

MINULOST a BUDUĆNOST

V sviatočnej náladе vítalo celé Poľsko svoj štátny sviatok. Vyhlásený v Chełmie 22. júla 1944 Manifest PKWN rozhodol o budúcnosti našej krajiný. Otvoril pracujúcim cestu k socializmu. Zaistil našu nezávislosť a bezpečnosť našich hraníc.

Každý rok je novou etapou cesty, ktorá vede

od predseptembrovej zaostalosti a vojnového zničenia — k socializmu, chápanemu ako suma potenciálu hospodárskeho, vedecko-technického, organizačného a kultúrneho ako aj ako suma premen v nás samých, v zriadení spoločenského života a v pútach spájajúcich nás v spoločnosť nového typu.

Ďalšie v poradí výročie vyvoláva zádumčivosť nad uplynulými rokmi a pohľad do budúcnosti. Už nemáme vojnové zničenia. Veľa sa odbudovalo a veľa sa buduje. Nepodobajú sa na seba odbudované a rozbudované továrne. Vyrástli nové, ktorých bude stále viac.

Pred septembrom 39 boli sme krajinou so slabšo rozvinutým priemyslom. Boli sme považovaní za krajinu nepríliš bohatú na priemyselné suroviny. Po vojne intenzívne prevádzane geologické výskumy vyvrátili mienku o surovinovej úbohosti poľskej zeme. Nielen, že sme objavili skryté v zemi bohatstvo, ale pristúpili sme k pretváraní tohto na suroviny pre naše hute a továrne. K pretvára- ni ich na národný dôchodok.

Vznikli nové závody. Predtým neznáme odvetvia priemyslu, techniky, vedy. V Gdaňsku producenti veľkých plnomorských lodí, na Sliezsku veľké závody novej chémie. Vo Varšave producenti nových elektronových zariadení. Málo spriemyselnenej vojvodstvá menia sa na príemyselné centra. Je nemožné vymenovanie toho všetkého čo sme vybudovali a vybudujeme. V článku na 3 str. uvádzame len niekoľko príkladov.

Cestou stavby bani, hutí, tovární, rozvoja polnohospodárstva. Cestou budovania a rozbudovania celého nášho hospodárstva pohľadujúceho — na čo nesmieme zabúdať — veľa času, obrovské finančné náklady a obrovskú investičnú náamu, meníme bohatstva poľskej zeme na spoločné prijímky.

Naše úspechy. Všetko to čo sme urobili, rástlo, dozrievalo a určovalo nové sily Ľudového Poľska, nový zmysel nášho života, nové perspektívy národa a jeho miesta na svete.

ŽIVOT

KULTURNÉ – SOCIÁLNI ČASOPIS

ČERVENEC – JÚL – LIPIEC – SRPEN – AUGUST – SIERPIEŃ

NR 7 – 8 1963 CENA 2 ZŁ

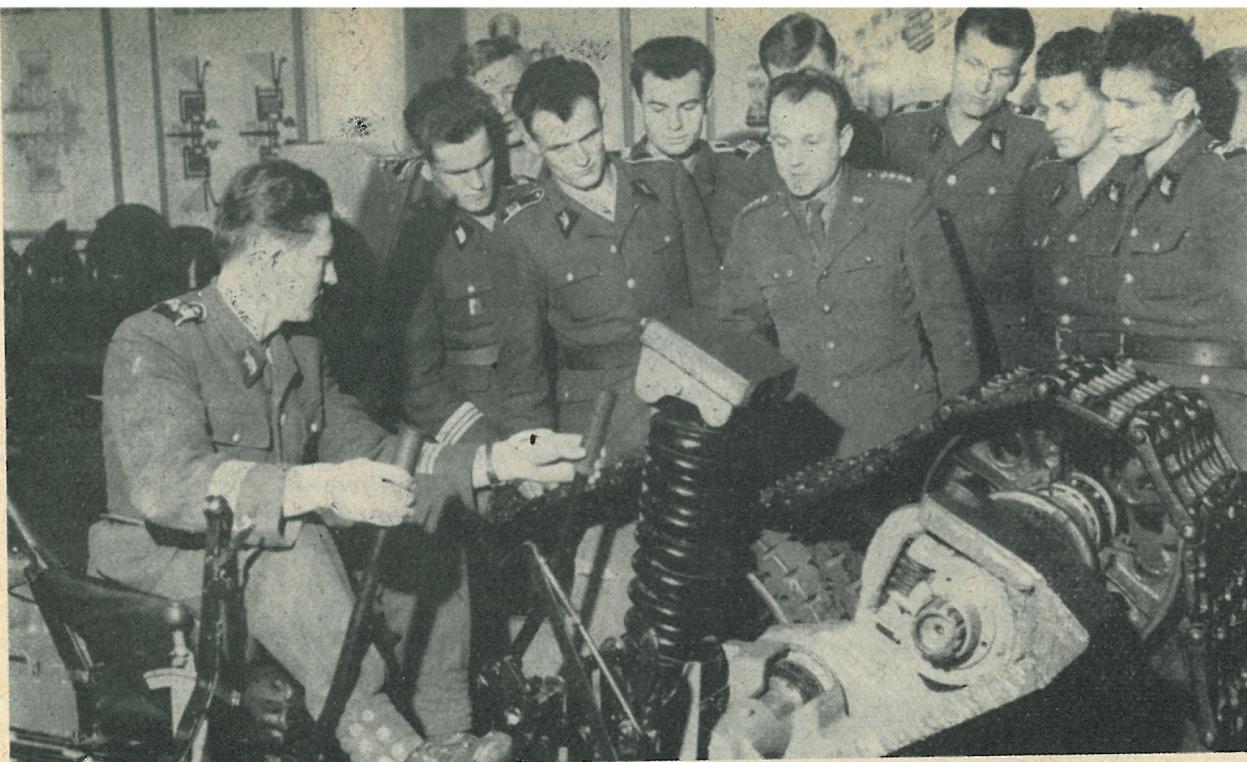

Z P R Á V Y

z

II. SJEZDU CsKS

Na fotografiach shora:
**Tajemník Hlavního výboru ČsKS — BRONI-
SLAV KNAPČÍK.**
Delegáti na sjezd.

NASZ KOMENTARZ

MOSKWA (PAP). W czwartek 25 lipca 1963 r. o godz. 18.15 przedstawiciele Związku Radzieckiego, Stanów Zjednoczonych i W. Brytanii — A. Gromyko, A. Harriman i lord Hailsham para-fowali projekt układu o zakazie doświadczania nuklearnych w atmosferze, w przestrzeni kosmicznej i pod wodą, ustalony w czasie trójstronnych rozmów moskiewskich.

W pierwszym posiedzeniu przedstawicieli państw, które para-fowały układ brał udział osobiście Nikita Chruszczow. Świadczy to o wielkiej wadze, jaką Związek Radziecki przykłada do wszystkich spraw mających pośredni czy bezpośredni związek ze sprawą utrwalenia pokoju. Podpisanie zaś porozumienia o zakazie prób nuklearnych, o częściowym zakazie, bo nie obejmującym prób pod ziemią jest istotnym i ważnym krokiem naprzód. Jest przekroczeniem dalszego szczebla na drodze do zapobieżenia następstwom doświadczania nuklearnych i samej wojnie. Czytelnicy przypominają sobie problemy konferencji genewskiej, o których na tym miejscu pisaliśmy. Wszędzie i zawsze, gdzie chodzi o pokój ZSRR jest aktywnym uczestnikiem wszelkich narad, dyskusji, spotkań i konferencji. Propozycje zaś z jego strony zmierzały do podjęcia takich międzynarodowych wzajemnych zobowiązań i wysiłków możliwych do realizacji w danej chwili, aby raz na zawsze wykluczyć możliwość zbrojnego konfliktu. Jest to charakterystyczne. Dziennikarze zachodni piszą, że każde wystąpienie Chruszczowa jest nową pokojową ofensywą. Nie zawsze jednak te propozycje znajdują zrozumienie. Tym razem osiągnięto jednak w wyniku negocjacji moskiewskich istotny postęp. Zajasniała nadzieję na dalsze pokojowe negocjacje i porozumienie.

Z wielką uwagą przyjęto też w świecie przemówienie premiera Chruszczowa wygłoszone w okazji wiecu przyjaźni radziecko-węgierskiej, to jest w czasie kiedy toczyły się właśnie trójstronne rozmowy w sprawie częściowego zakazu prób nuklearnych. Ocena przemówienia sprawdziła się do mocnych akcentów, że postawione w nim kwestie ułatwiały zawarcie takiego porozumienia oraz, że otwiera ono nowe, dalsze możliwości międzynarodowych porozumień zmierzających do odprężenia w stosunkach wschodu z zachodem. Premier Chruszczow zaproponował m.in. zamrożenie lub redukcję budżetów wojskowych, redukcję obcych wojsk stacjonujących w Niemczech, utworzenie na zasadach wzajemności ekip inspecyjnych po obu stronach w celu zapobieżenia nieoczekiwany atakom oraz zawarcie paktu nieagresji między państwami Układu Warszawskiego a NATO. Są to propozycje o kapitałowym znaczeniu. I chociaż nie ma jeszcze oficjalnych stanowisk w sprawie poruszonych kwestii, to wiadomoym jest, że propozycje te są przedmiotem szczególnych badań ze strony zainteresowanych rządów.

Mamy więc nowy praktyczny przykład rozumnej pokojowej polityki jak i dowód stałej aktywności Związku Radzieckiego w dziedzinie, która tak żywotnie interesuje dzisiaj każdego człowieka w świecie. W dziedzinie której zyskuje coraz pełniejsze „prawo obywatelska” w stosunkach międzynarodowych i która nazywa się idea pokojowego współistnienia państw o różnych ustrojach społecznych. W tej dziedzinie krok za krokiem — w sprawach łatwiejszych i trudnych — pokojowa polityka państw obozu socjalistycznego, polityka komunistów zmierza i toruje drogę do pokoju światowego. Dzięki stanowisku ZSRR, jego polityce zagranicznej marzenia i nadzieję ludzi na osiągnięcie trwałego pokoju stają się coraz bardziej realne. Przekonanie zaś o tym, że współczesna wojna to zagłada ludzkości i o tym, że można jej naprawdę zapobiec, nabralo cech prawa rządzącego stosunkami w świecie.

Oczekujemy więc, że lato obecne przyniesie nam rozwiązania dalszych spornych problemów oraz takie perspektywy na najbliższą przyszłość. Optymizm taki ciechuje bowiem wszystkich, którzy w świecie wyrażają opinię i stawiają prognozy. Czyli jak stwierdził w czasie podpisywania Układu lord Hailsham „po takim dobrym początku, może być tylko dobry dalszy ciąg”.

Marszałkowską buławę — głosi stare powiedzenie — nosi w tornistrze każdy dobry żołnierz. Jednakże w życiu, jak to w życiu; nawet najlepszym spośród naszych wojskowych trudno dziś — w latach pokoju — zdobyć stopień pułkownika czy szlify generalskie, a następnie zająć odpowiedzialne stanowisko dowódcy. Nie wystarczają już dobre chęci, matura, ba — nawet szkoła oficerska. Trzeba coś więcej — potrzebne są lata żmudnych, najtrudniejszych studiów.

Z KRAJU I ZE ŚWIATA

26 lipca około 5 rano w stolicy Macedonii Skopje nastąpiło trzęsienie ziemi. Epicentrum trzęsienia znajdowało się w samym środku blisko 200-tysięcznego miasta. Prawie $\frac{1}{4}$ Skopje zostało zniszczone, liczba ofiar sięga około 7 tysięcy osób.

● Tegoroczne obchody Święta Odrodzenia Polski przebiegały niezwykle uroczyste i masowo nie tylko w kraju ale także za granicą. Społeczeństwo polskie spotkało się z tej okazji na licznych manifestacjach, akademach i wiecach. Organizowano wiele festynów i zabaw. Depesze gratulacyjne otrzymały przywódcy naszej Partii i Rządu m.in. ze Związku Radzieckiego, CSRS, NRD i CHRL.

● Obchody Święta Lipcowego odbyły się również w szeregu bratnich krajów. Uroczyste akademie zorganizowane w Moskwie i Leningradzie, „Tydzień kultury polskiej” na Węgrzech, „Polska niedziela” w Bukareszcie, przyjęcia w ambasadach PRL.

● 17 lipca w ambasadzie PRL w Pradze odbyła się konferencja prasowa, poświęcona współpracy między Polską a Czechosłowacją. Konferencja była jedną z licznych akcji organizowanych w tym kraju z okazji naszego święta narodowego w poszczególnych zakładach pracy i w Ośrodku Kultury Polskiej. Uroczysta akademia odbyła się m.in. w wielkich zakładach w Hradcu Králové. Przeszłała się ona w gorącą manifestację na rzecz dalszego zacieśnienia polsko-czechosłowackiej przyjaźni i braterskiej współpracy.

● We wszystkich gromadach powiatu nowotarskiego zorganizowano uroczyste sesje GRN, których kulminacyjnym momentem była wspólna sesja połączonych rad powiatowej i miejskiej w Nowym Targu.

● W Jabłonce zorganizowano wielki festyn młodzieżowy połączony z olimpiadą sportową, ogólniskiem i zabawą. Uroczystym punktem w programie ogólnisku było zgłoszenie przez mieszkańców Orawy czynu społecznego z okazji 20-lecia PRL.

● Na wszystkich koloniach i obozach letnich na Orawie zorganizowane zostały ogniska i capstryki. W Poroninie uczestnicy kolonii letnich przy udziale miejscowych władz organizowali uroczysty capstryk z bogatym programem artystycznym i wiec pod pomnikiem Lenina.

● Tradycja Lipcowego Święta stały się już liczne cenne zobowiązania produkcyjne corocznie podejmowane przez założycieli wielu zakładów pracy i przedsiębiorstw. Wzorem lat ubiegłych i w tym roku kraju nasz wita 22 lipca pięknymi podarunkami w postaci nowych obiektów przemysłowych, socjalnych i kulturalnych.

Sekretariat ONZ podał do wiadomości 30 lipca br., że stali przedstawiciele Związku Radzieckiego, Stanów Zjednoczonych i W. Brytanii w Organizacji Narodów Zjednoczonych wykorzystali w imieniu swoich rządów zaproszenie do sekretarza generalnego ONZ U Thanta, aby wziął udział w uroczystości podpisania układu w sprawie zakazu doświadczania nuklearnych. U Thant przyjął zaproszenie i zamierza udać się do Moskwy w ciągu najbliższych kilku dni.

● W Moskwie zmarł w wieku 82 lat wybitny malarz radziecki Aleksander Gerasimow.

● Z przyłądką Canaveral wystrzelono dnia 30.7. br. rakietę typu „Blue Rocket”, wyposażoną w aparaturę do mierzenia częstotliwości elektrycznych w jonusferze na wysokości 15 tys. km.

Na zaproszenie członka Biura Politycznego KC PZPR, ministra Obrony Narodowej gen. broni Mariana Spychalskiego w Polsce przebywała delegacja Węgierskiej Armii Ludowej. Delegaci przewodniczył zastępca członka Biura Politycznego Węgierskiej Socjalistycznej Partii Robotniczej, minister Obrony WRL — gen. pki. Lajos Czinege. Na zdjęciu delegacja na wybrzeżu.

● W WYSZKOWIE w wojew. warszawskim przekazano do pełnej eksploatacji Fabrykę Mebli i Urzeczyń Wnętrz, jeden z najnowocześniejszych zakładów tego typu w Europie.

● W Miedzylesiu pod Warszawą oddano do użytku stację wielkich mocy. Jest to inwestycja niezbędną dla postępu technicznego w konstrukcjach i produkcji aparatury wysokiego napięcia. W całej Europie jest zaledwie 20 takich stacji.

● NOWA WIELKA inwestycja wodna przekazano 17 lipca w Przecybyszach na Czarnej Przemszy. Nowy zbiornik zasilący będzie w wodę budowaną elektrownię „Łagisza” oraz miasta i przemysł Zagłębia Dąbrowskiego i Górnego Śląska. Zapora zapobiegać będzie także powodziom w tej części wojew. katowickiego. Z czasem stanie się również ośrodkiem wypoczynku i sportów wodnych.

● W ŁÓDZKICH zakładach Transformatorów i Aparatury Trakcyjnej oddano do eksploatacji na 4 miesiące przed terminem nowoczesne bloki mieszkalne o prawie 400 izbach.

● ZOBOWIĄZANIA WARTOŚCI wielu milionów złotych podjęły załogi statków PLO, stoczniowcy, kolejarze. We współzawodnictwie lipcowym bierze udział 51 statków. Ku czci Lipcowego Święta kolejarze śląskie DOKP wykładowieli ze Śląska 385 załadowanych pociągów w ciągu jednego dnia, co jest najwyższym wynikiem po wojnie. Szczecińscy stoczniowcy przekazali w dniu Święta Odrodzenia 3 pełnomorskie jednostki.

● TRZECI Z KOLEI turbozespół uruchomiono przed terminem w elektrowni „Turów”. 18 lipca nowy blok energetyczny przekazał pierwszy prąd. Meldunki o uruchomieniu nowych agregatów prądotwórczych nadeszły także z elektrowni „Konin III”, „Halemba”, i „Łagisza”.

● W MOSKWIĘ toczyły się w duchu wzajemnego zrozumienia trójstronne rokowania atomowe między przedstawicielami ZSRR, USA i W. Brytanii.

● W Londynie dokonano napadu na ambasadę Kuby.

● PO ZAKOŃCZENIU rozmów między przedstawicielami KPZR i KP Chin, które toczyły się w Moskwie, podano do wiadomości, że spotkanie będzie kontynuowane po pewnym czasie.

● W DNIU 23 LIPCA w Etiopii i w Zjednoczonej Republice Arabskiej uroczyste obchodzono święta narodowe tych krajów.

● W Krakowie oddano do użytku największy w Polsce dom turystyki. Nocować tu może jednocześnie 900 osób a spożywać posiłki 1.500.

● W IRAKU nadal trwa terror wobec postępowych warstw społeczeństwa irackiego.

● PREZYDENT NASSER oświadczył w przemówieniu, że w Syrii doszedł do władzy reżim faszystowski i kraj ten został przekształcony w wielki obóz koncentracyjny.

● W STANACH ZJEDNOCZONYCH Ameryki Płn. trwają nadal masowe demonstracje protestacyjne przeciwko dyskryminacji rasowej.

● NA III MIEDZYNARODOWYM Festiwalu Filmowym w Moskwie Grand Prix otrzymał film Felliego „Osiem i pół”. Czeschosłowacki film „Smierć Engelchen” otrzymał Złoty Medal.

MENÍ SA KRAJINA

Naša geológia prežíva zlatú éru, rok ročne odovzdáva násme priemyslu nové zásoby. V centrum Poľska nad Łęczycou vyrástli chodníky nových rudných baní. Nedávno objavené poklady zaistujú dlhú perspektívnu rozvoja priemyselnej exploatacie. Inowrocław, Kłodawa a Wapna — to je kamenna soľ, ktorá bude živiť našu priemysel dlhé pokolenia. A Kłodawa to je tiež drasliková soľ.

Konín, Turosów, Rogoźno, Bełchatów — to sú jedne z najbohatších na svete pokladov hnedeného uhlia, ktoré dodávajú nielen kúrivo, ale predovšetkým zaisťujú lacné suroviny k vytváraniu elektrickej energie, ktorá napája priemysel a umožňuje plnu elektrifikáciu dediny.

Pred rokmi — roku 1938 — Poľsko vytváralo len 4 mld kWh a dnes 35,4 mld. kWh. Popričom zmenil sa súčasne spôsob vytvárania elektrickej energie. Vzniká stále viac elektrárni obrov, elektroteplární. Stále viac kotlov a turbín je poľskej výroby.

V obore elektroniky rýchlym tempom doháname krajiny priemyselne vyspeľ. Bez elektroniky je ne možné myslieť na automatizáciu výroby, na matematické stroje a iné zázraky techniky ako napr. elektrónové mozgy a dokonca televízory a tie najmenšie rádiové aparátu.

Obrovské zásoby síry v sandomierskej doline rovnajú sa najbohatším na svete baniam síry v Mexiku. V pomere krátkom čase po ich objavení — pri Tarnobrzegu vznikla veľká pánev dodávajúca 220 tis. ton tejto cennej suroviny pre chemický priemysel. V budúcnosti dosiahneme 1,5 mln. ton, čo činí 20% dnešnej svetovej výroby. Zemný plyn — cenna petrochemická surovina, ktorá je základom moderných priemyslov: hnojivového ako aj umelých vláken a umelých hmôt, bol objavený a je dobývaný v oblasti Krosna, Gorlic a Sanoka. Bola objavená nafta v Krosne Nadodrzańskim. Sú nádeje na dolo vanie ďalších ropodajných oblastí.

Chemický priemysel na celom svete prežíva obdobie búrlivého rozvoja. Používanie výrobkov tohto priemyslu stáva sa stále všeobecnejšie, tak v priemysle ako aj v každodennom živote. Aj u nás tento priemysel rozvíja sa najrýchlejšie.

Vybudovali sme veľké chemické kombináty v Oświęcimiu a v Kędzierzynie. Síra v Tarnobrzegu. Vzniká petrochemický kombinát v Płocku v cpretí o naftovú ropu dopravenu rovodom zo Sovietskeho svazu. Koksochemické závody v Blachowni. Kombinát v Puławach a tiež tarnovské závody spracovavajúce zemný plyn. Závody na výrobu umelých vláken v Toruni. Toto všetko dá Poľsku v súčasnej 5-ročnici dvojnásobný vzrast výroby. Preto súčasnu pätročnicu dalo by sa pomenovať veľkou petrochemickou ofenzívou.

Veľký bánsko-medenný revír vzniká na nedávno objavených náleziskách medi v oblasti Lubina a Głogowa, ktoré sú na poprednom mieste medzi európskymi zásobami.

Uhlie z Horného Slezska umožnilo Poľsku obsadenie šiesteho miesta v rebríčku svetovej produkcie. Ale uholná pánev Horného Slezska to sú tiež nedávno objavené rudy zinkovo-olovene.

Naše cementárne a stavebnictvo plným priebehom čerpá suroviny z ložisk: margartu, vápenca, hlín a kriedy v oblastiach Lublina, Kiele a Radomia. Busko-Jędrzejów v kieleckom vojvodstve je jedným z bohatších ložisk v Európe. Na juhu smerom k Sudetom nachádzajú sa bohaté ložiská: magnezitov, barytov a dokonca mramory podobne slávnym kararským.

Rastie potreba alumínium a zinku bez ktorých žiadne priemysel sa nemôže zaobiť. Preto vznikla jedna z našich najmladších hutí — huta v Skawine. Vzniká nová huta v oblasti Scitavy. A v najbližších rokoch obdržíme suroviny k výrobe alumínium z hliny nachadzajúcej sa pod ložiskami hnedeného uhlia v oblasti Turka a Konina.

Všetky odvetvia priemyslu každý rok požadujú viac ocele. Aby sme kryli požiadavky, rozbudovali sme staré hute. Vybudovali sme Leninovu hutu, ktorej martenovské pece už roku 1965 dajú viac ako celé Poľsko produkovalo roku 1937.

Moderný priemysel a technický pokrok vyžadujú ľahšie konštrukcie — kvalitnejšiu ocel. Zvýšenie výroby od lodi až po konzervové krabice vyžaduje viac plechu tenkého a hrubšieho. Preto rozbudovávame Hutu Lenina.

Instalujeme moderné välcovne. Vybudovali sme hutu štachetnej ocele vo Varšave.

Je zvykom produkciu ocele meriať výškou produkcie na jedného obyvateľa. Ako je to u nás? Roku 1963 vyrábame na jedného obyvateľa asi 265 kg t.j. 8 mln. ton ročne, a roku 1965 toto množstvo stúpne na 291 kg. Bude to znamenať obsadenie 11 miest v svetovom merítku. Zvýšenie výroby ocele umožní rozbuďovu ďalších priemyslov a najmä vytvoriť pevný základ k rozbuďovu priemyslu strojového, dopravného a iných.

Priemysel to je nielen more ohňa, tony ocele a mohutné ramena žeriaľov. To je tiež výroba tiších artiklov denné potreby, predmetov každodennej potreby vo všetkých odboroch. Skála potrieb moderného človeka je veľmi veľká. Poľnohospodárstvo obdržalo veľké technické strediská, desiatky tišíc traktorov, kosačiek a samoviazačov, kombajny a rôzneho družu náradie a motory. Výdatne stúplo a stúpa zásobovanie umelými hnojivami a chemickými prostriedkami k boji proti chorobám a burine. „Agronomík“, ktorých je stále viac pričíňajú sa k pozdvihovaniu úrovne poľnohospodárskej kultúry.

Veľké investičné náklady v poľnohospodárstve prinášajú lepšie výrobne výsledky. Nová technika, umelé hnojivo a chemické prostriedky zvýšujú úrodu, vytvárajú lepšie podmienky pre rozvoj chovu. Poľnohospodárska výroba v rokoch 1958—62 prekročila predvojnovú úroveň v rokoch 1934—38 asi o 38%. Smelo môžeme povedať, že predpokladaný vzrast poľnohospodárskej výroby a chovu dobytku, o ktorom sme v posledných čísloch veľa písali, opiera sa na reálnom základe a podstatným spôsobom závisí na nás samých, na našej práci a dosahovanej produktivite práce.

Moderné poľnohospodárstvo tiež je vedou. V školských strediskách, na vysokých školách mládež oboznámuje sa s najnovším výrobkami vedy o práci roľníka. Od včelárstva, záhradníctva, pestovania obilia k chovu dobytku — každé odvetvie musí byť poznáne a preskúmané.

Vyrástli nové školy a univerzity. Počet ľudí s vyšším a stredným vzdelaním sa zdvojnásobil. Na 73 vysoko

školach s 264 fakultami študuje skoro 190 tisíc študentov v porovnaní s 32 vys. školami s 97 fakultami pred vojnou. V odborných školach vzdelača sa 1.183 tis. učenov a pred vojnou len 207,5 tis. Vznikli nové zdravotné strediská, inštitúcie kultúrne a športové. Nové mestá, sídliska a bytové štvrti. Kultúra, moderná poľnohospodárska výroba, sociálne výmožnosti menia tvár dediny.

Najširšie styky so svetom zaisťuje naše more. Poľské obchodné lodstvo prekročilo už 1.130 tis. DWT. Naše prístavy nielen prekladajú vlastné tovary, ale tiež sú veľkým strediskom transzu československého, nemeckého a maďarského.

Budujú sa cesty a rozbuďová doprava. Nenávratne uplynuli časy, keď medzi haldami ruín a zničeného vojnového náradia, namáhavo sa predierali vozíky tahané jedným koníkom. Keď návšteva trhu v malom mestečku bola celou výpravou a jediným dopravným prostriedkom — vlastné nohy. Všetky odvetvia nášho života sa podstatne zmenili.

Dalo se to pred více než 300 lety. Po bitvě na Bílé hoře roku 1620 opouštěli hromadně pronásledovaní čeští bratři rodinou moravskou zemi. V cizině hledali obživu a svobodu. Putování je přivedlo až do Slezska v Německu. Avšak pobýti tu pouze krátce. Většina se vydala na další pouť a založila své osady na území dnešního vojvodství poznańskiego.

Dnes už si nikdo nepamatuje, proč se usadili práve zde. Kroniky pouze podávají, že v roce 1802 byla v Černině podepsána kupní smlouva o zakoupení časti nemovitého majetku řeckého Jana Świdzińskiego, rozkládajícího se ve vzdálenosti 40 km od Lodžu. Čeští emigranti se prešťávali na toto území. Reprezentoval je tehdy Alexandr Petruzelin z Korvina. Pověst vypráví, že osada, která byla založena na této zakoupené zemi, byla nazývána Zelovem po tomto pánu. Tak je tomu do dnešního dne. Po několika letech povstala podobným způsobem blízko Zelova druhá česká osada — Kucov. Zkrátka prožil Zelov průchod napoleonské armády, trochu později epidemii cholery, která zaplnila okolní hbitovy četnými hroby.

S uplyvajícimi léty se měnila tvářnost Zelova. Čeští osadníci si přivezli z rodné země zručnost a lásku k tkalcovskému řemeslu. Na polské zemi našli poddanou půdu pro rozvíjení svých dovedností. Od té doby se život Zelovanů na dlouhou dobu sloučil s historií polského textilnictví a tkalcovství. V každém domě stál tkalcovský stav a tkalcovské řemeslo se všemi tajemstvími přecházel z pokolení na pokolení. Po starém otci zaujímal místo u stavu syn. Zelov vbrzku proslul svými tkalcovskými výrobky, které vždy nacházely dostatek koupěčtivých. Osada se obohacovala a rozrůstala. Přibývalo stavení, tkalcovských stavů a vrástek počet obyvatel. Před poslední válkou měl Zelov asi 13 tisíc obyvatel, z toho víc než 5 tisíc byli potomkové českých bratří. Zůstali věrní své tradici, kultuře a jazyku. Byli jednolitou a solidární společností.

Bohatá osada lákala také jiné osadníky. Byli mezi nimi Poláci a početná obec židovská. Podle ústního podání se právito dostali do Zelova istí. V třicátých letech minulého století nebyli Židé vitaným elementem; od starousedlíků se odlišovali náboženstvím. Prvý, kdo dostal povolení k osídlení, byl řevec, který práv ušil místnímu faráři překrásné boty. Za ním přišli další.

Ve starých kronikách místního kostelíka, které jsou psány na ručním papíru s vodoznakem dvouhlavého českého orla pracně zapisovali postupní faráři dějin této osady, své farnosti.

V POHOSTINNÉM ZELOVĚ

Dnešní Zelov změnil poněkud svou tvářnost. Po II. světové válce mnoho českých rodin opustilo město a život české menšiny, poměrně malé, která tu zůstala a čítala sotva 500 osob, se také změnil. Do Zelova vkráčel velký průmysl. Několik menších textilních továren bylo sloučeno a tvoří nyní Zelowskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego. Většina místních obyvatel změnila pracoviště. Místo na jednoduchých tkalcovských stavech v malých dílnách pracují dnes v továrních halách s moderním stroji. Textilní průmysl formuje nový profil Zelova, který má od tří let městská práva a snaží se, aby si plně zasloužil na jméno města.

Siroké ulice jsou osvětleny zářivkami a ozdobeny trávníky s květinovými záhonky; velký týdenní dobytčí trh byl přestěhován z rynku uprostřed města na zvláštní tržiště. V příštím roce se změní náměstí v krásně zelené prostranství. Značnou část úpravných prací provedou sami občané v rámci veřejné akce. Mezi starými, přízemními domky, často staršími sta let, vyrůstají několikapodlažové moderní obytné domy.

Zelov je plný školní mládeže, která ve dvou odborných školách studuje textilnictví a zemědělské strojírenství. Po ukončení těchto odborných středních škol se většina z nich dále vzdělává na vysokých školách.

Když se dnes procházíte ulicemi Zelova, nevyslyšíte jak kdysi, klokot tkalcovských člunků. Přestěhovaly se do továrních hal. Pouze sem tam někde pracují domácí způsobem tkalcovské stavby. Vyrábí se na nich vatrén, podšívky a ručně tkané koberce. Staří čeští tkalcové se nemohou rozloučit se svým odvěkým řemeslem.

A tak jak řemeslu, zůstali věrní své tradici a kultuře. Československá kulturní společnost v

Zelově má víc než 200 členů. Téměř každého roku podnikají zájezd do Československa. V létě přijíždí z Československa plno turistů, kteří navštěvují své známé a dávná ohniště, která před léty opustili. Prostorná kulturní místnost je vybavena nábytkem, televizorem, bohatou knihovnou a společenskými hrami. Nemůže být ani řeči o nedostatku návštěvníků. Naopak, stěží se sem všichni vejdou. Kulturní místnost pracuje zajímavým a živým způsobem. Nekončí svou činnost na televizních seancích. Pořádá společenské večírky s kávou a sladkostmi, zajímavé přednášky a denně stojí zato vstoupit a po sousedsku si povykádat. Na tento rok připadá 160. výročí osídlení Čechů v Zelově. Při této příležitosti bude uspořádán slavnostní večer, spojený s pojmenováním kulturního místnosti jménem Jana Amose Komenského. Směle můžeme říci, že zelovskou kulturní místnost všichni rádi navštěvují, nejenom Češi. Před každým se dveře pohostinně otvírají.

Až po několika letech navštívíme Zelov, setkáme se s celou řadou novinek a tu bude záhadno připomenout si založení a minulost tohoto města.

Charakteristické v Zelově je to, že jeho obyvatelé, mimo jazykových a národnostních rozdílů, tvoří jednu shodně pracující společnost. V Místním národním výboru zasedají dva radní z české národnostní menšiny. Společně se radí o otázkách městské správy, společně pracují k dobré města. Nejbližší léta přinesou městu nové perspektivity rozvoje. Značné investiční náklady jsou určeny především na výstavbu textilního průmyslu; současně bude přistoupeno k výstavbě nových obytných bloků. Velký význam pro růst města bude mít určitě nová belchatovská uhlíková pánev s energetickou základnou, která vzniká nedaleko Zelova.

JERZY NOCUN

POL'SKÁ LITERATÚRA NA SLOVENSKU

Bez zdvorilosti a preháňania treba povedať, že v posledných rokoch neobyčajne stúpol záujem slovenských čitateľov o poľskú literatúru. Tento fakt berú na vedomie aj slovenské vydavateľstvá kníh, a preto sa v ich vydavateľských plánoch objavuje čoraz viac prekladov z poľskej literatúry. Myslím, že nebude bez zaujímavosti pre čitateľov „Zivotu“, ak ich aspoň letmo zoznámime s tým, čo si z poľskej literatúry mohol prečítať slovenský čitateľ v poslednom čase. Prirodene, nechceme tu povedať nejakú štatistiku či zprávu, nárokujuču si právo na vyčerpávajúcu úplnosť, no radi by sme čitateľov „Zivotu“ zoznámili aspoň s tými kníhami poľskej literatúry, ktoré vzbudili všeobecnú pozornosť.

Predovšetkým treba spomenúť, že slovenský čitateľ dosiahol v minulom roku prvý preklad takého základného diela poľskej literatúry, ako je Mickiewiczov epos „Pan Tadeáš“ (Pan Tadeusz). Presnejšie povedané: prvý úplný preklad. Fakt je totiž, že s úryvkami z Pána Tadeáša sa už slovenský čitateľ zoznámil, časti z tohto diela sa sporadicky objavovali od čias minulého storočia až dodnes. No akoby si nikt nebola našiel dosť času na to, aby prečítať celý Mickiewiczov epos, pretože čo do uměleckého talantu tu predpoklady na túto isté náročnú prácu boli. Stefan Krémery, kultivovaný básnik, ktorý preložil niekoľko úryvkov z Pána Tadeáša, iste mal výnimocné predpoklady na to, aby slovenskej verejnosti odovzdal toto dielo v dôstojnom básnickom preklade. Je zaujímavé, že na preklad Pána Tadeáša, ktorý vyšiel vlnami v ilustrovanom vydani v Slovenskom vydavateľstve krásnej literatúry, sa podobral mladý slovenský básnik Rudolf Skukálek. Medzi iným svedčí to aj o tom, že v tomto dieli je mnoho nestarnúcich hodnôt, ktoré majú čo povedať aj mlaďej slovenskej básnickej generácii. V tomto vydavateľstve vyšiel aj výber z poézie súčasného básnika Tadeusza Różewicza, oblúbeného básnika predovšetkým mladých slovenských čitateľov a mlaďej slovenskej básnickej generácie.

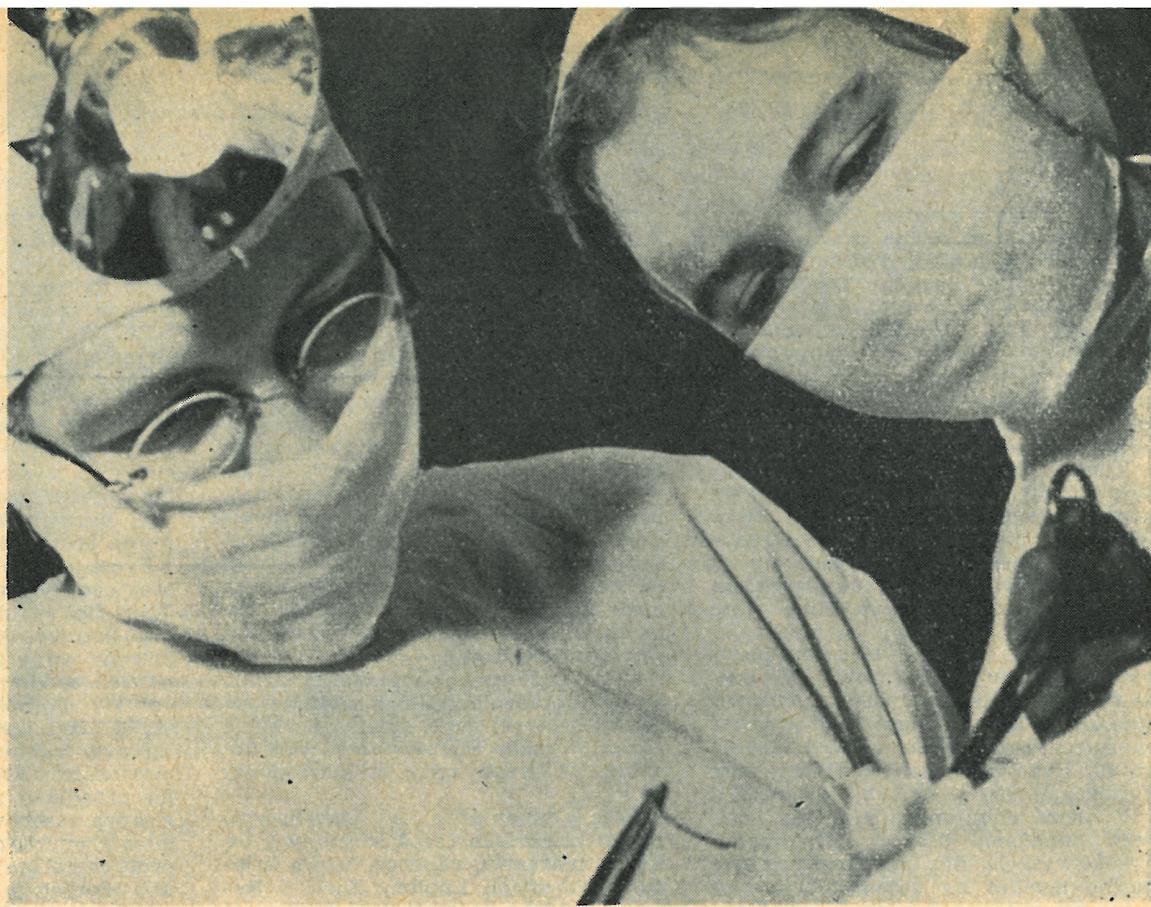
Určitou kuriozitou je vydanie prekladu „Jánošíka z Terchové“ od Stanisława Ryszarda Dobrowolského v preklade známeho prekladateľa poľskej poézie Wojciecha Michałika. Dobrowolského poému vydalo vydavateľstvo Slovenský spisovateľ k 250. výročiu popravy Jura Jánošíka. Iste nie je bez zaujímavosti, že vydavateľstvo Slovenský spisovateľ siahlo práve po tejto publikácii pri priležitosti tohto významného výročia.

Z prízvy vyšli v minulom roku napríklad v novom vydani Reymontovi „Sedliaci“, ktorí majú už bezpečné miesto vo vedomí slovenských čitateľov. Ale už som spomienul v úvode, že nechcem vyrátať všetko, čo vyšlo z poľskej literatúry, že sa sústredim iba na knihy, ktoré pre slovenského čitateľa znamenajú určitý objav. Rozhodne za objav treba považovať Gojawiczyńskiej „Dievčatá z Novopolipiek“, aj keď ide o staršie dielo poľskej prózy. Kritika prijala túto citlivú knihu s veľkým uznáním. Hoci je Adolf Rudnicki nie neznámy na Slovensku, jeho slávna novela „Zlaté okná“, zobrazujúca pomery vo varšavskom gete za okupáciu, znova sugestívne pripomenula slovenským čitateľom, čo to bol fašizmus a čo všetko sa skrýva v človeku. Dosiaľ bola na Slovensku neznáma prozaická tvorba Jarosława Iwaszkiewicza. Tento rok vydavateľstvo Slovenský spisovateľ zaplnilo túto cítelnú medzera v poznani novšej poľskej prózy vydáním výberu z Iwaszkiewiczovej novelistickej tvorby, ktorý vyšiel pod názvom „Slečny z Vlčian“. Podobne sa v poslednom čase predstavil slovenskej čitateľskej verejnosti aj Jerzy Brosziewicz, ktorého životopisný román o Fryderykovi Chopinovi „Podoba lásky“ (Kształt milosci) vyšiel v neobyčajne vysokom náklade v celoštátnnej mládežníckej edicii „Máj“.

Nakoniec sme si nechali tú najzaujímavejšiu knihu súčasnej poľskej literatúry, ktorá sa z pultov kníhkupectiev stratila za veľmi krátky čas, a to preklad Brezovej knihy „Bronzová brána“ (Spiżowa brama). Tadeusz Breza nebol celkom neznámy slovenským čitateľom, pred niekoľkými rokmi vyšiel v masovej edícii Spoločnosť priateľov krásnych kníh (knihy tu vychádzajú až v 50.000 nákladoch) jeho román Baltazárova hostina (Uczta Baltazara). Ale vráfme sa k Bronzovej bráne. Slovenský čitateľ v Bronzovej bráne neobdivuje len zaujímavý cudzokrajný materiál, ale predovšetkým vzdáva úctu autorovmu intelektu a jeho vzácnemu objektivizmu.

Ako vidieť, aj keď nejde o vyčerpávajúci výpočet, slovenský čitateľ sa v poslednom čase pomerne systematicky zoznamuje aj so staršou aj s dnešnou poľskou literatúrou. Kvôli úplnosti však treba povedať, že mnoho hodnôt poľskej literatúry ešte slovenský čitateľ nepozná, no v najbližšej budúnosti sa zoznámi aj s nimi. V najbližšom čase sa iste stretne s poéziou Gałczyńskiego, s najnovšou tvorbou Jerzyho Andrzejkewského, Stanisława Dygata, Jacka Bocheńskiego, Sławomira Mrožka, Romana Bratného atď.

Dnes nestojí naozaj nijaká prekážka, aby si blízke národy, žijúce v podmienkach socializmu, nemohli vymieňať svoje kultúrne hodnoty.

NÁVRAT Z DRUHÉHO SVETA

Arménski vedci pod vedením A. Sarkisiama, profesora Jerevanského štátneho ústavu, hľadajú spôsob na predĺženie klinickej smrti. V nadmorskej výške 3500 metrov robili zaujímavé pokusy na psoch, ktorých organizmus sa už prispôsobil menšiemu množstvu kyslíka. Zistilo sa, že u týchto zvierat klinická smrť aj pri úplnom vykrvácaní trvá dva a pol minút. Pravdepodobne ani to nie je krajná hranica trvania klinickej smrti.

Stalo sa to práve pred dvadsiatimi rokmi. Sovietsky vojak Valentín Serépanov bol fažko ranený a kým ho prepravili z prvej línie na obvážisko, zomrel. Keby front bol zasiahol aj dom, označený červeným križom, bolo by sa možno jeho meno dostalo na listinu nezvestných, možno by boli rodinu poslali oznamenie o hrdinskej smrti ich syna. Tak či tak by vzrástlo miliónové číslo na nemilosrdnom úcte vojny o jedno.

Lenže chirurg Vladimír Negovskij nevystavil obvyklé potvrdenie o úmrtí. Rozhodol sa, že sa pokusi silne mladé telo prinavratiť životu. Prinavratiť zo smrti, zo zániku, ktorý bol predčasny neprirozený.

O hodinu Valentín Serépanov znova žil. Neobnovila sa len činnosť srdca a dýchanie, ale vrátilo sa mu aj vedomie. On bol prvý človek, ktorého vzkriesili k životu zo stavu klinickej smrti.

Odtedy len v Sovietskom sväze už približne desaťtisíc ľudí vodačí za svoj život dnes už svetozánamej metóde profesora Negovského a čoraz väčšimi sa rozvíja najnovšie reanimačné odvetvie lekárskej vedy (oživovanie).

DVOJAKÁ SMRT

Vyzerá to ako zázrak, ale veda, bádavý človek vie spôsobiť, že smrť — zastavenie srdcového činnosti a dýchania — nemusí už byť bezpodmienečne nenávratným záverečným akordom života. Biologická smrť je naveky aj ostane posledným zachvievom; nik a nič nemôže odvrátiť proces skonania, keď niekomu podľa prírody prišiel jeho čas... Lenže vojná nie je prírodný zákon. Ani zranenie, ani nehoda. V prípade takejto klinickej smrti, v priebehu 4-5 minút je možné oživenie — pravda, za priaznívych okolností.

MINÚTY, SEKUNDY

Po tomto čase, v dôsledku toho, že sa mozgovej kôre nedostáva kyslík, prejde klinická smrť do úplného biologického zániku.

A čo všetko sa musí urobiť za päť minút! Najdôležitejšie je obnoviť činnosť srdca. Masívovanie (zvonku alebo tak, že sa otvorí hrudník) a elektrickým stimulátorom. Niekoľko už predtým, tiež elektrickým prúdom, treba zastaviť nepravidelné chvenie (fibráciu) srdca a až potom ho znova dať do pohybu. Obeh krvný a dýchanie zabezpečujú strojmi. Medzitým dávajú do organizmu rozličné lieky.

Všetko toto, nehovoriač o nepredvídanych komplikáciách, treba vykonáť za krátkych päť minút a sekúnd, ak je na to možnosť: traja, štyria lekári, jeden asistent, dve časťrovateľky, za spolu práce jednej operáterky a jedného operátora.

JE MOŽNÉ PREDLŽENIE?

Na celom svete skúmajú, ako by sa dali predĺžiť vzácné okamihy, oddialiť biologickú smrť.

Profesor Negovskij sám rozvinul svoju teóriu o hypotermiu. Pri nízkej teplote totiž organizmus potrebuje menej kyslíka, aj mozgová kôra dlhšie vydrží jeho nedostatok. Preto schladzujú organizmus aj pri fažkých operáciach a to je zároveň aj príprava pre prípad, že by pri zákroku nastala klinická smrť.

Myšlienky profesora Negovského a ďalších, najmä Francúza Laborita, uplatňujú aj v maďarskom štátnom traumatologicom ústave, aby sa čím väčšimi predĺžil čas, ktorý sa môže použiť na oživovanie, aby bolo čím viac úspešných zákrokov.

KED SA VRÁTI VEDOMIE

Ozajstným úspechom je obnovenie mozgovej činnosti (vedomia), lebo bez toho tlčúce srdce a dýchajúce plúca sú len tragickým znamením života. A keď sa vráti vedomie, ešte vždy sa môžu vyskytnúť problémy. Za päť minút neživého stavu sa môže poškodiť srdcový sval, bunky, ladviny, pečeň.

Ďalšie liečenie — liekmi, umelými ladvinami, prípadne opäťovným schladením — je ďalšou, rozhadzujúcou etapou oživenia, ktorá trvá niekedy aj mesiac a roky.

ODPOVED NA OTÁZKU O ONOM SVETE

Aké „zážitky“ má ten, kto sa vrátil z druhého svetu? Lekár ústavu s ktorým sa zhovárame o reanimácií, prirodene vedno s nami, pokladá otázku za nemiestnu. Vieme, že bez činnosti mozgovej kôry nejestvuje vedomie, nejestvuje „duša“ nejestvuje nič. Ale mnohí tomu neveria, majú hmlisté predstavy o duši, nezávislej na tele a o druhom svete. Keby niečo také bolo, duša (vedomie), čo unikla z mŕtveho tela a znova sa doň vrátila, mohla by nám veru vyslať o tom svedectvo.

Pozhovárajme sa teda s hodnými z tých stoviek a tisícov, ktorých prebudili k životu. Nepamäťajú sa na nič, presnejšie: pamäťajú sa na nič. Na absolvútnu tmu, akou býva spánok bez sna, mdloby, uspanie.

CÍSLA A POHYBY

Pred päť rokmi, kto umrel, umrel. K životu sa vrátilo nula percent. Dnes, keď nastane smrť pri operácii, darí sa oživovanie na 30 percent, keď je na príčine úraz, výsledok je 10-percentný.

Osem až desať odborníkov vykonáva v priebehu minút tisíce pohybov, aby jedným mozgom znova prudila okysličená krv.

Je to strhujúci pohľad; pre toto sa človek stal človekom.

A nie preto, aby stájisice a milióny hynuli za päť sekúnd jediným pohybom, od výbuchu jednej bomby.

István Gyenes

a vlastne medzi jeho ramenami ležia mesto a kúpele Piešťany. Mesto známe na svete už stáročia, hoci v dejinách Slovenska ničim zvláštnym sa nevznamenalo. Samozrejme ak nebudeš do úvahy turecké vpády pred ktorými sa utekalo do smrekových lesov a húštín posplietanej vrby. S Turkami sú tiež spojené aj spomienky na starostí vtedajších otcov týchto kúpeľov, lebo uchvatitelia niesli zdravotné zariadenia. Kúpele, ktoré svoj počiatok berú z hlbky zeme. Bijúce horúce žriedla, liečivé same o sebe a ešte viac vtedy keď preniknú stále Váhom nanášané bahno.

S mestom Piešťany je spojené meno Adama Trajana. Je jednohlasne považovaný za historika, objaviteľa ako aj popularizátora piešťanských kúpeľov. V krásnom parku stoji jeho socha. V múzeum zasa je starostlivo prechovávaný originál napísaneho ním latinský diela p.n. „Saluberrima Pisticina Thermae“. Držím v ruke preklad tohto diela písaného veršom, listujem a pozérám vyborné ilustrácie A. Kajlichu. Trajan ho napísal v polovici XVII. storočia, vtedy keď bol pastorom v nedalekých Drahotovciach. Poznal Piešťany celé roky a sám sa tuna liečil. Vec poznal tak dobre, že dáva veľmi plastický obraz vtedajších pomerov. A to nielen v obore balneologickej vedy, ale aj odzrkadlenia celého života tohto obdobia. Neviem či toto dielo je povinnou četbou v škole, ale určite je výborným historickým prameňom. Hoci kvôli presnosti je treba zaznamenať, že prameňe o prameňoch v Piešťanoch siahajú ďaleko pred Trajanom. Písomné záznamy o piešťanských kúpeľoch máme už z prvej polovice 16. storočia. Ako prvý presne lokalizoval tieto kúpele Juraj Wernher lekár a zároveň neobyčajne vplyvný spisovateľ. Od neho berie svoj začiatok tzv.

„piešťanská literatúra“, literatúra o meste, ktoré vyrástlo medzi ramenami Váhu.

Záhraky neexistujú! Toto zvolanie, dnes stále všeobecnejšie vo svete, trati svoju ostrosť v Piešťanoch, ak ne-

noch už chodili a dokonca ako to bolo v prípade jedného pacienta z Nórska, tancovali twist.

Ako je vidieť, je tuna možné najsfzdravie. Možné napriek tomu, že posledne boli vynajdené mnohé nové a

opakovat — liečia tieto choroby s výbornými výsledkami.

Okrem vlastných záクロkov, čo je normálnou povinnosťou pacientov, každý pracovný deň, kladie sa veľký dôraz na vytvorenie patričného spoločenského ovzdušia. Spoločenského a toto slovo má široký význam.

Býval som v sanatóriu „Slovan“. Je to bývalý „Grand Hotel Royal“ vybudovaný roku 1908. Je tiež najväčším objektom na pravom brehu Váhu. Odtiaľ, len päť minút cesty via corso, cez mostnú kolonádu k druhému veľkému objektu „Thermia Palac“, určenému hlavne pre cudzincov. Práve pri ňom nachádzajú sa kúpele. Celok je prepletaný ramenami rieky a nádherným parkom, v ktorom vo dne v korunách storočných stromov hrkutajú zamilované hrdeľky a neskoro večer

V ÚDOLI VÁHU

Priečelie „Thermia Palace“ — jedného z hlavných sanatórií.

Ulica v Piešťanoch.

HOROSKOP OD 23. CERVENCE DO 22. SRPNA

Narození ve znamení Lva: Simon Bolivar, Claude Debussy, Alexandre Dumas, Henry Ford, František Josef I., Herbert Hoover, Thomas Lawrence, Mata Hari, Guy de Maupassant, Henry Moore, Napoleon I., George Bernard Shaw.

Jsou to lidé s autoritou: vůdcové, králové, nadřízení, soudcové. I když jsou podřadními úředníky, vystupují sebevědomě. Jejich požadavky jsou vždy vysoké. Pracují pouze tolik, kolik je nutno. Ve skutečnosti jsou hlini a rádi se zbabují práce na úkor jiných. Lev je mistrem decentralizace. Všeobecně je to typ člověka poctivého, často naivního. Pozornost soustředuje především na sobě samém. Je rozený hercem. I v bezvýznamném rozboru dovede obrátit pozornost na svou osobu. Je vždy presvedčen o správnosti svých názorů a nesnáší nesouhlas. Inteligenci partnerů méri podle toho, jak souhlasí s jeho názory. Je však velkomyslný, zvláště vůči těm, kteří plní jeho rozkazy a přání. Jejich slabostí je záliba v pochlebenství. Lichotkami lze od nich mnoho získat, většinou je neodlišuje od skutečné účty.

Avšak při vši subjektivitě mají smysl pro spravedlnost a dovedou za ni bojovat i tehdy, když to hrozí nebezpečím. Ve skutečnosti nejsou příliš odvážni, jejich odvaha je rázu občanského a hraničí s pýchou.

Jsou oblibenými šéfy z ohledu na spravedlnost a velkomyslnost. Slova Julia Cézara „lépe prý ve vesnici než druhý ve státě“ se pro ně výborně hodí.

Mají rádi: přepych, ponízenost vůči své osobě, pochlebně, důstojnost, spravedlnost, mužskou hrdost, čest, poctivost, velkomyslnost, rytířskost, autoritu, hodnotářství, odvahu, statečnost, divadlo.

Nenávidí: všechnost, bidu, ničemnost, kritiku své osoby, protivenství, zbabělost, nepočitivost, pletichářství, intriky a lživost.

Dívky a ženy ve znamení Lva jsou autoritativní jako mužové. Casto jsou předsedkyněmi ženských organizací. Jejich postoj imponuje. Jsou velkomyslné, nikdy úzkoprsé a jsou velmi hospodárné.

PERLICKY

V holandskom prístavnom meste Ymuiden postavil istý podnikateľ na morskom pobreží pre rybárov prvý červíkový automat na európskom kontinente. Po vhodení jednej holandskej zlatky stačí gombík stlačiť a vypadne polyetylénové vrecko s 33 červíkmi vyberanej veľkosti. Za dve zlatky možno v automate kúpiť červíky už navlečené na udicu.

Z pamäti starého potkana

V láske som mal vždy častie. Pamätám sa, mal som raz pomer s peknou veľkou lodiou. Ako ma lúbila. Každá čiastočka jej tela mi patrila. Jedného pekného dňa sa mi zunovala a ja som ju opustil... Chudera, zaľúbená lodička nezniesla tento rozchod. O štvrt

hodiny sa vo svojom žiali navždy zmánila vo vlnách.

Guvernér Aljašky vyhlásil smrek sitku za oficiálny štátnej strom Aljašky; Aljaška je 45. štát USA, ktorý má oficiálny štátnej strom.

Vietor a slnko

Raz sa vietor a slnko poškriepili na tom, kto prv stiahne z plieč mladého pútneho pláštia. Uzavreli stávkou.

Vietor zúril, besne dul, mladík sa však tým tvrdošíjnejšie zahaloval do svojho plášťa.

Slnko pálico, vábivo sa usmievalo, mladík utieral svoje spotené čelo, ale plášť z plieč neodkladal.

Vietor a slnko na seba bezradne pozerali, mladík vošiel do krímy na krají cesty. Keď z nej opäť vyšiel, už nemal plášť. Prebil ho.

Stávkou vyhral krémár.

NA NÁVŠTĚVĚ U JULIANA ŽEBROWSKÉHO

V atmosféře originální pracovny známého u nás i v cizině uměče Juliana Žebrowského — karikaturisty a malíře v jedné osobě — nacházíme nejenom ovzduší tvořivé práce, ale také velmi zajímavé sbírky malířství, kreseb a keramiky. Mezi mnoha díly, která zaplňují stěny pracovny, poznávám portrétnou studii Olg Boznańské, studium chlapce Tadeusza Makowského, růže Władysława Sliwińského. Víš tu také krajina Juliana Fałata a květiny Danty — proslulého pařížského malíře.

— Kdy to všechno děláte — ptám se — písece každý den přináší tisk Vaše výborné karikatury a kresby?

— Prý kreslím rychle — odpovídá Julian Žebrowský.

Pohledl jsem na stůl, který nás dělil, a tu, za tu chvíličku, leží skica karikatury Vašeho redaktora Julian Žebrowský má velký talent. Překvapil rychlosť a vtipem svých kreseb dokonce samého Pablo Picasso, když ho kreslil podczas Mírového kongresu. Karikaturu kresleno jen tak dlouho, jak dlouho veliký mistr pil vodu.

Picasso poprosil o ukázání této bleskurychlé karikatury a nyní se nachází v jeho sbírkách. Zmínuji se o této skutečnosti a ptám se Juliana Žebrowského, jak dlouho vykonává kresbu.

Picassa jsem kreslil necelých 10 sekund.

Karikatura Picasso to není jediný příklad rychlosti. Když nás slavný sportovec Janusz Kusociński byl neméně udiven, když najednou na závodech se někdo rozbehl docela neplánovaně vedení něho. Byl to Julian Žebrowski který na úseku necelých 100 metrů načrtl celou siluetu sportovce.

— To byla Vaše mladá léta. Ale

od kdy kreslíte a co způsobilo, že jste si obzvláště oblibil kresbu?

— Už když mi byly tři roky, kreslil jsem hřebíkem po zamrzlých oknech našeho domu v ostrołęckém kraji. Dorostli odhadovali, že jsou to velmi směšné panenky a různé jiné postavy. A potom jsem se se svými pastelkami vrhl na rodinu a sousedy. Pamatuji si, jak jsem jednou nakreslil křídou na domě sousedu... s kravskou hlavou. Můžete si redaktoru představit, co se dělo.

— Od kdy kreslíte výdělečně?

— Už když jsem chodil do obecné školy, kreslil jsem pro české časopisy, kromě jiných do časopisu „Nasz Świątek“. Tu se začíná moje spolupráce a moje styky s novinami. Kromě toho, že také maluji, je kresba mou nejoblíbenější malířskou disciplinou. Nejraději mám karikaturu, no a při tom se považuji za novináře. V karikatuře musím vystihnout celou osobnost člověka — tak jak Vy to vystihujete personem. Vite písece, co všechno můžeme vyčíst z výrazu očí, úšklebku, siluety, rukou a ze všech charakteristických vlastností.

— Kreslil jste hodně význačných osobností?

— Ovšem. Mohu říci, že jsem kreslil už také světových kapacit

— politiků, vědců, umělců a sportovců, že by z toho byla hezká kytice. Zbožňuji však kreslit obyčejné lidé, z ulice z plenérů, když pracuji a odpočívají.

— Kolik jste toho už nakreslil. Dá se to vůbec spočítat?

— Osobně se nikdy nenamáhám, abych to počítal. Ale mám přátele, kteří vypočítali, že moje kresby činí několik desítek tisíc.

Jistě to není přehnané. S tvořivou prací Juliana Žebrowského se setkáváme denně na stránkách časopisů, knih, alb, na výstavách. Kreslí pro potřeby naše i ciziny, která si jeho práce velmi váží. Od umělce jsem se dověděl, že navštívil už 25 států a za každého přivezl skicář kreseb. Ptám se ho, odkud nejvíce.

— Z Paříže — odpovídá. Byl jsem tam nejdéle a miluji to město téměř tak jak Varšavu. Ovocem této lásky je sedm set kreseb.

— A Váš koníček?

Dějiny umění a turistika. Přední po adresách a školách uměleckých děl. Toulky po naši kouzelné vlasti a zahraniční egzotice.

— Na podzim tohoto roku si chci vyjet do Paříže a do Itálie. Příští rok do USA a Kanady. Eventuálně taky na Kubu a do Mexika — jedním tahem (tužkou). Končím album „Proslulé siluety v mých kresbách“, které bude obsahovat asi 300 kreseb. Plánuji a toužím aby se mi podařilo nakreslit album, jehož pracovní titul zní „Tragedie a smutek slavných lidí“, například van Gogha — obsažené v jedné kresbě.

— Přejeme Vám, aby se spinily všechny Vaše plány, všechny nápady a všechna přání.

MARIAN KASKIEWICZ

TRAGICKÁ NEHODA

Blesk je jedným z najhroznejších živlov a dosahuje miliónkrát väčšie elektrické napätie ako to, ktoré používame v domácnostiach. Jeho sila nedá sa porovnať ani s 80.000 spojenými lokomotívami.

Každý den v atmosfére zemegule je asi 44.000 búriek, ktoré sprevádzajú hrámy a blesky obsahujúce obrovské množstvo elektrickej energie. To znamená, že každú sekundu našu zem bombarduje asi 100 bleskov podobajúcich sa dlhej iskre, ktorá má niekedy až 4,5 km dĺžky a napätie asi 20.000 A. Oslobodená energia rovná sa 500 kWh. Rýchlosť blesku často trvá menej ako tisícinu sekundy a prekračuje 30.000 krát rýchlosť guľky vystrelenej z guľometu.

Hrôza a neobvyklosť bleskov sprevádzali tento úkaz celé storočia. Vznikali rôzne povery, vysvetlovali si, že blesk je prejavom hnevú bohov. Ešte pred niekoľkými desiatkami rokov, aby odohnal blesky strieloval sa z kanónov, vyzvávalo sa kostolními zvonmi a páliло hromničné svejce. Dnes vieme, že je neodlúčným javom v prírode. Ľudia objavili nielen príčiny vzniku bleskov, nielen naučili sa brániť pred nimi, ale bolo zistené že sú veľmi potrebným prameňom životdajných procesov, bez ktorých bol by nemožný život rastlin na zemi. Blesk je — skutočnou tovarňou mineralných hnojiv — je najdramatickejším príkladom ako v prírode zlo obracia sa na dobro.

Najčastejšie blesk udiera v najvyššie body na zemi: veže, vysoké komíny, domy, antény rádióvé a televízne, stromy, ľudia, ktorí stojí na lúke a preto je treba vystríhať sa chovania sa pod stromy, ktoré sú počas búrk v dobrými vodičmi elektriny a tým istým dobrou cestou pre blesk.

Hromozvod plní svojú užitočnú úlohu uľahčujúc výber miesta na ktorom má blesk uderiť. Tam kde nie sú hromozvody, blesk sam si nachádza cestu, niekedy tragickú a ničivú v následkoch. Známy je prípad, že v Pittsfield v USA, blesk cez komín prerazil drevenú stenu v byte a nenachádzajúc pod zemou žiadne vodovodno-kanalizačné rúry ani iné vodiče, preskočil cez drevenú stenu, vykopal v trávniku 52 m dlhý, 1 m široký a 0,4 m hlboký chodník až dosiahol susedný dom. Len tunu, nachádzajúc na svojej ceste patričnú inštaláciu, cez betónové základy zapadol do zeme.

Blesky niekedy radi putujú po vedení elektrického napäťia vyvolávajúc prudký vzostup napäťia v sieti a končiac svoju púf v elektrárni, kde

níčia drahé zariadenia vyrábajúce elektrický prúd alebo transformátory.

Tak ako krátke spojenie elektrického vedenia pri žehličke môže spôsobiť požiar, tak vyvoláva tento blesk, len s tým rozdielom, že namiesto 220 volt, jeho iskra je mohutná a obsahuje stovky tisícovolt.

Štatistické údaje dokazujú, že napr. v Spojených štátach blesky zabijajú ročne asi 400 osôb a zraňujú asi 1.000 osôb. Hmotné škody siahajú ročne 37 miliónov dolárov — nepočítajúc asi 7.000 požiarov lesov, ktoré zapričinili blesky.

* * *

Náš dopisovateľ z Kacwina nám oznamuje, že posledne mala tuna miesto tragická udalosť. Rodinu Radeckých z Kacwina už nejaký čas stíha nešťastie. Zdá sa akoby nejaké fatum zaťahlo na ich najmladšom pokolení. Boli desiatí — a hoci dospejli pre rodičov vždy to budú len deti.

Pred rokmi zahynul jeden zo synov, o rok neskôr v Lomnici tragicky zahynula dcéra Radeckých, pred rokom ďalší syn, veľmi nádejny — náhle zomiera na srdce. A posledne, 14. júna nová tragédia, ktorá otriasla obyvateľmi Kacwina a pre rodičov bola zdrvujúcim úderom.

Minulý deň prišiel na dovolenku voják — mladý František. Dovolená bola zaslúžená, ale predsa nepatrialo sa sedieť doma, keď bolo také pekné počasie a na poli otec má plné ruky práce. Už na druhý deň, v sobotu šiel František do poľa, aby hoci len trochu pomohol na roli v čase, keď na dedine každé ruky sú ako zlato. Keď všetci sa ponáhľajú, aby vyhrali dostihy s časom a počasím.

Po ceste na roľu — ako nám píše dopisovateľ — mladého Františka stíhla búrka. Aby sa pred ňou schoval a prečkal prudký dážď. František sa schoval pod strom pri ceste. Pravdepodobne zabudol, že keď okolo zúri búrka a bijú blesky, práve strom stáva sa nebezpečný a vznášajúc sa vysoko nad zemou je predovšetkým vystavený úderom bleskov.

O niekoľko hodín našli Františka trajici chlapci — pastieri. Už nežil. Obrovský výboj elektrického napäťia zabil ho na mieste. Úder bol tak silný, že smrť musela nastaviť ihned. Ani nevedel, že blesk uderil.

Rodičom Františka — otcovi a matke Radeckým v ich zármutku prejavujeme hlbokú sústrast.

PROJEV VILÉMA TOMEŠE

Draží krajané, draží delegáti a draží hosté!

Existuje naše Společnosť a my se ptáme, jaká ona bude? Tato Společnosť bude taková, jakou si my sami vytvoříme. Nikdo nám ji nevytvorí. Stát nám k tomu pomáhá, ale my příliš nepomáhá-

Clenovia Hlavnej revíznej komisi zvolenej na II. sjazde Československej kultúrnej spoľočnosti v Krakove dňa 23. júna 1963

REDAKCIA

W T R O S C E O ZABEZPIECZENIE POSTANOWIEŃ ZJAZDU

ZJAZD CZECHOSŁOWACKIEGO STOWARZYSZENIA KULTURALNEGO, KTÓRY ODBYŁ SIE DNIĘ 23 CZERWCA 1963 ROKU W KRAKOWIE, POSIADA DUŻE ZNACZENIE DLA WSZYSTKICH OGNIW I CZŁONKÓW ĆSK. ZJAZD WYKAZAŁ, ŻE MIMO KRÓTKIEGO OKRESU CZASU W JAKIM DZIAŁA STOWARZYSZENIE POSIADA ONO PEWIEN DOROBEK W PRACY KULTURALNO-OSWIATOWEJ ORAZ ORGANIZACYJNEJ. POSTANOWIENIA ZJAZDU MAJĄ WIĘC ZNACZENIE DLA DALSZEGO ROZWOJU STOWARZYSZENIA, A CO ZA TYM IDZIE, WKŁADU JEGO CZŁONKOW W UMACNIANIE I ROZWIJANIE INICJATYWY SPOŁECZNEJ, PRACY KULTURALNEJ ORAZ POSTAWY OBYWATELSKIEJ WŚRÓD LUDNOŚCI SŁOWACKIEJ I CZEŚKIEJ ZAMIESZKALĘ W POLSCE.

W referacie jak i w dyskusji wielu delegatów bardzo słusznie podkreślało, że warunki rozwojowe jakie posiada Stowarzyszenie zawdzięczać należy pełnemu poparciu i pomocy ze strony partii i władz państwowych. Poparcie to wynika z naszej ideologii, której jedną z fundamentalnych zasad jest proletariacki internacjonalizm. Zasada pełnego równouprawnienia wszystkich obywateli PRL bez względu na ich pochodzenie narodowe znajduje pełne zastosowanie w działaniu instancji partyjnych, rad narodowych i wszystkich innych instytucji oraz organizacji społecznych. Obywatele polscy, bez względu na narodowość, mają nieskrewowane warunki i możliwości rozwoju swojego języka, kultury i pielegnowania postępowych tradycji narodowych. Są współgospodarzami i współodpowiedzialnymi za losy naszego kraju.

Aby te zadania realizować wśród członków Stowarzyszenia potrzebna jest aktywna praca organizacyjna oraz wysoka świadomość zadań i celów, jakie stawia partia przed całym społeczeństwem oraz przed organizacjami społecznymi i kulturalno-kształcącymi. Organizacje społeczne — a w tym i Czechosłowackie Stowarzyszenie Kulturalne — są ogniwami Frontu Jedności Narodu. Mają one za zadanie pomagać partii poprzez swoje formy pracy w kształcaniu nowego człowieka, człowieka wolnego od różnego rodzaju nawarstwień i przesądów, człowieka o socjalistycznej świadomości, kochającego swoją ojczyznę Polskę Ludową.

Na XIII Plenum I-szy Sekretarz KC PZPR tzw. Władysław Gomułka stwierdził: „Integralną częścią budowy socjalizmu, nierożłącznie związaną z tworzeniem materialno-technicznej bazy nowego ustroju jest przekształcanie świadomości społeczeństwa w duchu socjalizmu, co oznacza upowszechnianie marksistowsko-leninowskiej ideologii i socjalistycznych zasad etyczno-moralnych w stosunkach międzyludzkich, tworzenie nowego stosunku do państwa, pracy i własności społecznej oraz formowanie nowego socjalistycznego oblicza kultury narodowej”.

Aktyw Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego w realizacji swoich zadań statutowych i postanowień Zjazdu, winien bezwzględnie kierować się tymi wskazaniami. Wskazania te, jak stwierdziło XIII Plenum KC PZPR, są decydującą siłą wyzwalającą szeroką inicjatywę społeczną i ofiarność w pracy. Należy wskazaniami tymi nasycić pracę Stowarzyszenia. Udzierać pomoc partii w ich pełnym zrozumieniu. Aktyw i działacze Stowarzyszenia swoje zadania statutowe winni realizować w oparciu o pomoc Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Krakowie i Komitetu Powiatowego PZPR w Nowym Targu. Pomoc ze strony tych instancji jest gwarancją należytej działalności i pełnej realizacji zadań, jakie stawia XIII Plenum KC PZPR przed organizacjami społecznymi. Drugim warunkiem powodzenia w pracy jest związek z radami narodowymi i wszystkimi organizacjami działającymi w powiecie, gromadzie i wsi. W każdej Gromadzkiej Radzie Narodowej mamy radnych, członków komisji, którzy w wielu

wypadkach są aktywnymi działaczami Stowarzyszenia, chodzi więc o to, aby ten aktyw umiał wiązać zadania wszystkich organizacji w zakresie pracy kulturalnej, czynów społecznych i innych prac, które dźwigają całą wieś na wyższy poziom ekonomiczny i kulturalny. To ściśle powiązanie, codzienna konsultacja aktywu Stowarzyszenia z aktywem rad narodowych, Kółek Rolniczych, Ligi Kobiet, ZMW, ZHP — jest czynnikiem decydującym o dobrym rozwoju Stowarzyszenia. Ten kierunek pracy rozwija i umacnia społeczny charakter działania, zabezpiecza przed formalizmem i odcinaniem się ogniw Czechosłowackiego Stowarzyszenia od żywotnych spraw środowiska. Wiele przykładów ze Spisza, Orawy czy Zelowa potwierdza, że tylko działanie w oparciu o instancje partyjne i władze terenowe przynosi należyté wyniki i efekty pracy.

Świadomość społecznego działania decyduje o sile każdej organizacji. Stąd też należy mieć na uwadze jeden z postulatów Zjazdu Stowarzyszenia mówiący, że trzeba dążyć do tego, aby każdy członek ĆSK w miarę swoich możliwości, zainteresowań i uzdolnień brał aktywny udział w pracach kół, amatorskich zespołów itp. Na tym odcinku jest jeszcze wiele niedostatków. Wymień niektóre z nich. Część członków poza biernym uczestnictwem w zebraniach nie podejmuje żadnej działalności, część członków nie wypełnia elementarnych obowiązków statutowych i nie opłaca składek członkowskich. Nie wszędzie jeszcze ma miejsce koordynacja pracy wszystkich zespołów amatorskich, działających w danej wiosce. Niedostateczna jest współpraca i powiązanie z Powiatowym Domem Kultury w Nowym Targu. Niedobronie całym ciężarem pracy spoczywa na barkach przewodniczącego lub sekretarza koła. Co gorsze, znajdują się jeszcze tu i ówdzie tacy członkowie, którzy poza krytyką i biadaniem nic pozytywnego wokół siebie nie widzą. Wysuwają nieraz niesłusze postulaty i skłaniają Stowarzyszenie do podejmowania zadań, których rozwiązywanie leży w płaszczyźnie działalności władz państwowych a nie Stowarzyszenia. Osłabia to pracę wychowawczą, kulturalną a nawet statutową. Stanowi pozywkę dla rodzenia się niezdrowych tendencji nacjonalistycznych w środowisku ludności słowackiej, a wśród niektórych osób w środowisku polskim rodzi nieufność i rezerwę do działalności ogniw Stowarzyszenia i jego aktywu.

Partia prowadzi konsekwentną walkę z przezytkami nacjonalizmu w całym społeczeństwie. Zadaniem aktywu i członków Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego jest zatem pomoc partii i walka z tendencjami nacjonalizmu i separatyzmu wśród członków Stowarzyszenia. Tylko zdecydowane przeciwdziałanie zjawiskom separatyzmu i pesymizmu, troska o czystość szeregów Stowarzyszenia będzie prowadziła do wzmacniania ideowej treści pracy oraz autorytetu Stowarzyszenia.

Duże miejsca na Zjeździe poświęcono treściom pracy kulturalno-kształcącej. Ta podstawowa forma działania, posiadająca swój wyraz w rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, wymaga szczególnej troski. Część aktywu nie docenia jej wychowawczej roli. XIII Plenum KC PZPR podkreśla dużą rangę tej formy pracy w zakresie jej ideologicznego znaczenia. Plenum KC PZPR stwierdza, że społeczny ruch kulturalny obejmujący swoim zasięgiem najbardziej odległe zakątki naszego kraju winien nadal rozwijać się. Ruch ten winien stawać sobie różnorodne cele począwszy od takich jak: troska o porządek w zagrodzie, czystość, higiena, kultura życia codziennego — a skończywszy na zadaniach kulturalnych i deowo-politycznych.

Trzeba będzie przy pomocy wydziałów kultury rad narodowych dokonać oceny tego ruchu i reperatułu, zatrzaszczyć się o zabezpieczenie odpowiednich treści w pracach zespołów śpiewaczych, czytelniczych i kółek dramatycznych. Ruch ten nie może opierać się wyłącznie na motywach historycznych. Musi on być oparty o współczesne problemy naszego

bogatego życia, musi być ideowo zaangażowany w walce o socjalistyczny kierunek kultury polskiej. Jeżeli mówimy o tych sprawach, ważny jest tutaj problem świetlic. Bywa często tak, że w jednej wsi są dwie a nawet trzy świetlice. Wszystkie one są słabo wyposażone a i tępno życia kulturalnego jest bardzo niskie. Władze powiatowe wraz z aktywem kulturalnym wszystkich organizacji winny ten problem uregulować w ten sposób, aby była jedna świetlica odpowiednio wyposażona, w której jest miejsce dla wszystkich zorganizowanych form pracy prowadzonej w danej wsi. Takie rozwiązanie sprawy na pewno przyniesie korzyści, taka świetlica stanie się miejscowością wspólnego działania całej wsi i braterskiego kształcania zgodnego współżycia środowisk narodowościowo mieszanych.

Duże miejsca na Zjeździe poświęcono pracy wśród młodzieży. W naszym kraju przed młodzieżą stoi otworem droga do wykształcenia i zdobycia wysokich kwalifikacji. Dzisiaj, na równi z młodzieżą polską, wiele młodych dziewcząt i chłopców ze środowisk słowackich i czechskich zdobyło i zdobywa średnie oraz wyższe wykształcenie. Pragniemy aby młodzież ta zdobywała wiedzę i zawód zgodnie ze swoimi zainteresowaniami. Pragniemy aby poprzez pracę w ZMS, ZMW, w Stowarzyszeniu oraz innych organizacjach kształtała swoją postawę ideową i socjalistycznego światopoglądu.

Tow. Władysław Gomułka, I-szy Sekretarz KC PZPR, na XIII Plenum stwierdził: „Decydującym ogniwem wychowania młodzieży, kształcania jej świadomości i socjalistycznych podstaw społeczno-politycznych jest szkoła”. Stwierdzenie to odnosi się również w pełni do szkół, w których prowadzi się naukę języka słowackiego. Szkoły te objęte są ogólnonarodowym systemem szkolnictwa państwowego. Państwo zabezpiecza tym szkołom kadre, pomoce naukowe, podręczniki itp. Np. wydano w naszym kraju dla klas od I do VII 39 tytułów w języku słowackim o ogólnym nakładzie 40 tys. egz. Liczba ta nie obejmuje podręczników i pomocy naukowych importowanych z ĆSR. Jaka jest rola szkół z nauką języka słowackiego? Szkoły te mają zadania dydaktyczno-wychowawcze, takie same jak wszystkie szkoły w całym kraju. Mają również za zadanie nauczyć dzieci swobodnego i poprawnego władania językiem polskim i słowackim. Na Zjeździe mówiono o tych sprawach, stąd też pragnę na ten temat kilka zdań powiedzieć. Do szkół, w których nauczana jest językem słowackim rodzice posyłają swoje dzieci na zasadzie pełnej dobrowolności. Nie mogą tu mieć miejsca żadne naciski zmierzające do tego aby decydować za rodziców. Wszelkie tendencje idące w kierunku nakłaniania względnie doradzania rodzicom gdzie pośać dziecko, są sprzeczne z zasadą dobrowolności. Państwo zabezpiecza i będzie zabezpieczać rozwój tego szkolnictwa, stąd też rodzice nie powinni ulegać żadnym sugestiom.

Sądzę, że to wyjaśnienie oraz znana wszystkim działaczom Stowarzyszenia troska władz oświatowych szczebla centralnego, wojewódzkiego i powiatowego dotycząca nauki języka słowackiego winny przekonać tych obywateli, którzy mają jakiekolwiek niejasności.

Pełne i wierne przeniesienie uchwał ostatniego Zjazdu Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego do wszystkich członków, wzmacnienie pracy wychowawczej i aktywności społecznej ogniw ĆSK, głęboka rozwaga i ideołość realizowana w oparciu o instancje partyjne i rady narodowe przyniesie wyniki pracy zgodne z interesem partii i władz ludowej — zgodne z interesem Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego.

WŁADYSŁAW SKRZYPCZAK
członek Komisji Narodowościowej przy Wydz. Adm.
KC PZPR

FR. BEDNARČÍK – DOPISOVATEL „ŽIVOTA“

Organizátorska úloha „Života“

Chcel by som povedať niekoľko slov o našom „Živote“, ktorého som dopisovateľom v Nowej Bialej. Lebo kto ak nie my — dopisovatelia „Života“ vieme lepšie ako významnú úlohu odohráva nás časopis v teréne. Nakoľko práve my, zvolení širokým okruhom čitateľov sledujeme každodenne nielen zmeny, ktoré sa konajú na našich očiach a o ktorých tak veľa sa tupa hovorilo, ale tiež skúmame mienku o časopise, silu jeho pôsobnosti.

Aké mám v súvislosti s tým poznámky. Dnes, po piatich rokoch vydávania „Života“ je možné povedať že vrástol mocne v našom teréne. Niektorí hovoria, že fažko by si mohli predstaviť mesiac bez „Života“ a majú pravdu. Preto táto situácia nie je náhodna. Nie je náhodna preto, že je prirodzená, vyplýva z potrieb, vyplýva zo znalosti časopisu a predovšetkým z jednotných názorov, mienky a postojov „Živo-

ta“ a jeho čitateľov. Ako dopisovateľ „Života“, som s tým veľmi spokojný.

Nie všetci si to však uvedomujú koľko námahy, koľko úsilia bolo treba, aby bolo práve tak a to nie od prípadu k prípadu ale z čísla na číslo „Života“. Vedenie našej redakcie, dopisovatelia, aktív Spoločnosti, čitatelia — všetci majú na tomto svoje zásluhy a celok týchto zásluh, povedal by som tehličiek spôsobuje, že rastie solídný mûr z čísel našich novín — mûr o ktorý sa rozbíja všetko čo je treba vyplieniť z nášho života. Práve preto úloha našich novín je organizátorska. Pripomínam hoci len početné porady, stretnutia, prichody redaktorov na náš terén. Všade kde sa stretávame, v slobodnej diskusii rodí sa to, čo potom čítam v našom „Živote“.

Najmä posledná porada v Novom Targu priniesla veľa kladného. Redakcia prihľadala k našim potrebám, návrhom — realizujúc tieto s celou srdceňosťou a rýchle. Za toto všetko ešte raz d'akujeme našej redakcii a prajeme jej nasledujúcich päť rokov ešte plodnejších a úspenejších.

ZA ZVÝŠENIE POL'NOHOSPODÁRSKEJ VÝROBY

Uznesenia a rozhodnutia Ustredného výboru PZRS v záležitostach poľnohospodárskej politiky sledujú predovšetkým zaistenie pre poľnohospodárstvo patriacich výrobných prostriedkov t.z.; poľnohospodárskych strojov, minerálnych hnojív, kvalifikovaného zrňa, plémennárskeho chovného dobytku a konečne kvalifikované poľnohospodárske kádre schopné hospodáriť týmito prostriedkami.

Uznesenia XII. Pléna UV venované záležitosťam zvýšenia investičných nákladov pre potreby poľnohospodárstva sú ďalším ohníkom starostlivosti o pokrok v našom poľnohospodárstve. Zvýšené náklady na roky 1963—1965 o ďalších 9,5 miliard zlatých, hlavne na investície v štátnych majetkoch (PGR) majú dať v efekte zvýšenie výnosnosti, prebranie a obhospodárenie asi 200 tisíc ha pôdy zo Štátneho pozemkového fondu, nákup traktorov a poľnohospodárskych strojov, pošrenie programu stavebníctva hospodárskeho a sociálneho pre potreby PGR ako aj modernizáciu celej rady odvetví poľnohospodárskej výroby.

Aby uznesenia UV boli správne vteleované do života a kontrolované ich prevádzkanie, politické byro UV PZRS rozhodlo v rámci Ustredného výboru, výborov vojvodských a okresných utvoriť — Výbory pre záležitosti poľnohospodárstva (Komisiety d/s Rolnictva).

Rozhodnutie o utvorení týchto výborov bolo diktované nielen rastúcimi úlohami kladenými poľnohospodárstvu, realizácia ktorých vyžaduje si správnejšie vedenie, ale tiež nutnosťou koordinácie stále sa rozvíjajúcich inštitúcií a podnikov ako aj spoločenských organizácií prevádzajúcich svoju činnosť pre potreby poľnohospodárstva.

Výbor pre záležitosti poľnohospodárstva pri UV PZRS na čele ktorého je člen politického byra, tajomník UV súdr. Ochab, bude prevádzka straníku v rezortoch poľnohospodárstva a potravinárskeho priemyslu, obchodných organizáciach zásobujúcich poľnohospodárstvo, inštitúciach riadiacich prácu podnikov dedinského stavebníctva, vysokých školách poľnohospodárskych, školení kádrov odborníkov pre poľnohospodárstvo, plánovacími orgánmi v poľnohospodárstve atď.

Jedna sa o to, aby cestou lepšej koordinácie a upevnenej kontroly bola zabezpečená plná realizácia uznesení strany a vlády, organizované plnenie týchto uznesení ako aj poskytovanie pomoci a ustálenie spôsobov odstraňovania zistených nedostatkov a chýb, ktoré brzdia pokrok nášho poľnohospodárstva.

Výbor bude prevádzka svoju činnosť cestou straníckych organizácií, koordinujúc ich činnosť v inštitúciach, v PGR, v rolníckych družstvach, na dedinách kde sú len súkromne hospodariaci rolníci — jedným slovom tam, kde sa odohráva boj za poľnohospodársku výrobu.

Je treba zaznamenať, že veľmi dôležitú úlohu budu odohrávať výbory v upevňovaní a rozvíjani socialistického hospodárstva v poľnohospodárstve ako aj rolníckych krúžkoch. Budu tiež určovať úlohy a iniciovať rôzne organizačné formy smerujúce k všeobecnému rozvoju poľnohospodárskej kultúry, prenášania do praxe výsledkov poľnohospodárskej vedy a skúsenosti popredných hospodárovstiev.

Na čele okresného výboru je poľnohospodársky tajomník Okresného výboru strany a v tých okresoch v ktorých dominuje poľnohospodárstvo, I. tajomník Okr. výboru PZRS. Tento zároveň plní funkciu predsedu byra Výboru, ktorého členmi sú: predseda PRN alebo jeho zástupca, riaditeľ POM, tam kde je rozvetvené hospodárenie PGR predstaviteľ Inšpektorátu PGR a iní.

V súlade so smernicami politického byra UV Výbory pre záležitosti poľnohospodárstva podliehajú straníckym výborom, ktorých povinnosťou je vypočítavanie zpráv o činnosti byra a Výboru pre záležitosti poľnohospodárstva.

Prvé zasadanie Výboru pre záležitosti poľnohospodárstva konalo sa začiatkom júla t.r. Bol prejednané dôležité záležitosti spojené s kontraktovaním poľnohospodárskych plodín. Samotní sediaci vedia, že pri kontraktovaní jestvuje veľa elementov živelností. Práve kontraktovanie vyžadovalo si koordináčne rozhodnutia, lebo v tejto oblasti je zainteresovaná celá rada inštitúcií pracujúcich pre potravinársky priemysel.

Bolo tak, že kontraktujúce inštitúcie chcejú si uľahčiť prácu a život, uzatvárali so sedliakmi a hospodárstvami zmluvy neberúc do úvahy zásady rajonizácie poľnohospodárskej výroby. Často bolo tak, že v niektorých vojvodstvach a dokonca okresoch, kontraktované rastliny ako: lana, konope, repica, cukrová repa a iné zaoberali viač ako 20 percent celkovej plochy a iné, ktoré majú podobne podmienky klimatické a pôdné len niekoľko percent.

Výbor rozhadol, že pre vytvorenie lepších podmienok v pestovaní kontraktovaných rastlín viac, že ich plocha v najbližších rokoch poširi sa o skoro 250 tisíc hektárov, je treba usilovať sa o kontraktovanie v tých oblastiach krajiny v ktorých sú tieto ešte nedostatočne rozvinuté, to je vo vojvodstvach južných a východných.

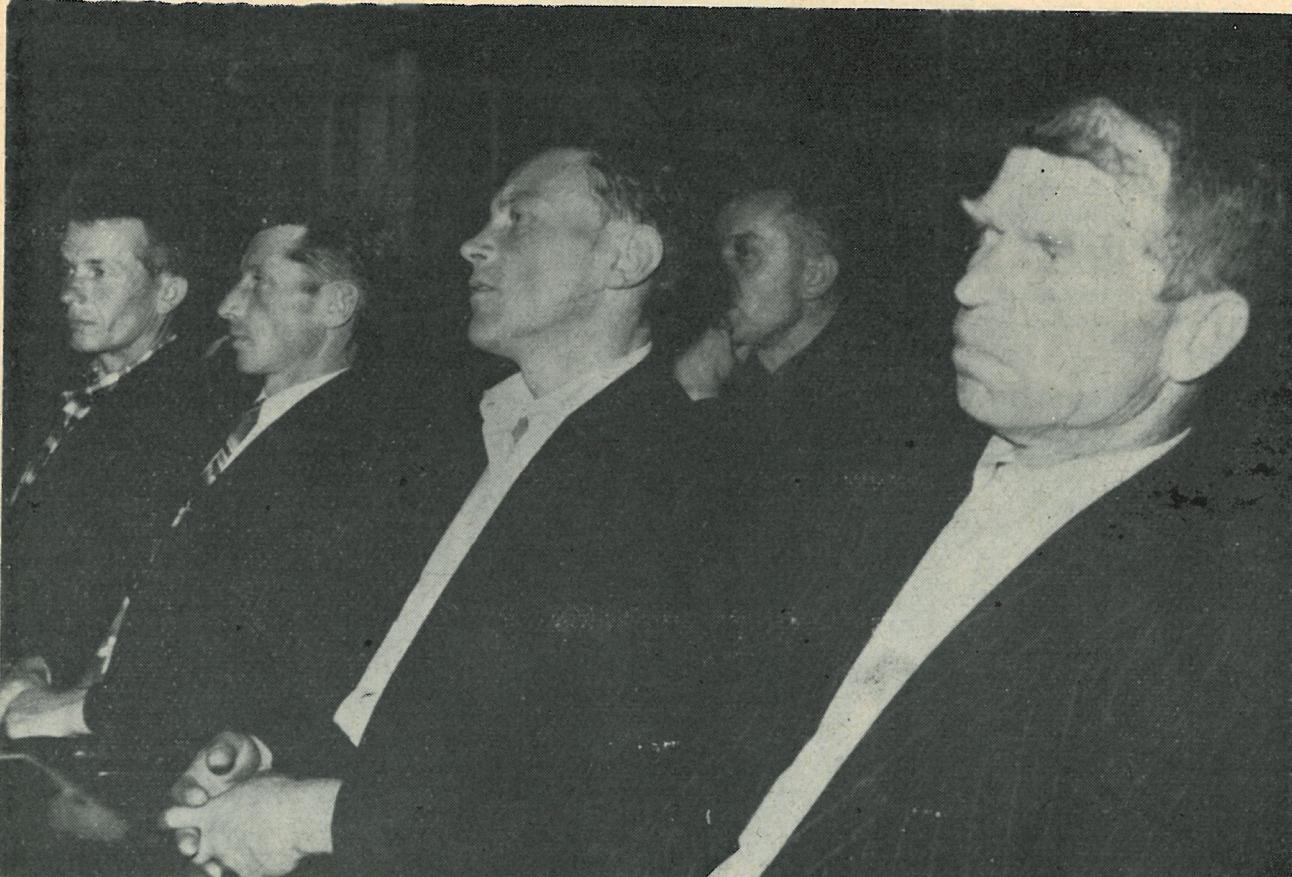
Kontraktovanie má tie kladky, že spája sedliacké hospodárstvo s plánovaným socialistickým hospodárstvom, určuje intenzifikáciu poľnohospodárstva a zvyšuje príjmy sedliakov vo všetkých oblastiach krajiny. Mnogoročné skúsenosti samotných sedliakov najlepšie ich presvedčajú, že skutočne tak je.

(pd)

ZO SJAZDOVEJ DISKUSIE

Delegáti pozorne počúvajú početné, zaujímavé diskusné príspevky.

Tříadvacátého června — jak jsme už oznámili — konal se v Krakově celostátní sjezd Československé kulturní společnosti v Polsku, na kterém byl proveden součet dosavadních výsledků působnosti Společnosti v rámci realizace kulturního a osvětového programu a dále vytýčeny hlavní úkoly pro tento úsek působnosti Společnosti nyní i v budoucnosti.

Porady sjezdu byly neobyčejně bohaté a týkaly se nejhodnějších a nejpříjemnějších otázek, zvláště základní úlohy Společnosti, kulturní a osvětové práce, vyplývající ze stanov, schválených přítomnými delegáty.

Prostranný sál Presidia vojvodského národního výboru byl vyplněn téměř do posledního místečka. Sjelo se 45 delegátů, zatupujících 15 místních skupin Společnosti ze Spiše, 10 delegátů z místních skupin Společnosti ze Zelova, Kucova a Gesińce (Strzelin) a 23 delegátů z 12 skupin Oravy (plný soupis delegátů je uveřejněn v čísle). Tato hromadná účast delegátů nejenom z blízkých vesnic ale také z míst vzdálených sta kilometrů je důkazem vyjimečně velkého zájmu členů Společnosti.

Dnes bychom chtěli čtenáře seznámit s další částí diskusních příspěvků delegátů, s nejaktuálnějšími problémy, které se přímo pojí s prací celé Společnosti.

Ve svém zahajovacím projevu, kterým soudruh Deresz uvítal hosty a delegáty, poukázal na zvláštní úlohu a význam sjezdu, který uzavírá jeden a půlroční výsledek pracovního úsilí Společnosti a tím upoutal pozornost shromážděných. Sjezdu předsedal s. Bronislav Knapčík z Orawki, který byl delegát jednomyslně zvolen. Když navštěvoval lyceum v Jablonce a dnes sám vyučuje ve škole v Orawce se slovenským vyučovacím jazykem. V Presidiu sjezdu mimo čestných hostů (psali jsme o nich v červnovém čísle) zasedali mimo jiné Vilém Tomeš, Jan Molitoris, Lidia Mszalová, Jan Kovalík a jiní.

Hlavní referát pronesl předseda Společnosti Jan Molitoris. Informoval delegáty o celé působnosti Společnosti od jejího založení po současnost, o tom, co vše bylo vykonáno spojeným úsilím Ústředního výboru, oddílu a místních skupin. Kromě vystupujících sem tam někdy určitých nedostatků, např. při práci se soubory, s kapelami nebo i na jiném úseku, zdůraznil, že paralelně se stále lepší výsledky naší práce v celostátním měřítku, také na úseku činnosti Společnosti pozorujeme, že každý měsíc, přináší nové kladné momenty do našeho života. Provedl souhru dosavadních výsledků Společnosti a nařízl směr další působnosti v blízké i daleké budoucnosti. Referát poukázal na úlohu a význam společenské práce široké veřejnosti Společnosti a zdůraznil nutnost ještě větší účasti všech členů Společnosti při všech pracích a také plnější spolupráci všech činitelů Společnosti a celého aktuivu s úřady a organizacemi. Dále nabádal k činnému účastenství při realizování všech úkolů, které má každý občan státu a samozřejmě každý člen Společnosti. Tuto činnost by měli členové Společnosti provádět všude tam, kde se nachází, doma, na pracovišti, ve svých městech i vesnicích, a obzvláště na území okresu nowotarského. Podrobné úryvky z tohoto referátu jsme publikovali v minulém čísle „Života“.

Býlo debatováno o mnoha jiných téma, o dáných a nových potížích, avšak výchozím bodem široké diskuse, již se zúčastnilo 28 diskutantů, byla otázka nutnosti rozšíření kulturní a osvětové činnosti a to v různých jejich formách. Bronislav Knapčík z Orawki hovořil o pomocí těm skupinám Společnosti, které stále ještě slaběji pracují a výsledky jejich práce jsou úměrně neznačné. Zdůraznil význam prohlubování působení aktívnych členů Společnosti na ty členy, kteří ve věcech osobní kultury všedního dne nestojí na požádané úrovni. Každodenní kultura může být zvyšována různými způsoby, nejen doplňováním praktických znalostí, na př. kurzy šití a vaření, ale především uvedomělou prací ve směru zvyšování kultury a osvěty v každé vesnici, pokud možno nejsírším ovlivňováním všech společenských akcí dnes i v budoucnosti.

Předseda oddílu oravského, Jan Kovalík, upozornil na správnou práci klubů, které se značně podílí na životě vesnice a mají velký úspěch mezi občany, mezi všemi členy Společnosti. Jedná se však o to, aby veškeré počínání nebylo soustředěno pouze na bohatší vybavení klubů, ale na intensivnější plynulou práci, která by se neomezovala pouze na několik měsíců v roce. Tak tomu bylo na Oravě v posledním období. Je dále nutno, aby v takových vesnicích jak např. Zubrzyca Dolna bylo místo, kde by se mohli setkávat mladí i starí, kde by si mohli přečíst knížku, časopisy, poslouchat rádio a v libecku strávit volný čas kulturním způsobem. Tu tkví velký společenský význam umožnění vesničanům trávit volný čas vhodným způsobem, poněvadž, jak to zdůraznil diskutant, tímto způsobem se zeslouží význam místních hospod, zvyšuje životní úroveň všech obyvatel vesnice.

Augustyn Bryja upozornil na nutnost pečlivějšího výběru divadelního repertoáru pro ochotnické soubory a divadélka. To, že je málo vhodných her snížuje úroveň práce a působí, že ne vždy je prováděno to, co by bylo nevhodnější. Je nutno, aby otázku výběru vhodného repertoáru vy-

řešil Ústřední výbor Společnosti, tuto záležitost nelze pochat pouze v kompetenci vedoucích souborů, protože jsou přetíženi prací se soubory, kterou vykonávají nezítně. Proto jim musí být pomoženo. Dále je důležité, aby byly lépe vybaveny divadelní soubory pomůckami. Samozřejmě, že jsou určité práce, které by mohli členové Společnosti sami provést, avšak i zde je zapotřebí aktivizace. Pouze společnými silami můžeme zlepšit pracovní výsledky a dosáhnout vyšší úroveň naší kulturní a osvětové činnosti.

Diskutant dále prohlásil, že organizování kursů stříbrných a šití náleží provádět prostřednictvím kroužků vesnických hospod, avšak je třeba myslet o tom, aby „Liga žen“ a „Samopomoc chlopská“, které finansují tyto kurzy, mohly ukojit stále vzrůstající zájem a aby měly zapevněné finanční prostředky na úhradu těchto kursů. Je to důležité také z toho důvodu, že tyto kurzy kromě praktických znalostí vnáší do života vesnice mnoho cenných příspěvků, týkajících se tak důležitého úseku, jako je hygiena, stolování atd., prostě pomáhají zvyšovat úroveň kulturního a společenského života vesnických žen. Podrobné výpovědi diskutantů na toto téma uveřejníme v dalších číslech „Života“.

Všichni přednášející i diskutanti zdůrazňovali důležitost spojení pracovního úsilí místních skupin Společnosti s úřady a společenskými organizacemi okresními. Jde o to, např. v Zelově, aby ve vlastních vesnicích a obcích byla vyvolána intensivní aktivizace. V této záležitosti byly předloženy určité konstrukční návrhy. Sjezd odpověděl hlavně na otázku, co činit, aby se ještě více rozvíjela osvětová a kulturní činnost Společnosti a také aby se neustále zvyšovala kultura všedního dne členů Společnosti. Aby uvědoměl aktiv Společnosti působil a čelil všem projevům separatismu a nacionálnemu, které mohou vystupovat u méně uvědomělých členů Společnosti, dále aby uvědomoval ty členy Společnosti, kteří následkem nedůkladné informace nepochopili smysl Společnosti a mohli by působit škodlivě. Jedinou základnou, která byla ustanovena, je působení v jednolité frontě národní jednoty v každé obci. Z této skutečnosti vyplývá základní směr působení Společnosti. Zde leží zakládání práce celého aktuivu Společnosti v duchu internacionálního, v duchu skutečného uvědomění ideologického a neustálém zdůrazňování uvědomění socialistického.

Hospodářský rozvoj našeho státu přinesl revoluční změny, které my sami prožíváme. Od základu změnil naše vesnice. Určitě jestě ne všechny stejně, ale všude jsou naše životní podmínky docela jiné, než byly před léty. Postačí, abychom se trochu rozhlédli okolo sebe, v Kucově nebo Zelově, na Spiši nebo na Oravě. Uvidíme pokrok v zemědělství, školy, kulturní místnosti, silnice, autobusy, elektrické osvětlení, zemědělská střediska, zdravotní střediska atd. Plně si uvědomujeme že i my jsme se přičinili k těmto změnám, že tu spolupůsobili a dále spolupůsobí členové Společnosti. S tím souhlasíme všichni, jde však o to, aby naše zásluha byla ještě větší, abychom nebyli jen pouhými pozorovateli, ale uvědomělými i aktivními účastníky všech činů a prací, směřující tak ke zlepšení našeho života, ke zlepšení našich životních podmínek na vesnici, v obci a také práci Společnosti. Hovořili o tom mnozí řečníci, hovořili i Vilém Tomeš, který zdůraznil zásluhu lidové vlády, jak mám pomáhají stranické a národní výbory všech stupňů, ale zdůraznil, že je třeba také těmto orgánům pomoci a to znamená pomoci i sobě tím, že se plně zapojíme do společenské práce. Poukázal na to, že je zapotřebí, aby se zapojili do práce ve Společnosti, při pomoci jakou jí poskytuje stát, všichni uvědomělí členové, aby ještě více než dosud rozvíjeli činnost Společnosti tím, že se zúčastní společenské práce, že splní to vše, co je možné vykonat společnými silami, bez čekání, že na všechno musíme dostat peníze. Uziskané dotace můžeme věnovat na hlavní směry činnosti Společnosti. Nevydáme je tehdy na tisíc drobností, ale právě naopak výsledky budou větší a účinnější. Není proto třeba ohlíjet se na rozšíření systemizovaných míst, ale na uvědoměléjší kolektivity, uvědoměléjší aktivity a na veřejnou iniciativu. Znakem aktivity organizace je její uvědomělý a pokud možno největší společenský aktiv a proto Sjezd i zde splnil užitečnou úlohu, když ukázal řadu oprávněných nedostatků dosavadní práce, zároveň sjednotil řady Společnosti ke společenské práci, ke zvýšení kulturně-osvětové práce. Zapálil zelené světlo pro úzkou spolupráci členů, aktiva a výborů Společnosti se všemi veřejnými činiteli, se všemi organizacemi, které společně působí v městečkách, vesnicích a obcích. Všude tam, kde pracuje a působí Společnost.

II. SJEZD

ČESKOSLOVENSKÉ KULTURNEJ SPOLOČNOSTI

ZELENE
SVĚTLO
KULTUŘE

Za predsedníckym stolom popri vedúcich činiteľoch Spoločnosti sedeli zástupcovia: Administračného odd. KC PZPR s. W. Skrzypczak, Ministerstva vnútra ss. J. Kędzierski a H. Mrozek, Ministerstva kultúry a umenia s. Mossakowska-Mazany, KW PZPR v Krakove s. J. Kliča, tajomník KP PZPR v Novom Targu s. A. Potoczek ako aj iní predstaviteľia stranických a vládnych terénnych orgánov. Tajomník UV ČSRS B. Knapčík pri prejave.

S veľkou starostlivosťou o ešte lepšie výsledky práce ochotníckych súborov piesní a tancov, kapel ako aj divadelných krúžkov, hovoril člen Prezidia Ústredného výboru Spoločnosti Augustyn Bryja. Upozornil na odstránenie tých nedostatkov, ktoré sami o sebe niekedy nie sú tak veľké, ale preto, že jestvujú, že ešte sem tam sa vyskytujú — sfaňujú rozvoj kultúrno-osvetovej práce.

Z tohto miesta bolo povedané, že týmto súborom a krúžkom nevenovala sa taká pozornosť aká by sa mala, že boli rôzne nedopatrenia atď. Nakoniec zvlášť sa zaujímam o tieto krúžky — hovoril A. Bryja — chcel by som sa pritom troška pozastaviť. Naše súbory majú veľa chuti do práce, členovia našej Spoločnosti vo všetkých dedinkách Spiša a Oravy hrnú sa k nám, ale majú tiež rôzne fažnosti. Naše súbory a kapele prinášajú veľa radosť obyvateľom našich dediniek, zúčastňujú sa rôznych miestnych slávností a podujatí spojených so štátnymi sviatkami. Preto je nutné, aby Ústredný výbor obklopil ich ešte väčšou starostlivosťou. Je treba pomáhať im v obstarávaní rekvizítov a krojov, v obstarávaní hudobných nástrojov, v tom čo členovia sami od seba nie sú v stave doplniť.

Všetci vieme, že súbory, divadelné krúžky atď. sú. Tiež sme dnes o tom počuli, že sú také, sami vieme, že sú, ale vieme tiež, že ešte nie všetky sú registrované. To je tiež našou vinou, lebo sa už o tom niekoľkokrát hovorilo. Napríklad, registrované sú len 2 súbory a v skutočnosti je ich 10. Ale to nie je všetko. Dokonca povedal by som, že aj keď to treba urobíť je to maličkost. Sú horšie záležitosti.

Ako to obvykle býva sú potreby spojené s takým alebo iným vystúpením. Nemáme žiadné kroje. Ešte sláva tomu, kto napísal nejakú dedinskú hru, lebo s tým si akosi radíme, vystupujeme vo svojich krojoch. Ale keď chceme zahrať niečo iné, nevieme si rady, najmä ak súbory vystupujú na oblastných festivaloch alebo okresných prehliadkach, vtedy dokonca aj ta najlepšia hra trati v hodnotení divákov pre nedostatok krojov a rekvizítov.

Dalej kapely. Vieme o tom, že inštrumenty sa opotrebuju a zasa ako príklad Lapsze Nižne kde sme boli svedkami, že vedúci kapely obracia sa na všetkých činitelov, že niektoré sú zničené a nemá na opravu alebo výmenu.

Tak referát ako aj diskutanti veľa pozornosti venovali patričnému vý-

beru repertoáru pre divadielka a súbory. Hovoril o tom tiež A. Bryja:

Ďalšou prekážkou je repertoár. Počuli sme aj tuna dnes, že naše divadelné krúžky mali by začať so súčasnosťou. Žiaľ aké hry máme, také hráme. Sú fažnosti s repertoárom a preto chcem sa obrátiť na nový Ústredný výbor, ktorý si dnes zvolíme, aby sa postaral, aby všetko nenechal na vedúceho krúžku, lebo on samozrejme nevie, kedy a ako si ušetrí trocha

Veľkú časť svojho prejavu A. Bryja venoval doterajšej práci „Života“ prajúc redakcii srdečnými a plnými uznaniami slovami ďalšie roky plodnej činnosti.

času na shánanie tých či iných vecí, ktoré pri vynaložení malej snahy dali by sa zariadiť na Ústrednom výbere. Predsa UV má k tomu viac možnosti.

Hovoriac o prehlbení kultúrno-osvetovej práce v dedinských skupinach Spoločnosti A. Bryja upozornil na nutnosť spoločného využívania klubovní všetkými obyvateľmi dediny, rôznymi organizáciami spoločne pracujúcimi na jednom teréne a úzko so sebou spolupracujúcimi. Aby však pozdvihnúť úroveň tejto činnosti, aby vytvoril ešte lepšie podmienky pre prácu súborov, divadiel a kapel, je nutné zaistenie pre nich patričných osvetových miestnosti. Neustály pokrok a zmeny ktoré súčasne majú miesto na našich dedinach, v našom živote spôsobujú, že to čo nám stačilo včera, dnes je pre nás príliš málo. A určite pre mladé pokolenie, to naše dnešné bude tiež nedostatočné.

Vieme, že volákedy na našich dedinach náš dedo sa chytí za hlavu „pre koho sa buduje táto veľká sála?“ — hovoril A. Bryja — a my dnes ho-

voríme, že je to veľmi málo. Lebo už takto býva, že je nás stále viac a nový, lepší život prináša so sebou tiež aj nové problémky.

Môžeme to urobiť spoločnými silami obyvateľov dediniek, spájajúc spoločensku prácu nás všetkých s najnezbytnejšou pomocou okresných inštitúcií za pomocí Okresného národného výboru. Dúfam, že naše nadriadené orgány pomôžu nám pri rozširovaní tých našich klubovní, v ktorých naše deti, ktoré prídu za nami, budú môcť ešte lepšie ako my dnes nacvičovať.

Nám, členom Spoločnosti záleží len, aby skutočne tieto kurzy na našich dedinkach sa prevádzali, len aby určite boli, lebo sú skutočne nutne potrebné.

Naväzujúc k slovám referátu a zprávy Hlavnej revíznej komisie týkajúcich sa členských príspevkov — A. Bryja s celou rozhodnosťou zdôraznil spoločenský charakter ako aj, ako jednu z dôležitých povinností členov Spoločnosti:

Ešte jedno chcel by som sa zahanbiť spomenúť. Počuli sme zo zprávy Ústredného výboru niektoré pote-

SPOLOČNÝMI SILAMI

P r e j a v A u g u s t y n a B r y j i u

Hovoriac o kurzoch šitia a varenia A. Bryja zdôraznil ich význam pre obyvateľov dediniek Spiša a Oravy. Zhodnotil ich činnosť nielen z hľadiska ziskávania dedinskými ženami vedomosti tak potrebných v každodennom živote ale aj spozoroval ich spoločenský význam, ako aj ich vplyv na zangažovanie sa žien z podhalanských dediniek do práce v Krúžkoch dedinských gazdiniek, do spoločenskej práce všade tam, kde ešte včera zúčastňovali sa len samotní muži.

Hovoriac o organizovaní týchto A. Bryja zistil: Uznám a uznávam, že to je z jednej stránky správne, že sú od toho organizácie, ktoré mali by sa v skutočnosti tým zaoberať — ako Liga žien, GS-y atď. Je však treba, aby GS určovali na tento účel patričné finančné prostriedky. Na toto upozorňovala nie jedenkrát aj predsedníčka Okresného výboru Ligi žien v Novom Targu, p. Z. Ciechowa. Teda kurzy sú potrebné a prinášajú veľký osoh. Predsa dúfam, že tak ako v Lapszoch Nižných, GS našiel potrebné finančné prostriedky, tak bude aj inde a že pritom vládní činitelia v tomto nám určite pomôžu a že Liga žien tieto kurzy bude môcť nadalej viesť.

sújúce veci, no niektoré ako to predsedu sebaskritický povedal neboli žiaľ v takom merítke uskutočnené v akom by mali byť. Počuli sme tiež zo zprávy Hlavnej revíznej komisie, že nie všade sme vyrovnali členské príspevky.

Milé delegátky a delegáti, tak ako tuna sedíme, všetci patrime k tým najaktívnejším členom našej Spoločnosti a chcel by som, aby sme si dnes povedali, že vynaložíme svoje úsilie v tom smere, aby sme dvakrát nemuseli počuť, že tak málo sa od nás žiada a my — nechcem povedať, že sa od toho odhafujeme — ale nedbáme, aby sme to vyrovnali. Každý myslí, urobím to zajtra a my mali by sme si povedať, že to urobíme dnes a nie čakat.

Ako vieme ústava Poľskej ľudovej republiky zaručuje nám rovnoprávnosť a preto je našou občianskou povinnosťou plniť naše občianské povinnosti a zapojiť sa ešte užšie do práce spoločenských, do spolupráce so všetkými organizáciami v podporovaní a organizovaní všetkých spoločenských podujatí. Lebo len spoločnými silami môžeme úspešne pracovať a prispievať k budovaní socializmu.

Bratislava v máji. Horúce popoludnie. Prázdnne kaviarne. Prázdnne ulice. Dokonca štrajkuje vietor, ktorý — ako sa tuna hovorí — „fúka 365 dní do roka“. V obdobe medzi koncom práce a večernou prechádzkou pod Michalskou bránu, všetko čo živé chráni sa v tieni okolitých turistických chat alebo voňavého petržalského parku.

Sú však inštitúcie, ktoré pracujú práve vtedy, keď mesto upadá do všeobecnej sestry.

Telefón... „Poľské kultúrne stredisko?“
„Ano, prosím?“

„POĽSKÁ KULTÚRA“ V BRATISLAVE

„Prosím Vás, prekladam poľského spisovateľa Jerzyho Putramenta. Neviem čo znamená jedná poľská fráza.“

„Ja tiež momentálne neviem — hovorí vedúci strediska Lech Stanisławski. Zavolajte prosím o hodinu.“

O hodinu je vybavená táto jedna z tisícich záležitosti. Záležitosti, ktoré rodia súkromné a služobné potreby Slovákov — vždy tak úzko a najmä teraz, spojených s Poľskom.

Poľské kultúrne stredisko má k dispozícii záujemcov knižnicu, čítáreň, kinovú sálu, tlač, výstavy, podujatia umělecké a iné ako aj neustálu pohotovosť poskytovania všetkým rady a pomoc vo všetkých záležitostach spojených s našou krajinou. A záujemcov je veľa... Vyplňujú jedinu — a žiaľ malu miestnosť Strediska — dokonca aj vtedy, keď všetci sa náhľa na plaváreň a vypadajú na tejto ako piliny na magnete. Hostia Strediska — to sú predovšetkým stáli návštěvníci. Napríklad, knižnicu využívajú stále 332 osoby. Niektorí prečítali už niekoľkokdesiatok kníh. Iní, ktorí — tiež stále — prichádzajú sem „prečítať si svoje noviny“, ešte iní telefongujú, pýtajú sa, konzultujú rôzne záležitosti týkajúce sa politiky a hospodárstva.

Má pravdu vedúci Strediska, keď zdôrazňuje, že početné a každodenné otázky z oboru názvoslovia sú výsledkom toho, že nie sú slovensko-poľské slovníky a česko-poľské sú vypredané. A súčasne sú potreby v tomto obore stále väčšie, najmä však v obore technického názvoslovia.

Domnievajú sa snáď „slovníkoví“ odbornici slovenskí a poľskí že ľudom po obidvoch stranach Tatier stačí, že ich jazyky sú si podobné a krásne? V každom prípade na tomto úseku sú kozmické fažnosti.

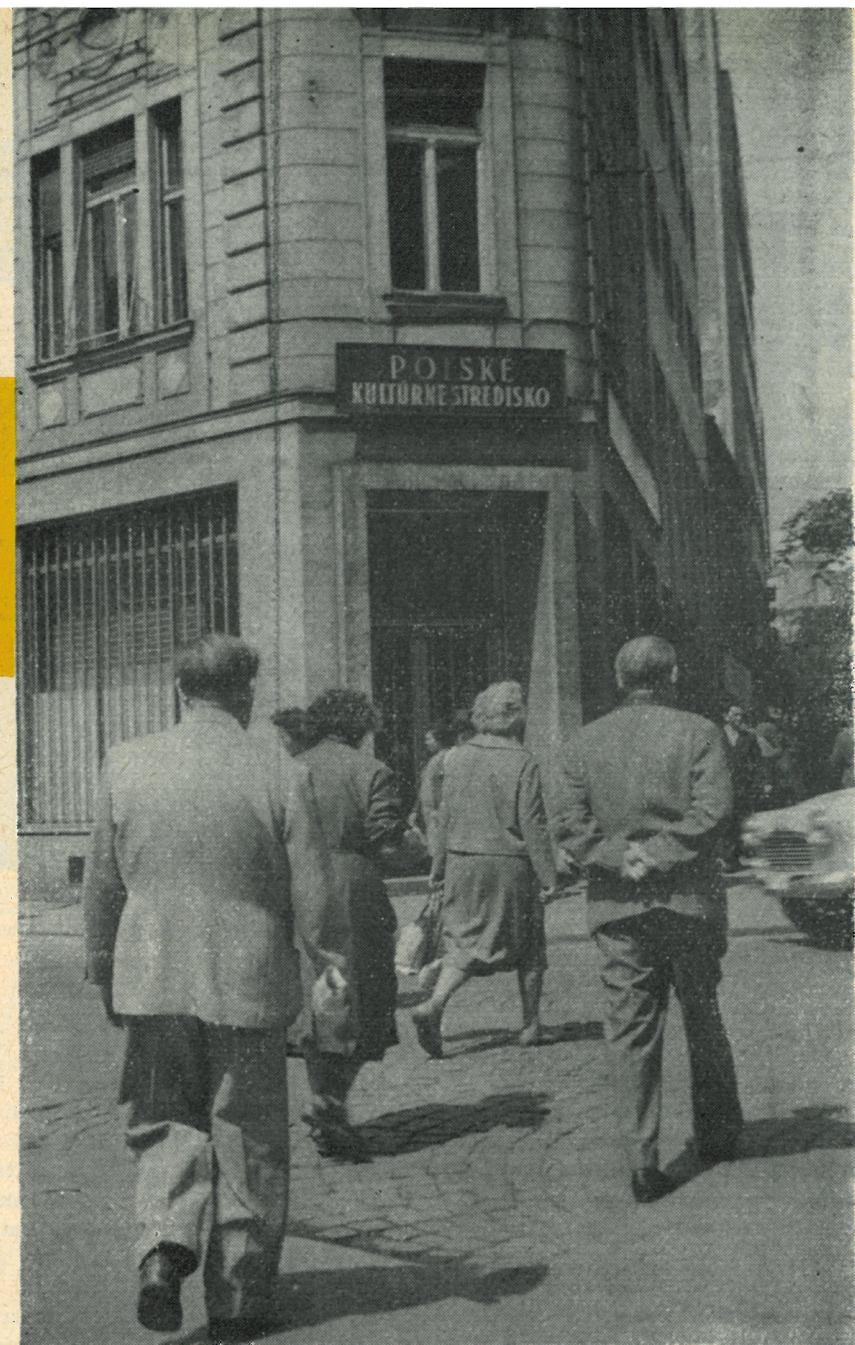
Podobné fažnosti prežívajú tí občania krásneho Slovenska, ktorí zbožňujú poľské ľudové umenie, ktorí majú radi poľskú hudbu a knihy. V každom rozborove padali otázky, prečo Poľské kultúrne stredisko v Bratislave nemá predajnu — tak ako Poľské kultúrne stredisko v Prahe. Záležitosť nie je najdôležitejšia — ale v týchto rozmehoch a rozsahu neúmerne rastie. Nad otázkou „prečo“ uvažuje každý Slovák, lebo nemôže pochopiť že môže si kúpiť gramofónovu platňu alebo knihu len priamo v Prahe alebo cestou korespondencie. Preto adresujem všetky tieto otázky „prečo“ tým, ktorí sa zaobrajú týmito záležitosťami. Toľko môže urobiť novinár a ešte menej vedúci Strediska, ktorého každý deň obťahuju desiatky nadšencov poľskej kultúry.

Popri tejto stálej činnosti v Bratislave, Poľské kultúrne stredisko je činne aj na ostatnom teréne Slovenska. Podujatia v teréne to sú predovšetkým výstavy p.n. „Poľské more“, „Poľský plagát“. Účelné boli by tiež názorné výstavy, také ako výstava poľských kníh, porcelánu, alebo technických nástrojov. Neprekvapuje, že práve v teréne sú takéto požiadavky. Lebo Bratislava je uprednostnená. Súčasne tuna vystupuje divadlo „Wagabunda“ a často prichádzajú tak významní umelci ako Czerny—Stefánska, alebo Kędra.

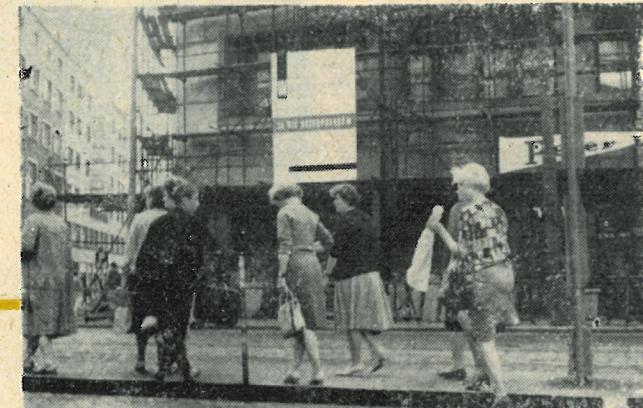
Lech Stanisławski vedúci Strediska je tuna už známou osobnosťou, hoci len nedávno Stredisko je pod jeho vedením. Pýtam sa ho na spoluprácu so slovenskými inštituciami.

V sade — vraví — stretávam sa s mimoriadnou zdvorilosťou a priazňou. Slovenskí straníci a štátne činitelia pomáhajú nám vo všetkom. Týmto sa vytvára mimoriadne dobré ovzdušie vzájomnej spolupráce.

Ked vychádzam z izby vedúceho ešte raz pozérám sa na slovenských priateľov. Sú pohružení do kníh, celé hodiny trávia pri stolíkoch čítárne. Za oknami svieti mäjove slnko. Je možné, že mnohí tuna prítomní využijú toto slnko pri poľskom mori.

Vchod do Poľského kultúrneho strediska v Bratislave

Vystúpenia poľského kabaretu „Wagabunda“ — majú ako všetky poľské podujatia, veľký úspech v Bratislave.

ZO SJAZDOVEJ DISKUSIE • ZO SJAZDOVEJ DISKUSIE • ZO SJAZDOVEJ DIS

Diskusia na sjazde ČsKS v Krakove bola neobyčajne horúca a tvorivá. Všetky výstupenia boli poznamenané veľkou starostlivosťou o čim lepšiu stanovovu činnosť Spoločnosti. Prinášali konkrétné poznámky a návrhy do ďalšej práce činiteľov Československej kultúrnej spoločnosti. Ukažovali smery tejto práce. Nutnosť ďalšieho prehľ-

bovania kultúrno-osvetovej činnosti cestou jednotlivých Obvodných výborov a Miestnych skupín za spolupráce s mestnými národnými výbormi a organizáciami činnými na tom istom teréne. Čas diskusných príspevkov uverejnili sme v minulých číslach „Života“. Dnes uvádzame ďalšie zaujímavé výpovede.

pel. Sú jediným pracoviskom mestných skupín Spoločnosti, ktoré okrem klubovní nemajú iné, vlastné mestnosti k prevádzkám svojej práce, k prediskutovaní činnosti a hodnotenia dosiahnutých výsledkov. Konečne klubovne sú miestom pre zábavu a odpocínok pre členov Spoločnosti, pre všetkých obyvateľov dediny.

Preto rozhodnutie Ústredného výboru Spoločnosti uzavretia klubovní na letné obdobie je treba považovať za nesprávne. Toto rozhodnutie vyvolalo nespokojnosť členov Spoločnosti a dokonca nepokoj spojený s patričným zabezpečením práce mestných skupín Spoločnosti a jej kultúrno-osvetovej činnosti.

Význam klubovní je tak významný že je im treba venovať viac starostlivosti a pozornosti. Je treba pozdvihnuť úroveň práce klubovní a jej vplyv na mestných obyvateľov a najmä mládež, ktorá zbavená klubovní nachádza zábavu na dedinskej ulici po

priípade v miestnom bare. Príkladom toho je Zubrzyca Dolna. Tam kde nie je mládež vyhovujúcej miestnosti pre ich zábavy, kde nie sú možnosti využívania kultúrnych podujatí, chýba aj patričný vplyv na mládež.

Avaš tam, kde sú kluby, knihy a patričné klubové hry, tam kde dobre pracuje aktívne klubovne, kde aktívne pracujú mládežnícke organizácie — obraz života mládeže je úplne iný. Preto tejto otázke nový Ústredný výbor Spoločnosti a všetky ostatné kultúrno-osvetové organizácie mali by venovať veľa pozornosti.

Tajomník Ústredného výboru ČsKS — Bronislav Knapčík: vo svojom prejave v diskusii upozornil na nerovnomernú prácu jednotlivých výborov miestnych skupín Spoločnosti. Sú miestne skupiny, ktoré pracujú aktívne a vo svojej práci dosahujú dobré výsledky a hned popri týchto, v susedných dedinách nachádzajú sa MS slabé pracujúce. A práve im bude treba poskytnúť pomoc cestou Ústredného výboru a obvodných výborov. Bolo by dobre ak by aktívne pracujúcej miestnej skupiny, ktorá má viac skúseností v organizačnej práci a kultúrno-osvetovej činnosti, prejavil záujem o prácu horšie pracujúcej miestnej skupiny. Aby jej poskytol svoju pomoc. Aby venovali veľa starostlivosti práci slabšej

MS. Určite to pomôže pozdvihnuť kultúrnu prácu, pozdvihnuť kultúru ľudí starších a mladších odovzdáť ľudové tradície. Je tiež nutné, aby výbory ČsKS vo svojich pracovných plánoch nezabudli na zbieranie starých piesní a ľudových rozprávok z Oravy a Spiša, aby sa na tieto nezabudlo a časom nezahynuli.

Nazdávame sa, že rôzne formy kultúrnej činnosti priniesú dobré výsledky. Najmä my, učitelia — hovoril Br. Knapčík — vidíme nutnosť širokej činnosti kultúrnej a osvetovej medzi členmi našej Spoločnosti. Je tiež treba, aby raz zavedené formy tejto práce, aby získané skúsenosti neboli potom stratene. Tam kde začína sa rozvíjať kultúrny život, kde začínajú staviať svoje prvé kroky ochotnícke súbory a kapely, je nutná väčšia pomoc. Aby prvé fažnosti, ktoré sa pritom vyskytujú neznechutnili do ďalšej práce. Hodnotiac doterajšie výsledky „Života“, rečník zistil jeho veľký vklad k rozvoju Spoločnosti, k rozvíjaní kultúrnej a výchovej práce na Orave a Spiši.

Bolo by tiež treba pouvažovať o opäťovnom zavedení prevádzaných v minulých rokoch problémových kurzov. Mali veľký úspech u obyvateľov obcí a to bez vekového rozdielu, u mužov a žien. Pomáhali nadobúdať vede a

1.100 ROKOV SLOVANSKEHO PÍSOMNÍCTVA

Všetci Slovania a s nimi i románsky a anglosaský kultúrny svet sa v tomto roku pripravuje slávnostne spomienu dôležitú kultúrnu a politickej udalosť v historii Európy akou bolo zavedenie pred 1.100 rokmi slovanského písma a slovanského písomníctva v staroslovanskej Veľkomoravskej ríši.

Roku 863 prišla do husto osídleného staromoravského prostredia mísia byzantských učencov, bratov Konštantína a Metóda, praočkov slovanského písomníctva a kultúry ako ju nazval pri svojej návšteve v Sofii v minulom roku N.S. Chruščov. Na medzinárodnom slavistikom kongrese v septembri tr. v Sofii, na medzinárodnej archeologickej konferencii v Brne a v Nitre aj v Rakúskom Salzburgu, v Ríme a vo Fiľadelfii sa bude tento svetodejín prejav slovanskej kultúry a počiatkov písomníctva nielen oslavovať ale aj hodnotiť na základe súčasných vedomostí.

HLavný význam tohoročných oslav, výročia byzantskej mísie tkví predovšetkým v tom, že prichádza vhodná príležitosť dopátrať sa pravdy o materiálnej a duchovej kultúre Slovanov, a o ich význame pre spoločenský rozvoj v strednej Európe ako aj o neopierateľne vysokú úroveň slovanskej kultúry vedľa západnej ríše franskej v čase keď novodobé národy začali sa len formovať.

Veľká Morava pod vládom Mojmirovcov bola posledným pokusom slučenia sa v jeden politický celok západných a južných Slovanov. Spojovala vtedajšie slovanské ľudy žijúce na území dnešného Československa, Lužická, severného Maďarska, severného Rakúska a južného Poľska t.j. vtedajšieho štátu Wišlan.

Historické i najnovšie vedecké výskumy sú dôkladom, že jazykoví predchodec všetkých Slovanov vyviedli sa z jedného spoločného kmeňa a hovorili jednou spoločnou rečou. Jednotný slovanský jazyk len čiastočne zabarvený miestnymi zvláštnosťami, prežíval dlho do novoveku a až potom ustúpil, niekde skôr, niekde neskôr novým národným spisovným jazykom, ktoré čím sa viac rozvíjali tým väčši rozdiel medzi nimi nastupoval.

Veľkomoravská ríša tvoriac početnú rozsmerne štátu organizáciu musela sa stretávať s odporom susedných štátov a najmä východofranskej ríše — dnešného Nemecka — a bola stale nimi ohrozená.

Historickým badateľom na základe pisomných zpráv nepodarilo sa podať presný obraz života Slovanov. Cez dlhu dobu boli len krátke zprávy a až najnovšie rozsiahle archeologické výskumy vrchajú na minulost vyspelého slovanského štátu nové svetlo o pomáhajú dokresliť doposiaľ nejasný obraz národotvoria Veľkej Moravy. Archeolog-

cké vykopávky na niekoľkých slovanských hradišťach najmä na Slovensku a na Morave ukazujú, že západoslovanský svet predstavuje v 9. storočí našho letopočtu vrchol európskej hmotnej kultúry. Jeho hospodárska vyspelosť vytvorila predpoklady pre politickú nezávislosť franskej ríše a postavila priehradu proti ich expanzivným snahám.

Výskumy ukazujú, že v prvej štvrtine 9. storočia, ešte pred príchodom cyrilometodejskej mísie, bolo už vo Veľkomoravskej ríši rozšírené kresťanstvo. Na jej území nachádzali sa obranné hrady, vznikali osady, vyvíjala sa výrobná vyspelosť, rozvíjali sa obchodné styky. Panovnícke a cirkevné stavby boli neobvyklé rozvinuté a štýl ich dovoľuje domnievať sa, že vo Veľkomoravskej ríši pôsobilo niekoľko misií z rôznych strán Európy, a že pomocou duchovenstva susedná francúzska ríša snažila sa ovplyvňovať politický život Veľkej Moravy a ohrozovať vládu knieža Rastislava. Časom vytvorila sa cyriko-metodejská architektúra, ktorá vyrastla zo zdrojov byzantských. Svedčí to o politických tendenciách Veľkomoravskej ríše.

Rastislav, aby sa uvolnil od francúzskych vplyvov a upevnil svoju vládu zoskupil okolo seba svetskú a cirkevnú moc, obrátil sa k byzantskému cisárovi Michalovi III. o poslanie do Veľkej Moravy slovanskej mísie, ktorá by rozprávala jednou s veľkomoravčami rečou a odbavovala bohoslužby v slovanskom jazyku a nie v nezrozumiteľnej pre ľud latinčine. Túto prácu byzantský cisár sveril bratom Konštancinovi a Metódovi, ktorí pochádzali zo Solune osídlenej vo vtedajšej dobe poväčšine Slovanmi. Konštancin, pred ochodom na Veľkú Moravu bol učiteľom filozofie a knihovníkom Caříhradského patriarchátu. Bol otcom slovanského spisovného jazyka a prekladateľom základných náboženských kníh.

Učenci odišli zo Solune, aby podľa dohody Rastislava s cisárom prenesli na Veľkú Moravu staroslovanské bohoslužby. Avšak javia sa oni menej ako vierohestovia a viacej ako organizátori slovanskej cirkve v zemi už pokrstenej. Ako zakladatelia slovanskej literatúry. Učili ľudové Veľkej Moravy písat a čítať a zanechali po sebe pre slovanský jazyk zvláštne písmo — hlaholiku — prispôsobené pre slovenské ucho, ktorým podnes pišu všetci Slovania, ktorí vyznávajú staroslovanské kresťanstvo.

Po niekoľko rokov neprestajného pôsobenia Konštancina a Metóda vybrali sa do Ríma k pápežovi, aby vyjednali súhlas k vysvätieckej slobode vyučených žiakov. Konštancin v Ríme ochorel a utiahol sa do kláštora, kde prijal si meno Cyrila. Zákratko potom (r. 869) zomrel.

Metód neskôr bol vysvätený a menovaný arcibiskupom veľkomoravským a panónskym. (Panónia pod vládu knieža Koceľa nachádzala sa na území dnešného Maďarska). Zdalo sa týmto, že Rastislav odnesol víťazstvo o zjednotenie slovanskej cirkve odtrhnutie sa od latinských knázov ovplynených Franskou ríšou. Však o niekoľko rokov bol zvrhnutý svojim synovcom Svätoplukom.

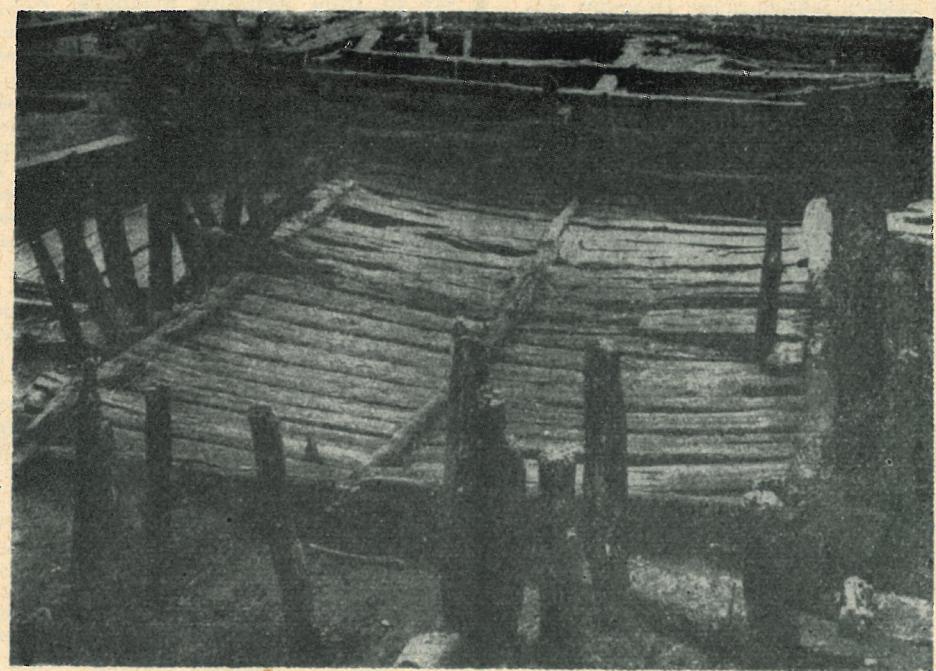
Svätopluk ako sa zda, z nejakého bližšie neznámeho dôvodu nechcel po kračovať v cirkevnej politike Rastislava, aj keď roku 874 zhodil vrchnosť Ludovitu Nemeckého a bránil Veľkomoravskú ríšu pred útokmi Frankov. Bol najmocnejším panovníkom tejto ríše a niekoľkonásobným premožiteľom vojsk mohutnej v tomto čase východofranskej ríše.

Metód stretávajúci sa s fažkami a prekážkami odišiel do Ríma, aby bránil slovanské bohoslužby pred pápežom Jánom. Dostal nové povolenie

nikol. Vznikajúci Uhorský štát v mnohom nadväzuje na starú slovanskú tradíciu. Predošlé kmeňové strediská menia sa na kráľovské centra. Takým sa stáva hrad Nitra, Bratislava, Tekov, Gemer a iné. Avšak väčšina hradov, kostolov s bohatou maliarskou výzdobou, rozpadla sa. Mnohé osady zahynuli, tak že dnes archeológovia s veľkou námahou nachádzajú ich základy. Len niektoré pretrvali celé obdobie dejín. Pravda, nové spoločenské pomery kladli na ne aj nové požiadavky.

Je hodným poznamenania, že zakladateľ prvého slovanského štátu mal svoj vplyv na vyvinutie sa kniežatstva českého pod nadvládou dynastie Přemyslovecov a v polovine 10. storočia na vznik Poľského štátu. Z celej niekdajšej Veľkomoravskej ríše, ktorá sa skladala s niekoľkými malými slovanskými štátmi, len Poľsko a Čechy dovedli svoj štátny vývin do trvalého tvaru.

Mísia byzantských učencov vykona-

Vykopávky slovanskej osady z 12. storočia pri Opoli.

známe a zachované pápežskou bullou. Roku 884 Metód počas svojho krátkeho pobytu v Carihrade pred svojim návratom na Moravu zomrel.

Priaznivý vývoj Veľkomoravskej ríše však nepokračoval dlho. Narušili ho maďarské vpády na Veľkú Moravu. Okolo 905/6 roku Slovanský štát za-

la obrovské dejiny dielo. Dala miliónom Slovanov možnosť literárnej tvorby vo vlastnom jazyku a sprístupnila cudzie diela v prekladoch. Jej pôvodný politický význam v priebehu dejín ďaleko prerastol svoje hranice. Vytvoril základ kultúry a literatúry mnohých národotvoria.

KUSIE • ZO SJAZDOVEJ DISKUSIE • ZO SJAZDOVEJ DISKUSIE • ZO SJAZDOVEJ

poširovať vedomosti. Poslucháči kurzov okrem výučby reči mali možnosť oboznámenia sa s takými otázkami ako hygiena, spoločenska výchova, nadobudanie všeobecných vedomostí tak potrebných na našich dedinkách, v našich dnešných životných podmienkach. Opäťovne prevádzanie týchto kurzov očakávajú starší a mladí. Určite by toto prinieslo klady všetkým.

František Harkabuz z Harkabuza: svoj prejav venoval práci ochotníckych kapel. Novoril na dosiahnutých výsledkoch a súčasne poukazoval na nutnosť obklopenia ešte väčšou starostlivosťou kapel a to tak okremnými inštitúciami, ako aj činitelmi Česko-slovenskej kultúrnej spoločnosti. Medzi obyvateľmi dediniek a najmä medzi mládežou je citelný veľký zaujem o túto činnosť. Kapely sú nesmierne populárne medzi obyvateľmi dediniek. Zúčastňujú sa všetkých slávnostných sviatkov a udalostí na svojom teréne a organizujú hudobné večierky. Sú však ešte také fažkosti ako nedostatočok hudobných nástrojov, oprava týchto nástrojov ako aj nedostatočný výber hudobného repertoáru, ktorým disponujú kapely. Veľa kladov poskytli tiež organizované svojho času kurzy výučby hry na hudobných nástrojoch. Mládež mala o ne veľký záujem a zároveň mohla spôsobom patričným a užitočným trávíť čas voľný od práce. Preto problémom práce dedinských ka-

pel, rozvíjani tejto, spojenej s ľudovou tradíciu, kultúrnej práce okresné národné výbory a tiež ÚV Spoločnosti, mali by náďalej venovať veľa pozornosti.

Anton Pivovarčík — člen Prezidia UV ČsKS: kladne hodnotiac doterajšiu činnosť Spoločnosti upozornil o.i. na prácu ochotníckych súborov a kapel, na kontinuovanie úspechov z minulých rokov, keď sa rozvíja všeestranná kultúrno-osvetová činnosť medzi členmi Spoločnosti. Poukazoval na nutnosť väčszej aktivity Ústredného výboru ČsKS. Na patričný výber repertoáru ako aj na užšiu spoluprácu všetkých inštitúcií a organizácií spoločenských a kultúrnych činných na tomto teréne. Popri čom nemali by znechucovať do tejto spolupráce ešte niekedy sa vyskytujúce nejaké nezodpovedné výstupy jednotlivých osôb. Je skôr treba sa vynasnažiť činom ich presvedčiť, že nemajú pravdu. Rečník mimoriadne zdôraznil výsledky „Zívota“, jeho doterajšie úspechy a uznanie, ktoré má „Zivot“ medzi čitateľmi, medzi členmi Spoločnosti.

Walenty Krzysztofek — člen ÚV ČsKS: zdôrazňujúc kladné výsledky doterajšej činnosti ČsKS zároveň upozornil na nutnosť koordinovania podujatí v jednotlivých obciach, ktoré sú usporiadávané rôznymi organizáciami. Neraz bolo tak, že do jednej obce, ten istý deň prichádzali dva rôzne súbory napr. ZMW a ČsKS. V poslednom čase tak bolo v Niedzici. Samozrejme dva podujatia v jednej sále a v tom istom čase, prakticky sú nemožné a nepotrebné, tým viac, že do susednej obce neprisiel žiadni súbor. Toto vzbudzuje žiaľ a mnohé kritické pripomienky členov súboru, ktorý musel ustúpiť. Je možné sa tomuto vyhnúť pri patričnej spolupráci rôznych organizácií a spoločne ustanovanom programom vystúpení ochotníckych súborov.

Hovoriac o úlohach „Zívota“ — W. Krzysztofek zdôraznil jeho spojenie s terénom a čitateľmi. Poukazoval na kladný vplyv „Zívota“ na čitateľov. Široko prediskutoval prácu dopisovateľov „Zívota“ zásluhy ich a redakčného kolektívu pre rozvoj časopisu, ktorý si už získal veľkú popularitu,

Vojtech Pivovarčík z Kacwina: hovoriac o doterajších výsledkoch práce Spoločnosti, dosiahnutiach a fažkostach, upozornil na väčšie ako to bolo doteraz zapájanie sa do kultúrnej práce učitelského aktív. Zapájanie sa týchto do práce kultúrno-osvetovej vo všetkých obvodných výboroch a mestských skupinách ČsKS.

OKREM TOHO INI DELEGATI: člen Ústredného výboru ČsKS Fr. Chalupka z Nového Bielej, Piotr Solus z Rzepiak, Pawlak zo Zubrzycy Górnnej, Kubuš Cecylia a Jan Dziubek z Piekielnika; Jozef Omylak z Chyžného ako aj člena ÚV ČsKS Jaroslava Slobodová z Kucowa a iní svoje výpovede venovali prediskutovaní doterajšej kultúrno-osvetovej práci Spoločnosti, vymieňali si skúsenosti a hovorili o úspechoch a fažkostach, ktoré majú vo svojej práci, poukazovali na ešte širšiu činnosť klubovní, prácu jednotlivých súborov a kapel, na väčšiu aktividu niektorých MS Spoločnosti, poukazovali na spôsoby pozdvihnutia týchto prác na vyššiu úroveň tak, aby ešte viac sa príčinila k ďalšiemu rozvoju ČsKS v súhlase so stanovami a návrhami prihľásenými delegátmi na sjazd z jednotlivých

ODPOWIEDZI REDAKCJI

OB. J. M. — JURGÓW zapytuje w jaki sposób dowieść zatrudnienia przy staraniu się o rentę jeśli nie posiada się z konkretnego okresu zatrudnienia żadnego dokumentu, a co więcej instytucja, o której chodzi została zlikwidowana?

Sprawę powyższą reguluje zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z 29.X.1926 r. ogłoszone w Monitorze Polskim nr 80 z roku 1926. Zgodnie z przepisami powyższego zarządzenia oraz wydanej na jego podstawie instrukcją Centrali ZUS (okólnik nr 29 z 13.V.1963 r. znak Ru. —505—2(63) we wszystkich przypadkach, w których zakład nie może dokonać wpisu do księgeczki ubezpieczeniowej pracownika czy to z powodu braku odpowiedniej dokumentacji, czy też likwidacji zakładu pracy, pracownik może zwrócić się z odpowiednim wnioskiem o dokonanie wpisu do oddziału ZUS. Rzeczą pożądaną jest dodatek do wniosku jakichkolwiek pisemnych dowodów zatrudnienia. Jeżeli jednak pracownik ich nie posiada oddział ZUS przeprowadza odpowiednie postępowanie wyjaśniające i na podstawie tego postępowania dokonuje stosownego wpisu. Do oddziału ZUS należy także dokonywanie wpisów z tzw. „okresów zaliczanych” do stażu pracy, np. służba wojskowa, pobyt w niewoli.

Dodać należy, że z powodu nawalu tego typu spraw, w tej chwili uprawnieni są do składania wniosków o wpis do oddziału ZUS tylko ci pracownicy, którzy w ciągu najbliższych 5 lat osiągną wiek wymagany do uzyskania renty.

OB. K. W. — CHYZNE pyta w swym liście ozy może odrzucić spadek po swym ojcu z równoczesnym wskazaniem, że część tego spadku ma dziedziczyć jego bratanka A. W.?

Wg. przepisów prawa spadkowego przyjęcie lub odrzucenie spadku nie może być ograniczone ani warunkiem, ani terminem. Spadkobiercę, który odrzucił spadek uważa się tak, jakby nie żył w chwili otwarcia spadku. Z przepisów powyższych wynika, że jeżeli Ob. K. W. ma dzieci, to wówczas w jego miejscu prawa do spadku wchodzą jego dzieci. Jeżeli tych dzieci nie ma, wówczas dziedziczyć będzie jego część spadku jego rodzeństwo, przyczym część spadku każdego z pozostałych spadkobierców ustawowych odpowiednio się zwiększy.

Jeżeli zatem Ob. K. W. chce przyspotrzyć korzyści związanych ze spadkiem swemu bratankowi A. W., to najlepiej przyjąć spadek, następnie zaś przekazać go bratankowi w drodze darowizny, względnie zawierteć z nim w drodze aktu notarialnego umowę o zbycie spadku.

Ob. B. C. — zapytuje po upływie jakiego czasu można ubiegać się o wykreszczenie w rejestrze karnym zapisku o karalności.

Wg. obowiązujących w Polsce przepisów, należy rozróżnić kary wymierzone przy jednocozym zawieszeniu ich wykonania i kary efektywnie odbyte.

Jeśli chodzi o pierwszą grupę kar, to po upływie okresu zawieszenia kary oraz dalszych trzech miesiącach — w przypadku nie popełnienia przestępstwa przez osobę skazaną następuje automatyczne wykreszczenie z rejestru karnego, bez wniosku osoby zainteresowanej. Jeśli natomiast chodzi o drugą grupę kar, to wykreszczenie z rejestru następuje jedynie na mocy postanowienia sądu zarządzającego tzw. „zatarcie skazania”. Zatarcie skazania następuje jedynie na wniosek skazanego, który może być złożony po upływie 10 lat od odbycia, darowania lub przedawnienia kary. Zaznaczyć przytym należy, że sąd nie musi, a jedynie może zarządzić zatarcie skazania. Oznacza to, że sąd zazwyczaj zarządza zatarcie skazania wówczas gdy wypyda o życiu i zachowaniu się skazanego od chwili odzyskania przez niego wolności są pozytywne.

Aurel Kajlich

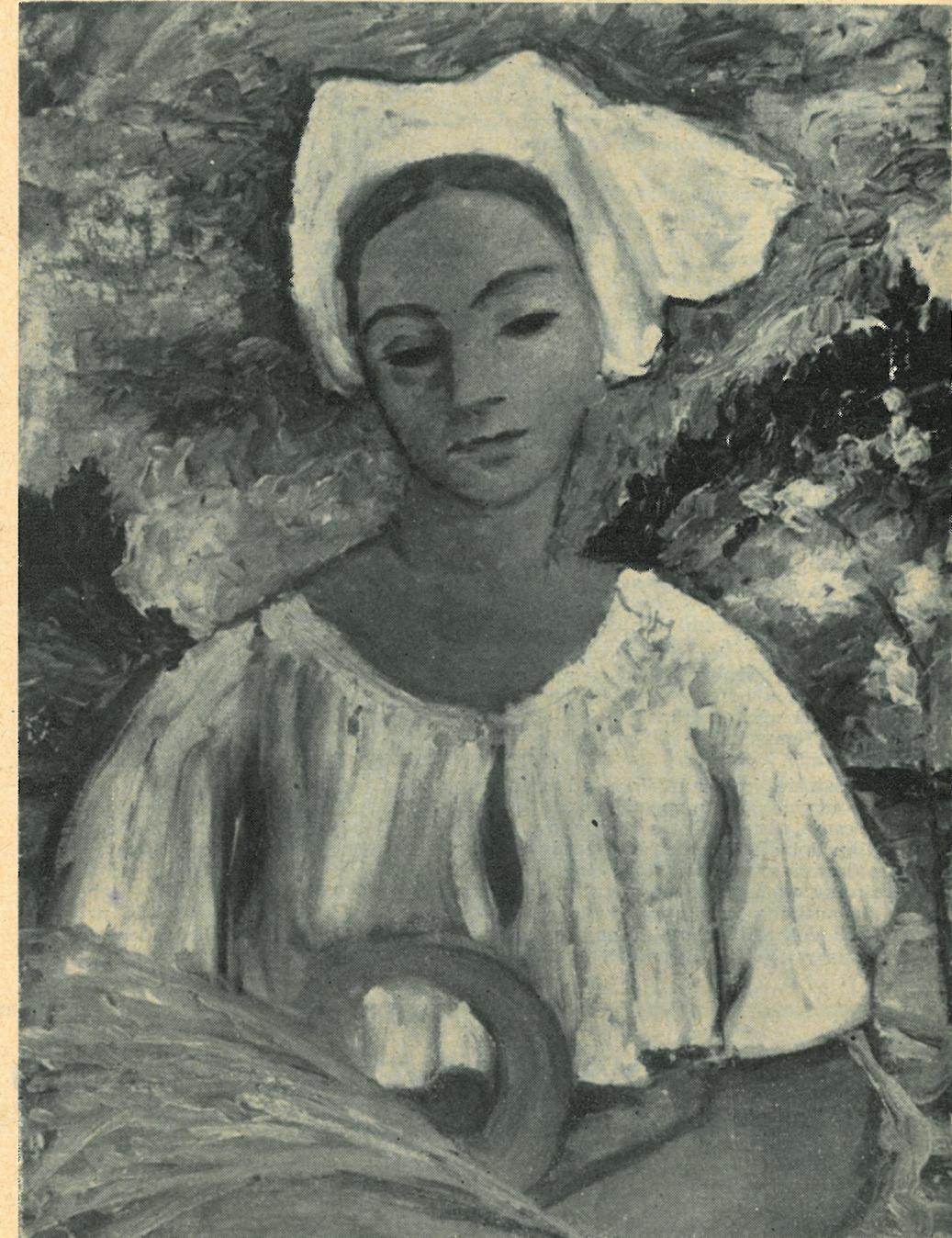
— Néchajme mladým ich tvorivosť. Nechcem byť cenzoram... Mladí majú dobré podmienky a je medzi nimi veľa nádejnych talentov.

— Vráťme sa k staršiemu pokoleniu. Poznáme Vás, ako výborného grafika. Nazdávam sa, že je vo Vás niečo charakteristické pre nášho slávneho A. Uniechowskeho.

— Lutujem, že ho nepoznám. Nebol som v Poľsku, ale určite tam pojedem. Videl som diela poľských výtvarných umelcov, diela maliarov a grafikov a

Preto stále hľadám nové výrazové prostriedky v maliarstve. A hoci nemám rád abstrakciu, viem, že sa súčasné nedá a nesmie maťovať po starom. Som blízky impresionizmu — to je pravda, ale chcem vyjsť z jeho rámca. Končne tieto záležitosti ponechávam kritike. Môžem povedať, že cítim sa naskreze slovenským maliarom, národným v obsahu. A vo forme? Vo forme rád by som spojil maliarstvo francúzske so slovenským folklórom.

— Aký je Váš „koníček“?

obdivujem pokroky Vašich tvorcov. Ostatne veľa sa o tom vratí na svete.

— Spomenul som Uniechowského, lebo on tak ako aj Vy rád maľoval hracie karty. Žiaľ ako viem nikdy ich nevydal. Okrem toho rád zbiera všetky hodnotné predmety a originálne pamiatky ako Vy.

— A robí peniaz?

— Peniaz?

— No, predsa návrhy peniaz?

Priznávam sa, že neviem a dozviedám sa, že Kajlich robil tiež návrhy bankoviek, poštových známok, ilustrácie kníh. Jemná kresba je jeho vásňou. Vásňou a dedičstvom po Šabinském, ktorý veľmi kladne oceňoval práve precíznu grafiku. Nakoľko slovenská kritika s príležitosťou výstavy vyzdvihovala práve túto tvorivosť a menej sa zaoberala maliarstvom, ktoré reprezentuje Kajlich, sputujem sa na túto otázku.

— Mám 62 rokov — hovorí Kajlich — ale ešte stále chcem byť mladý.

— Mojím „koníčkom“ je moja rodina.

— Máte na čo byť hrdým, vydaný „koníček“. Počuli sme v Poľsku o Vašej dcere Anite, známej filmovej herečke a najmä o vydannej úlohe vo filme „Človek z prvého storočia“, ktorý získal odmenu v ČSSR a úspech v Cannes. Môžete povedať našim čitateľom niečo viac o svojej rodine?

— Moja manželka je učiteľkou. Jej syn študuje medicínu a druhý chémiu. Najmladší 14-ročný Marcel popri škole zbožňuje rybolov a filatelistiku.

Hoci nás rozhovor trval dlhé hodiny môžem povedať, že len letmo som poznal pohostinný dom Kajlichov vo vile „Anna“. Dom, ktorého ozvdušie tak rodinné ako aj umělecké, dľho nevymizne z pamäti. Len škoda, že v Poľsku nepoznáme diela Aurela Kajlicha, a predsa odtiaľ je k nám tak blízko.

MARIAN KAŠKIEWICZ

Siroké a plodné je pole pôsobnosti Matice slovenskej, ktorá tohto roku slávi 100-výročie založenia ľudovo-výchovného pôsobenia. Jubileum Matice slovenskej je významným výročím československých kultúrnych dejín, pripomína osudy národa a zároveň je svedectvom nezničiteľnosti zdravých kultúrnych sôl v socialistickej spoločnosti.

Po páde Veľkomoravskej ríše, cez celé storočia — v dôbe formovania sa novodobných národov — Slováci v štátom uhorském sväzku boli vystavení systematickej odnárodnovacej politike, obzvlášť v období habsburskej monarchie.

Napriek takýmto nepriaznivým podmienkam proces slovenského národného a kultúrneho upevňovania nezadržiteľne postupoval. V 10. storočí v súvislosti s rýchlejším rozvojom tovarovej výroby a spojeným s tým vývinom spoločenských vzťahov v slovenských mestečkách a dedinkach dochádzal k procesom národného obrodenia. V dôsledku hospodárskej a kultúrnej zaostalosti krajiny, Slováci boli obmedzeni takmer len na ľudové masy, najmä poddanské. Nakoniec uhorské feudálne zákony vylučovali našachticov z vyšších a stoličných úradov, úlohu vedúcej sily národného pohybu mohla prevziať na Slovensku len nešachtická inteligencia, ktorej súčasťou boli najmä kňazi. Predsa slovenské národné obrodenie nemalo cirkevný charakter, ale bolo národným, kultúrnym a rečovým hnutím. Malo tiež pri tom protiabsolutistický a protifeudálny obsah.

Predstaviteľia mladej slovenskej inteligencie zoskupení okolo Euďováho Stúra rozvíjajú na Slovensku intenzívnu osvetenskú a kultúrnu činnosť, prejavujúcu sa aj založením viacerých kultúrnych, osvetových a literárnych spolkov. Podarilo sa im urýchliť proces konštituovania Slovákov, zjednotenia ich spoločnou rečou a národnou ideológiou. Už na počiatku roku 1843 tajne uznašajú sa na zavedenie spisovnej sloveniny. K tomu prichádzajú koncom tohto storočia, kedy skupina slovenských vzdelencov na čele s Antonom Bernolákom povyšuje stredoslovenské ľudové nárečie na slovenský spisovný jazyk.

V procese konštituovania sa Slovákov ako národa, prejavila sa potreba zjednotenia všetkých kultúrnych sôl v centralnej vedecko-osvetovej inštitúcii, ktorou podľa vzoru iných slovanských národov mala sa stať Matica slovenská. Prvok pokusy založenia Matice ro-

ku 1848/49 sa nēpodarili. Bolo to obdobie, kedy po páde maďarského národooslobodzovacieho boja (1848) proti habsburskej monarchii — ku ktorému sa pripojili aj slovenskí rolníci a robotníci — v Uhorsku nastali časy absolutizmu a krutý vojenský režim viedenskej monarchie zastúpený diktátorškou Bachovou vládou.

Súčasne toto obdobie v rokoch 1848-1867 je na Slovensku prvou fázou vo vývine robotníckej triedy ako spoločenskej sily. Je to obdobie rastu proletárskeho vedomia, ktoré pripravovalo pôdu postupnému organizovaniu sa robotníkov ako triedy.

V tomto období Slovensko trpelo pod dvojitým útlakom: pod útlakom rakúskeho absolutistického režimu a aj pod útlakom nadvlády maďarskej šrachty, držiteľky väčšiny slovenskej pôdy. Tento dvojity útlak sa prirodzene odrazil aj na slovenskom národom a kultúrnym hnutí a silne potlačil jeho vývin.

Nové nádeje na rozvoj národného hnutia vytváral pád Bacha v šesdesiatych rokoch minulého storočia. Na Slovensko v tomto období pôsobilo aj národnorevolúčne hnutie v Poľsku a boja na poľskej strane zúčastnili sa viacerí slovenski dobrovoľníci. V roku 1861 schádzala sa v Martine Memorandové zhromaždenie Slovákov, ktoré žiada rovnoprávnosť s ostatnými národmi Uhorska, slobodný vývin kultúry, osvety, literatúry, právo na slovenský jazyk v školách a právo slobodného zhromažďovania sa v spolkoch. Požiadavky memoranda i keď sa nedotkli pálčivých sociálnych otázok slovenského ľudu mali nepochybné pokrovkový charakter v tom, že rozvírili nebývalé politické, kultúrne a osvetové hnutie a dali podnet k založeniu Matice slovenskej.

Martin bol pred sto rokmi malým vidieckym mestečkom s vyše 2.000 obyvateľmi. Ale už od revolúcie 1848 mestečko bolo silne uvedomele a aj po stránke územného sústredenia malo predpoklady, aby sa tu natrvalo usídliť Matica slovenská.

Matica zahájila svoju činnosť 4. augusta 1863. Jej prvým predsedom bol zvolený Stefan Moyzes a podpredsedom Ján Kollár. Osvetová práca od začiatku bola v popredí buditeľského úsilia Matice slovenskej, ktoréj ľudovo-

výchovný odkaz niesol sa v znamení demokratickej zásady, že „Vzdelanie nemá byť monopolom jednej triedy ľudu alebo národa, lebo každý jednotlivec, každý národ, ba celé spoločenstvo má rovnaké práva na osvetu“.

V období 1863-1875 Matica slovenská podporovaná širokými masami ľudu a koncentrujúca celú národnú inteligenciu realizovala mnohosranný národnobuditelský, kultúrny a vzdelávací program. Matičné obdobie definitívne ustálilo spisovný jazyk na Slovensku. Martinská budova bola prvá, ktorú budoval uvedomely národ. Len za prvý rok majetok Matice vzrástol o 100.000 tisíc zlatých čo bolo dôkazom obetavosti tých najskromnejších vrstiev národa. Slovenská veda dostala svoju ústredie. Novozaložené slovenské školy dostali učebnice. Matica vydávala kalendáre, rôzne populárne a náučné materiály, rozvíjala slovenskú literatúru a umenie, vydávala praktické ľudovo-výchovné knihy. Vydala Sborník slovenských národných piesni, povestí a povedie. Poskytovala pôžičky, štipendia a podpory študentom, učencom a spisovateľom. Roku 1868 vytvorila si 6 odborných vedeckých odborov medzi ktorími bol aj matematico-prirodny s odborným časopisom „Letopisy“. Založila matičné múzeum, knižnicu a aj archív starých listín. Hoci krátka, len 12-ročná činnosť Matice slovenskej, predsa jej práca bola neobvykle široká.

Národnostný zákon z roku 1868 si užívajúce sľuboval všetky práva maďarským národnostiam, ale prax bola celkom iná. Vladnúce maďarské kruhy neboli spokojne s činnosťou Matice. A preto snažili sa zachátiť jej široké tvorivé pôsobenie. Stalo sa to po rakúsko-uhorskom vyravaní, keď sa mnohonárodnostné Uhorsko pretvára na jednotný maďarský národný štát. Toto prinieslo so sebou zvýšenie národnostného útláčovania Slovákov, ktoré trvalo až do rozpadnutia Rakúska-Uhorska.

Postupne došlo k zatváraniu slovenských škôl. Najprv roku 1864 vláda zakázala činnosť jediných troch slovenských gymnázií, napokon 6. apríla 1875 bola zatvorená Matica slovenská a celý jej majetok spolu s knižnicou, múzeum a nakladateľskými zásobami bol konfiškovaný.

PRAVDA O ZÁZRAKOCH

Presvedčenie môže človeka uzdraviť aj u lekára, nielen na pútnických miestach, ako sa to zámerne propagovalo v minulosti. Choré nervové stredisko môže spôsobiť, že človek ochrnie, silný duševný otrias môže zase spôsobiť opak, alebo zdravotný stav ešte zhoršíť. Kroniky zázačných pútnických miest nemajú zapísané prípady zhoršených chorôb, no „zázačné“ uzdravenia starostivo naznamenávajú. Pravda, väčšina zapísaných prípadov vzbudzuje silné pochybnosti, no predsa len sa nájdú i také prípady, pri ktorých nejde o podvod.

Vysvetlime si, ako môže dôjsť k takému „zázačnému“ uzdraveniu.

Chorý človek sa vybral do pútnického mesta. Celý deň išiel na barlach v prachu a horúčave. Bol hladný a smädný a trpel nielen svojou chorobou, ale aj nepohodlím cestu. Pritom však pevne veril, že pri celi bude uzdravený. Na ceste sa ani poriadne nenajedol, ani nenapil, pretože viera mu prikazovala, aby sa nasýtil až po prijatí sviatosti.

Z hladu a duševného vypäcia mal cestou sluchové halucinácie. Zdalo sa mu, že počuje ľubezný hlas, sľubujúci mu uzdravenie.

Potom prišiel na miesto. Klakol si pred oltárom, ktorý mocne pôsobil na všetky jeho zmysly a vzrušenú obrazotvornosť. Marilo sa mu, že socha na oltári k nemu vystrela ruku a rozkázala: Vstaň a chod! — Takéto predstavy sú mocným šokom pre oslabenú vysilenu nervovú sústavu — chorý teda vstal a začal vzdávať vďaku za „zázačné“ uzdravenie. Potom sa už zpráva rýchle rozletela po okolí a k

oltáru prichádzali ďalší chorí a slepi, aby chodili a videli.

V takýchto prípadoch sa mohlo stať, že chorý sa natrvalo vyliečil, čo je pravda, vzácna zriedkavosť. Obyčajne išlo len o krátkodobú zmenu a po čase sa nemoc znova zhoršila. Sú totiž i také prípady, že človek, ktorý i u človeka vyzvala obnovenie chýbajúcej tkane, no návšteva posvätného miesta alebo modlitba to nikdy nebudí, ani neboli! Aj keby človek čo ako skalopevne veril.

Azda si niekto povie: „Možno, že by sa predsa len oplatilo veriť — ak je možnosť uzdravenia aspoň pri nervových poruchách.“ Taká možnosť je, no s pomocou psychiatra je vyliečenie vždy istejšie. Opíšeme vám jeden prípad. Na chodebe sanatória sme videli mladú pacientku, ako sa prechádza, rezko vykračujúci.

„Nechodí“, povedal lekár, ktorý ju pozoroval.

„Ako to? Ved pochodu, akoby mala namierené pešo div nie do Tatier!“

„Áno, ale len dovtedy, kým na ňu pozerám. Akonále odídem, stratí seba doveru a spadne“.

Bol to fažký prípad. Dievča bolo pri nálete za vojny tri dni zasypané a stratilo schopnosť chodiť. Rodičia ju namiesto liečenia dlhé roky vozili na vozíčku. Za ten čas sa nohy dievčačka zmenili na úbohé paličky, ostalo mrázkom.

Psychiater začal s liečbou. Pacientka po mnohých masážach dakázala urobíť niekoľko krokov. Bola v hypnotickom spánku. Každý deň ju takto uspali a nútili chodiť. Bdelom stave to dlhlo nevedelo. Potom už chodila veľmi pekne, hanbia sa však za svoje tenké nohy, hoci to už neboli úbohé paličky, ale celkom pekné, i keď veľmi štíle nohy.

„Potrebovala by trocha sebavedomia. So mnou už dokáže zatańovať v ordinácii aj valčík, ale pred cudzimi sa ešte hanbi. Pôjdem s ňou niekedy na ulicu, aby sa jej nejaký mládenec s obdivom pozrel na nohy a verte, hned bude po komplexe.“

Psychiater lieči a dôvera uzdravuje. Napoleon tiež neboli svätcem, a predsa uzdravil stovky svojich vojakov dokonca z „moru“. Vyzerá to neuveriteľne, ale na zpráve o vyliečení je podpísaných niekoľko generálov a lekárov a konečne sú známe aj mená uzdravených. Nemali, pravda, mor, ležali len v morovom tábore v Jaffe s ďalšími tisíckami vojakov, ktorí mor naozaj mali.

stne odbory stali sa v období buržoáznej ČSR riečiskom, ktorým osvetá a veda prídila k ľudovým masám. Svoju širokou osvetovou činnosťou opretou o masy členstva organizovaného v miestnych odboroch ako aj vplyvom pokročovo orientovaných členov správy, zasahovala Matica aj do vzdelávacích snah mädej slovenskej robotníckej triedy. Vznikajú robotnícke spevokoly ako napr. trnavský Bradan, ktoré pri uvedomovaní proletařiatu zohrali významnú úlohu.

Ako celý národný život v Československu, tak aj Matica slovenská v osudnom roku Mnichova našla sa na razcesti. Avšak napriek úsiliu vodcov tzv. „slovenského štátu“ Matica i vo vojnách rokoch zostavala vernú svojmu spojeniu s ľudom. UKazalo sa to najmä v prípravach Slovenského národného povstania a v jeho priebehu. Slovenský odpor proti fašizmu v mnohom dosiahol posilu z radov matičných pracovníkov a z celého zmyslu tejto kultúrnej ustanovizne.

Toto umožnilo Matici plné počraťanie vo svojej činnosti po II. svetovej vojne. Predsa nevidaný rozkvet ľudovej tvorivosti vo všetkých jej umeleckých odvetviach nastal až po prevzati vlády robotníckou triedou v slávnych dňoch februárových roku 1948. Revolučné premeny podstatne zmenili život slovenského národa. Vzniká Slovenská akadémia vied. Osvetová a vydavateľská činnosť nadobúda nevidané rozmer. Matici pripadla úloha dalsieho vplyvania na činnosť ľudovej tvorivosti a plnenia nového poslania. Stáva sa slovenskou národnou knižnicou, bibliografickým strediskom a knihovneným ústavom. Navázuje k pokrokovým tradíciam svojho storočného kultúrneho pôsobenia a sprístupňuje slovenskému ľudu jeho kulturné bohatstvo.

V auguste tohto roku bude Matica slovenská sláviť jubileum a zároveň bilancovať svoju storočnú činnosť. Bude to uzávierka hrdia a radostná, pretože v socialistickom štáte má Matica pre svoju činnosť zabezpečené také podmienky aké v minulosti nikdy nemala.

Hlavné oslavy sa konajú v dňoch 3. a 4. augusta roku 1963 v Martine, ktorý tak ako pred 100 rokmi bol svedkom zahájenia práce Matice, dnes bude svedkom kultúrnej udalosti, hodnej veľkého významu Matice slovenskej a jej bohatej pokrokovej tradície.

JANO JANOVSKÝ

Napoleon prišiel medzi nich a vojaci, ktorí na jeho príkaz ochotne zomerali, prijali aj rozkaz na uzdravenie a kto z nich mohol, vstal a išiel. Niektorí boli celkom zdraví a príznaky choroby boli u nich len fiktívne. Tí sa teda „zázračne“ uzdravili. Iní morili, no do toho času len v začiatcoch štádiu a tí potom na pochode zomreli.

Cirkev tento Napoleonov čin neuznala za zázrak a o uzdravení niekoľko sto vojakov takticky mlčí. Keby Napoleon nebol veliteľom armád nezabojoského Francúzska, ale bol by s vojskom na ceste osloboďil Jeruzalem, určite by ho bola cirkev zaradila medzi svojich svätých. Tento dôkaz masovej sugescie sa však na cirkvou potvrdenej zázrakom nijako nohoval.

Veriaci sú vlastne ľahkoverní. V Mexiku stará Indiánka uvidela pannu Máriu na oblaku ako čiernošku a táto halucinácia nehodnotnejšie svedkyne sa stala dôvodom pre založenie pútnického miesta, kam ročne ešte i dnes prichádzajú stásične pútnikov.

Pozrime sa na všetky podobné zjavenia trizejvejšie: zrak vidí odraz svetelných lúčov. Zdravý človek so zrakom a rozumom môže vidieť len to, čo jestvuje. Kto má vidiny a halucinácie a nie je v normálnom duševnom stave, ten je odrazený svetelných lúčov vidí zvláštny, fantastický zjav. Alebo: mladý zamilovaný človek vidí všade, na každom kroku svoju milovanú a vyhladovaný pustovník celého. S humorom by sme mohli povedať, že v prvom prípade sa to odstráni svalbou a v druhom poriadnym obeodom. Zázraky však nejestvujú.

J. K. MÁLEK

Na Ignáce Kraszewského, ktorý bol na poště, se obrátil jeden z vesničanů, ktorý obdržel dopis s prosbou o prečtení dopisu. Kraszewski sa pozorné dival do dopisu, ale nemohol násť, protože bol veľmi nečitelný napsaný. Vesničan chvíli čekal, konečne mu netrpelivě dopis vzal z rukou a řekl:

— Mohl jste hned říct, že neumíte číst a nezdržovat mě a sebe.

*

ANTON ČECHOV

Anton Čechov ako mladý hoch provedl jednou nehezký žert. Když se o tom dozvěděl otec, udělil synovi fyzický trest.

— Věř mi, chlapče, řekl po skončení „exekuci“ otec — věř mi, že když ti dálavá výprask boli mne to více než tebe...

— To je možné, otče — odpověděl ušlepačně syn — ale určitě tě to neboli na tom samém mistě co mne.

*

BALZAK
V ANEKDOTĚ

Da Balzakova bytu se vloupal zloděj. Této noci šel Balzak dřívěj spát a brzy upadl do hlubokého spánku. Když zloděj uslyšel pravidelný dech spícího, bez strachu se přiblížil k psacímu stolu a začal pakličem otvrat zásuvky. Náhle mu práci přerušil halasný smích. Ohlédl se a spatřil v měsíčním světle smějícího se spisovatele. I přes to, že měl strach, nemohl se zloděj zdržet otázky:

— Co je vám k smíchu?

— Pane! V noci bez světla hledáte peníze ve stole, kde je já nemohu nalézt ve dne...

— Ako to, že súdruh vedúci je ku každému taký priateľsky?

— Už nie je vedúci...

* * *

REDAKTOR HĽABVÝ

Chvála

Článok bol dosť dlhý, iba myšlienka prikrátká.

* * *

Július Cézar nežil nadarmo. Pomenovali po ňom cisárov, cárův, cezaronámu a mnoho, mnoho, mnoho psov.

* * *

Sú ľudia, ktorí majú tak málo odvahy niečo tvrdiť, že sa neodvažajú povedať, že fúka vietor — hoci ho dobre cítia — kým nepočuli, že to povedali aj iní ľudia.

* * *

Zádný učený s nebe nespadol. Čtení — cesta k umění.

PRÍSLOVIA

Mladí je čas k učeniu. Kdo se z mladí učil leda, bude v stáří volat běda.

V rozčilení a vzteklu mlč, ušetříš si mnoho nepříjemnosti. Hrošeji koži nikdy nenaskočí husia.

Zawiadamiamy naszych Czytelników, iż z uwagi na konieczność opublikowania materialów ze Zjazdu CzSK oraz długi cykl produkcyjny naszego pisma — numer lipcowy i sierpniowy ukazuje się w zwiększonej objętości 20 stron. Cena numeru 2 zł.

Wrześniowy numer Zycia będzie zawierał 16 str.

TAJOMNÝ JED KURARE

KURARE

Hustou juhoamerickou džungľou sa predieral hlúčik po zuby ozbrojených žoldnierov. Zdalo sa, že ich nič nezadrží na ceste za vysnenou krajinou zlata — povestným Eldorádom. Zrazu z koruny stromu vyletel šíp, po ňom druhý, tretí... Dážď šípov zasiahol svoje ciele a vzápäť sa zvijali telá vojakov v smrteľných kŕčoch. Tak sa španielski konkvištadóri, smutne preslávení dobyvatelia Mexika, zoznámili po prvý raz s tajomným jedom kurare, ktorým Indiáni napúšťali svoje šípy.

Uplynulo celé storočie, kým sa anglickému cestovateľovi Walterovi Releighovi podarilo roku 1595 získať prvé vzorky kurare a priviesť ich do Európy. Netrvalo dlho a botanici určili aj strom, z ktorého Indiáni jed vyrábali. V Európe tento druh stromov poskytuje prudký jed strychnín. V Južnej Amerike je však do šesdesiat takýchto odrôd stromov, ktoré dávajú jed kurare

PRÍPRAVA JEDU

Slávny francúzsky fyziológ Claude Bernard dostal roku 1856 od brazílskeho vladára Pedra II. do daru vzorky neznámeho jedu. Vyskúšal jeho účinky na živom organizme a zistil, že znemožňuje prenášanie impulzov z nervového systému na svaly a spôsobuje ochrnutie. Bolo to opäť kurare.

Takmer všetky juhoamerické indiánske kmene pripravujú tento jed rovnakým spôsobom. Z koreňov alebo vetvičiek stromov vyluhujú potrebnú látku vo vlažnej alebo studenej vode. Potom získanú látku odparovaním zhustia. Výsledkom tejto procedúry je akási smola podobná masti. Indiáni ju spokojne ochutnávajú, máčajú do nej prsty, nesmie sa však dostať do krvi. Znamenalo by to smrť.

V niektorých kmeňoch pripravujú kurare výlučne stareny, v iných je to výsada čarodejníkov. Vždy však príse dodržujú pravidlo, že sa jed musí pripravovať tajne, na odľahlom mieste v pralese. Indiáni dbajú i na to, aby nikdy neuskladňovali jed v starých, už raz použitých nádobach.

NA OPERÁCIONOM STOLE

Moderná medicína pozná nielen čisté, prírodné kurare, ale aj umelo vyrobené druhy. Úžasnou výhodou je, že pôsobenie tohto jedu sa dá presne kontrolovať. Chirurgovia používajú niektoré druhy na blokovanie impulzov nervovej sustavy, čo vyvoláva dokonalé uvoľnenie svalovej činnosti. Zlúčeniny kurare slúžia tiež ako narkotické látky. Kurare sa osvedčilo najmä pri žalúdočných operáciach — zastavuje totiž úplne svalovú činnosť v okoli črevov. Používa sa i pri ochrnutí po detskej obrne.

Vo Všesväzovom chemicko-farmaceutickom ústave v Moskve vyrobili veľmi účinný preparát diplacin, ktorý má navias rovnaké účinky ako kurare. Dokonale uvoľňuje vonkajšie i vnútorné svalstvo a pritom neškodí v malých dávkach organizmu. Diplacin sa osvedčil najmä pri zložitých operáciach v oblasti hrubej dutiny a plúc.

Sovietske kurare pôsobia účinne aj ako krátkodobé anestetikum — znečítlivujúci prostriedok. Chemici moskovského inštitútu vyrobili aj ďalšie účinné preparáty — meproman a mekanan, ktoré zbavia pacienta pred operáciou úplne strachu.

REDAKČNÝM
OBJEKTÍVOM

Dychová kapela Miestnej skupiny Čsl. kultúrnej spoločnosti z Nowej Bialej.

Foto: František Bednářík

Každé leto posielajú Taňku na návštěvu k babce — na kolchoz Prvý máj, do „zapadákov“.

V minulom roku mala trinásť. Pomáhala babke na farme, kúpala so strýkom Semionom kone, lozila po stromoch ako veverička, naplniela vrečku šiat všetkým, čo sa jej dostávalo do rúk — od vtáčich hniezd až do súčiastky traktora, zaplávala až k samému dnu, kam zaplavávajú iba chlapci, píska ako Slávik-zbojník.

Mala dočierna ohorený chrábát s ostrými trčiacimi lopatkami, rozbité lakte a kolienka a vo vysušených ľanových vlasoch sa jej nedržali ani sponky, ani mašle.

Teraz má štrnásť rokov.

Prišla Taňka k babke, vypila si po ceste čaj. Zišla honosne zo schodíkov, a už sa prechádzala po dedinskej ulici s polovicou slnečnice v rukách, odplúvajúc si a vrhajúc krátke pohľady po stranách.

Prichádza chlapec asi v jej veku. „Tunajší“ chlapec. Taňka pre každý prí-

pad zasunie slnečnicu za páš a stavia sa do okrannej pózy.

— A ty čo, prišla si aj v tomto roku k Bošiniche?

— No, ja.

— Z úbočia?

— Z úbočia.

— Teda to som tebe dala zauchosť. Tak veru.

Pauza.

— Chceš dve jablká? Tu, — hovorí chlapec — vezmi si...

— Máme dosť svojich. — Nedbalosť berie jablká. — Čo si myslíš!

— Za mostom postavili priehradu. Och — rozlialo sa to... Pod, ukážem ti...

— Podme. A ty jedz z mojich semiačok, ak chceš.

Napoly prelamuje svoj úlomok slnečnice.

Prechádzajú popri mnene. „Tunajší“ chlapec vpredu, za ním Taňa. Saty má dlhšie ako minulého roka, vyrazené vrkoče tuho zapletené, vlások k vlásku a na koncoch kapronové stuhy.

Predsa len prešiel rok — treba to pochopif.

PREŠIEL
ROK

— A keď aj? Čo fa do toho?

— Nič.

— Keď nič, tak odpál!

Pauza.

— To si mi ty dala vtedy zauchosť?

Taňka mlčí, rozmýšľa. Prizerá sa mu spopod obočia.

— Neviem. Či ich bolo málo, čo som im dala zauchosť? — pomykáva plecia.

— Možno i tebe... A to si ma ty kravskými lajnami zašpinil?

HNĚDÉ ZLATO KUCOWA

Dějiny Kucowa, vesnice ležící v lodžském vojvodství, které nás dnes zajímají, začínají se rokem 1818. Tenkrát, tak jako do blízkého Zelova (písemě o něm uvnitř čísla) přistěhovalo se několik rodin českých emigrantů na toto území a osídlolo se zde. Obyvatelů přibývalo a vesnice se rychle rozrůstala. Byl tu klid a mír „jak u Pána boha za pecí“ — jak říkají staří lidé. Práce byla namáhavá, jako každá polní práce, ale zvykli si, milovali každý kousek této země. A země jim tuto lásku oplácela, jak mohla nejlépe. Jednou týdně nákládali úrodu na vozy a ještě za tmy vyjížděla karavana, aby byla brzy ráno na jarmarku v Zelově nebo v Bełchatově.

Místní obyvatelé si do dnešního dne uchovali v paměti vzpomínky na svou rodnou zemi, z níž před léty, po bitvě na Bílé hoře, museli utéci před náboženským pronásledováním. Do dnešního dne mluví tak dobré česky jak polsky. Je to sice pro nás trochu divný jazyk, archaickejší, je to čeština z oněch časů, z kancionálů a modlitebních knížek. Ale neměli příležitost obohatovat svůj jazyk. Od dědů se učili otcové, od otců synové. Tak se stal Kuców do určité míry jazykovým rezervátem. Celá řada českých jazykozprýtců přijíždí dnes do Kucowa; nacházejí tu nepřeberný materiál ke svým jazykovým studiům. Farní knihovna je neobyčejně zajímavá. Mezi kostelními knihami můžeme najít opravdovské „bilé vrány“, na jejichž titulních stránkách čtěme data vydání: rok 1650, 1750, 1800. Místní kostel navrhl sám slavný polský architekt italského původu Markoni, jehož dílem je celá řada krásných historických památek ve Varšavě. Dějiny kostela jsou spíše zábavné, než zajímavé. Pokud jsem se dověděl, místní obyvatelé mnohokrát žádali carskou vládu o povolení ke stavbě kostela. Jejich žádost byla vždy zamítnuta. Teprve nepodařený atentát na carského následníka trůnu byl zvráceným bodem této záležitosti. Zádáno tehdy, aby byla povolena stavba kostela, jako díkuvzdání za záražné zachránění oběti nepodařeného atentátu. Kousek se podařil a v roce 1856 byl kucovský kostel dostaven.

To vše je však vzdálenou historií. V Kucově se v posledních letech mnoho změnilo. V chalupách zasvitilo elektrické osvětlení a za ním přišly radio a televize. Ze zastávky PKS, vzdálené necelé dva kilometry můžeme dnes bez potíže vyjet do „širokého světa“.

Musím připomenout, že od roku působí v Kucově Československá kulturní společnost, která projevovala oživenou působnost. První televizor v Kucově byl zainstalován v kulturní místnosti Společnosti. Napsal jsem, že „Společnost projevovala oživenou působnost“, protože pokud vím, v poslední době místní oddíl Společnosti jako by usnul. Kromě toho, že by se našli aktivisté, že je kulturní místnost, nic se neděje, protože chybí iniciativa a péče o práci Společnosti. Kuców čeká na větší zájem ze strany Zelova, čeká na péči a vyřízení

drobných bolestí, které trápí místní občany a které by mohl ÚV ČsKS odstranit.

Avšak docela neočekávaně se Kuców zapojil do velké hospodářské revoluce, již prožívá nás stát. Tato skutečnost, skutečnost s velkým „S“, se začala nedávno, asi před 4 — 5 lety. Kde se vztaly, tu se vzaly, vyrostly na polích a v okolních lesích vrtné věže geologických společností. Potom přijeli do Kucowa a okolních vesnic vrtači. Věže se přibližovaly k domům, za stodoly i na dvorky. Podivuhodné nebozezy, roury a pumpy se zavrtávaly do země, umoroušení lidé potěžkávali na dláňích vydobyté hroudy země, vyměňovali souhlasné pohledy, kývali hlavami a stále hlběji bádali zemí. Tehdy ještě obyvatelé nevěděli přesně co tu ti lidé hledají. Až náhle před dvěma lety se jako bouře rozletěla novina: na polích u Kucowa bylo nalezeno hnědé uhlí. Potom už všechno šlo jak na drátku. Průzkum a zkoušky vykázaly, že nově odhalená hnědouhelná ložiska, nazvaná belchatovskými jsou nejhodnotnější z dosavadních v Polsku.

Kromě množství je také důležitá vysoká výhodnost a poměrně malé exploatační náklady. Tak se narodila Belchatowská průmyslová oblast (BOP).

Dnes už víme, že ve státní bilanci paliva podíl hnědého uhlí začíná tvořit většinu. Hnědé uhlí je na prvním místě a to hlavně z důvodu BOP. Belchatowské hnědé uhlí je na prvním místě v exploatačním pořadí. Také procentový podíl hnědého uhlí ve výrobě elektrické energie staví Belchatowskou hnědouhelnou pánev na prvním místě.

Podobné exploatační návraty se teprve rodí. Po jejich ukončení bude přistoupeno k lokalizaci jednotlivých investičních objektů, budoucích dolů, elektráren a vodních nádrží. Samozřejmě, že je zapotřebí ještě podrobnější průzkum oblasti. První investiční práce jsou zaplánované už na příští rok. Je nutná vyhovující dopravní síť, odborné školy, dílny, organizace sociální a hmotné základny pro dělníky a techniky. Globální investiční náklady budou činit několik desítek miliard zlatých. BOP bude tedy největší z dosud stavebních objektů v našem státě. První uhlí pro místní elektárnu má být dodáno v roce 1972.

Práce probíhají velmi rychle. Už netří z polí jednotlivé věže. Mezi lány obliží je jejich tolik, že změnily tvářnost Kucowa a jeho okolí. Místní obyvatelé mají jedinečnou příležitost. Z každého domu, z každé rodiny někdo pracuje a učí se novému řemeslu. V každém domku jsou noví nájemníci. Kuców a okolní vesnice prožívají někdejší „varšavskou bytovou nouzí“. Vrčení hlbějších vrtaček se rozléhá dnem i nocí, pracuje se totiž na tři směny. Nová a nové pracovní skupiny začádají svá pracoviště.

Obyvatelé Kucowa říkají, že kdyby jejich dědové dnes vstali z hrobu, nazvali by někdejší tichý, neznámý Kuców Sodomou a Gomorou.

Výstavba hornicko-energetického kombinátu přinese zásadní společenskou a hospodářskou změnu této oblasti. Pro místní obyvatele je to však prozatím jedna velká neznáma. Sídli tu už desítky let a nedovedou si představit rozloučení s otcovským domovem. Sžití, bojí se rozptýlení. Odškodování, které obdrží, vynahradí jim hodnotu země a domů, avšak budou musit změnit své zvyky, zreignovat z tradice. Myslí tedy o novém životě v jiných podmínkách s obavou. Nedivme se, v jejich srdcích tkví láska k zemi předků. Určitě tu mnozí z nich zůstanou, nebudou rolníky, vyučí se novým řemeslům. Záležitostí k vyřízení je, jak je vidět, hodně. Všechno bude určit.

Takový obrázek vidíme často na kucovských polích.

tě vyřízeno dobře, tak aby obyvatelé nebyli poškozeni. Skutečností je, že Kuców prožívá svou velkou příležitost a dobrobyt a užitek, které z ní vyplývají už dnes všichni pocitují.

JERZY NOCUN

Kdo by powiedział przed laty, kiedy hitlerowska Rzesza waliła się w gruzu, že niemieckí faszyzm ponowně budeře přezýval swoje odrodzenie, že budeře przedmitem burzliwego rozvoju v Niemzech, které powstaną po drugiej wojnie światowej. Ktož by prypuszczal, že lidé na kterých operala se władza Hitlera i Himmlera, którzy bezpośrednio przyczynili się do wymordowania wielu milionów ofiar obozów koncentracyjnych, będą ponownie u szczytu swej władzy. Wszystko to dzieje się w Niemzech Zachodnich.

W Bonn, przy Diezstrasse 10 mieszka dr Hans Jose Maria Globke — sekretarz stanu w rządzie bońskim i szef urzędu kanclerskiego, prawa ręka Adenauera. Człowiek, którego koncepcja prawna stała się zasadniczą podstawą zbrodni germanizacyjnych w Niemzech i w krajach okupowanych. Główny autor i komentator norymberskich ustaw rasowych, które torowały drogi Eichmannowi i innym ludobójcom.

Projektant i współautor licznych zarządzeń i tajnych okólníků zatwierdzonych bezpośrednio przez Himmlera i Hitlera, które zawierały instrukcje prawne do dzielenia na kategorie i grupy, do rozdzielania przemocą rodzin i porywanie dzieci. Do realizowania polityki germanizacji na ziemiach okupowanych, rządzonej przez gauleiterów. Łamiąc podstawowe normy prawne umożliwiały tworzenie sądów nadzwyczajnych dla Polaków i Żydów, otwierały drogi do ferowania masowych wyroków śmierci. Sankcjonowały terror hitlerowski i wymordowanie ponad 6 milionów ludzi.

Jeszcze w roku 1930, Globke był skromnym urzędnikiem w ministerstwie spraw wewnętrznych Niemiec. Dopiero po objęciu władzy przez Hitlera otworzyła się przed ním možliwość rozwiniecia szerokiej działalności politycznej. Staje się zagorzalym nacjonalistą i rasistą. Opracowywane przez niego ustawy i zarządzenia przynoszą mu

zaszczyty i uznanie, obdarzają go pełnym zaufaniem Himmlera i Hitlera.

Po aneksji Austrii i zagarnięciu Sudetów rassistowské ustawy Globkeho zostają rozszerzone na to kraje. Od 27 grudnia 1939 roku ustawy norymberskie z komentarzami Globkeho, ogłoszonymi w dniu urzędującym ministra spraw wewnętrznych Rzeszy, obowiązują na terenie okupowanej Czechosłowacji. 200 tysięcy Zydów przypią-

na karę śmierci. Wyrok wykonano. Globkemu udało się jednak uniknąć aktu oskarżenia i poniesienia odpowiedzialności za swój udział w hitlerowskich zbrodniach.

W dniu, w którym Globke w drodze powrotnej ze Słowacji wysiadł na dworcu w Berlinie, 9 sierpnia 1941 roku, samozwańczy rząd słowacki uchwalił kodeks. Realizacją postanowień kodeksu zajął się później sam Eichman. Kodeks przewidywał wysie-

wiadu, kierowanego przez byłego hitlerowskiego generała Gehlena.

Rejestr zbrodni dokonanych przy współudziale Globkeho jest niezwykle długi. Jest tragiczny w swej wymowie. Ale kanclerz Adenauer tego nie dostrzega. Dla niego Globke jest człowiekiem niezastąpionym. Jego poważny udział w hitlerowskich zbrodniach udowodnił proces, jaki odbył się w ubiegłym miesiącu w stolicy Niemieckiej Republiki Demokratycznej — Berlinie. Proces ten siedziło około 200 dziennikarzy NRD i zagranicznych. Ponieważ oskarżony Globke odmówił przyjęcia aktu oskarżenia i nie stał się na rozprawę, proces toczył się zaocznie. W procesie uczestniczyło siedmiu biegłych — trzech z NRD, dwóch z ZSRR i po jednym z Polski i z CSRS. Stronę polską reprezentował biegły prof. Paweł Horoszowski.

Postępowanie dowodowe wykazało niezbędne winę oskarżonego i jeg wspóludział w straszliwych zbrodniach wojennych i w zbrodniach przeciwko ludzkości. Adenauer starał się wszelkimi sposobami obronić swego pupila w oczekach opinii światowej. W niedawnej rozmowie z przedstawicielami zachodnioniemieckiej prasy Adenauer oświadczył: „Nie mógłbym znaleźć na jego miejscu nikogo bardziej odpowiedniego“. Globke — intelektualny inicjator i inspirator hitlerowskich zbrodni, skazany został przez sąd Najwyższy NRD na karę dożywotniego ciezkiego więzienia za współudział w zbrodniach wojennych i zbrodniach przeciwko ludzkości, a częściowo za czyny równoznaczne z morderstwem. Jednocześnie oskarżony pozbawiony został na całe życie praw obywatelskich.

Proces i wyrok ponownie przypomniał światowej opinii publicznej jego udział w hitlerowskich zbrodniach za które wbrew intencjom Adenauera powinien ponieść karę.

NR 101: HANS GLOBKE

cito życiem realizacje tych ustaw na terenie Sudetów i protektoratu Czech i Moraw.

Zarządzenie Globkego z dnia 25 listopada 1939 roku, pozabawiające Polaków przynależności państwej na terenie okupowanej Polski, stworzyło podstawę prawną do dokonywania zbrodni na ludności kraju, do prowadzenia polityki wynaradowania na terenach wcielonych do Rzeszy. Międzynarodowy Trybunał w Norymberdze określił politykę germanizacji jako zbrodnie, która pod względem zasięgu i barbarzyńskich metod nie ma precedensu w historii.

W sierpniu 1941 roku — od drugiego do ósmego — Globke w towarzystwie swego bezpośredniego szefa, ministra spraw wewnętrznych Rzeszy, Wilhelma Fricka, przebywał na Słowacji. Tu pod jego bezpośrednim nadzorem opracowany został tzw. „Kodeks Żydowski“, przewidujący eksterminację obywateli narodowości żydowskiej zgodnie z norymberskimi ustawami. Po wojnie Frick, jako zbrodniarz hitlerowski, został zasądżony przez Trybunał norymberski

dniene ze Słowacji wszystkich obywateli narodowości żydowskiej. Za każdą wysiedloną osobę faszyści słowaccy zobowiązali się wypłacić hitlerowskim Niemcom 500 RM, tj. ponad 5.000 koron słowackich. Tytułem załuski Tiso przekazał Niemcom 1 mln koron. Pomoc Globkego dla faszystów słowackich, który obok Eichmanna ponosi główną winę za zbrodnie dokonane na słowackich Żydach przypłaciło życiem ponad 90 tysięcy osób.

Globke przed osiemnastu laty widział w rejestrze zbrodniarzy wojennych pod numerem 101. Dziś jego gabinet w rezydencji Kanclerza Niemieckiej Republiki Federalnej w pałacu Schaumburg w Bonn przy Koblenzstrasse 139/141, siedzi w gabinetem Adenauera. Przez ręce Globkego przechodzą najbardziej tajne i najważniejsze dokumenty przeznaczone dla kanclerza. Tu decyduje się o nominacjach i zwolnieniach w bońskich ministerstwach. Tu rodzą się projekty ważnych decyzji politycznych Adenauera. Tu też skupiają się sprawy wy-

CO CZYTAĆ?

W warunkach, kiedy dla rolnictwa zapalone przystowie zielone światło, co znajduje swój wyraz w postanowieniach Partii i Rządu oraz w środkach oddanych do dyspozycji rolnictwa nie można się również obejść bez śledzenia na bieżąco i zapoznawania się z bogatą stosunkowo literaturą fachową z zakresu produkcji rolnej.

Bez znajomości skomplikowanych procesów produkcji rolnej i bez systematycznego uczenia się, co uprawiać, jak uprawiać, jak prowadzić racjonalne żywienie bydła i trzody chlewej nie może być mowy o wykonaniu zadań w rolnictwie.

U każdego posiadacza rolnego warsztatu produkcyjnego winna znajdować się mała biblioteczka rolna, do której trzeba zająrzeć wtedy, gdy podejmuje się decyzję gospodarczą.

Zaleca się bardzo nabywać i czytać, tym bardziej, że ceny za fachową literaturę są bardzo niskie i stać na to nawet najmniej dochodowe gospodarstwo:

1. ZALECENIA AGROTECHNICZNE 1962 r. — wydane przez Instytut Uprawy, Naużenia i Gleboznawstwa, Warszawa 1963 — cena 15 zł, str. 340. Nabycią ją można u każdego agronoma gromadzkiego. Zredagowana pod kierownictwem prof. Anatola Listowskiego i innych znanych w Polsce fachowców z zakresu rolnictwa, napisana przystępnie i zrozumiale dla każdego rolnika-praktyka językiem nauzy:

- jak organizować pracę w rolnictwie,
- jakie siedzić odmiany zbóż i innych kultur w konkretnych warunkach glebowych i klimatycznych,
- jakie stosować nawozy mineralne i jak je dawkować.

Po raz pierwszy autorzy szeroko omawiają tak istotne w naszej gospodarce rolnej problemy paszowe jak: racjonalne żywienie zwierząt gospodarskich i organizacja produkcji pasz we własnym gospodarstwie.

Bardzo dużo uwagi poświęcono sprawie ochrony roślin i środkom zwalczania szkodników.

Wartość tego wydania jest duża, a zaczerwionka istotne nie tylko na 1963 rok, ale i dalsze lata.

2. PROSTE FORMY KOOPERACJI NA WSI — autor Konrad Bajan, wydane przez Zakład Wydawnictw CRS, Warszawa 1962. W książce dowiesz się o istocie kólek rolniczych, ich perspektywach rozwoju, o społeczno-ekonomicznych aspektach zaspółowej mechanizacji, o formie gromadzenia Funduszu Rozwoju Rolnictwa, o rozliczeniach itp. Wydawnictwo wartościowe, szczególnie dla działaczy kólek rolniczych. Cena — 30 zł.

3. ŹRÓDŁA ENERGII I SILNIKI W ROLNICTWIE — autor Bohdan Zmijewski, wyd. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne — Warszawa 1962, cena 2, — zł, str. 115. Księgarnia nie duża, ale pouczająca, jak postępować się maszynami rolniczymi w gospodarstwie, jak ułatwić sobie pracę przez wprowadzanie najprostszej mechanizacji do gospodarstwa rolnego.

4. BIBLIOTECKA PRZYSPOSOBIEŃ ROLNICZEGO — obejmuje 30 broszur w cenie 2, — zł egz. napisanych bardzo zrozumiałym językiem. Do nabycia we wszelkich punktach sprzedaży Gminnych Spółdzielni.

Warto wskazać, że wkrótce ukaże się w sprzedaży podręcznik dla szkół rolniczych, obejmujący najnowsze rozwiązania w stosowaniu maszyn rolniczych oraz uwzględniający najnowsze typy maszyn stosowanych w rolnictwie.

REDAKTOR HÉBAVÝ

Zeny rozdeľujeme na netýkavky a tykavky — tykavky sú tie, ktorým možno hneď tykať.

*
Keď prespiš život — tažko je dávať na budík.

*
Nestačilo mu, že povedali: „Dávame ti za pravdu!“. Museli ešte dodať — kočko!

*
Prázdne slová sú ľahko prenosné. Ani o sebe nemal vlastnú mienku.

ROZHовор S DELFÍNOM

Od nepamäti sveta rozprávajú rybári na celom svete najčudesnejšie príbehy o delfínach. Tieto hravé morské cicavce prejavujú odjakživa neobyčajnú náklonosť k človeku. Len čo začujú príjemnú hudbu, vynoria sa, keď na ne zavoláme, plávajú za loďou, dokonca vraj ukazujú cestu ohrozeným lodiam.

Tieto vlastnosti upútali už dávno pozornosť prírodrovedcov. Všimli si, že tvár a veľkosť mozgu, ba ešte i mozgové závity delfína sa v mnohom podobajú ľudským. Predpoklady určitých rozumových schopností by tu teda boli...

KONCERT V BAZÉNE

Sovietsky populárnovedecký časopis Nauka i žižn prináša v jednom z posledných čísel zaujímavý článok amerického krotiteľa delfínov — prírodrovedca Johna C. Lillyho, ktorý robí už vyše päť rokov pokusy s týmito malými veľrybami.

Lilly zachycuje „štěbotanie“ delfínov pomocou špeciálnych zosilňovačov — hydrofónov. Človek vníma zvuk iba do výšky 20 kilohertzov, zatiaľ čo delfín zachytí zvukové kmity až do 140 kilohertzov. V mútnej vode sa delfíny dorozumievajú zvukom podobným búchaniu dverami. Tieto zvukové údery im pomáhajú vnímať okolité predmety.

— Delfín však dokáže niečo, čo sme dosiaľ nezistili u žiadneho živočicha, — hovorí Lilly. — Zaviedli sme mu do mozgu slabý elektrický prúd a ukázalo sa, že citlivu reaguje na elektrické impulzy. Odpovedá na ne zvláštnym „koncertom“. Vyhadzuje sa nad

vodu, „spieva“, vydáva rozličné vzdychy, vrčí a podivne mliaska jazykom...

DELFIN OPRAVUJE ČLOVEKA

Tu urobil krotiteľ ďalší zaujímavý pokus. Usiloval sa od delfína získať riadnu „ľudskú“ odpoveď. Vyslovil desať ráz po sebe skupinu spoluhlások „T — P — P“. Užasol, keď delfín s ostrým nosovým prízvukom opakoval jeho znenie „tí — pí — pí“ (po anglicky). Potom vyskúšal zložitejšie heslo: „Stotridsať-tri minút“. Delfín s námahou opakoval prvé slabiky „sto-tridsať...“, na viac už s hlasívkami nestál.

Lillyho objav vyvolal vo vedeckých kruhoch neobyčajný ohlas. Prírodrovedci začali uvažovať o tom, že delfíny naučia odpovedať na elektrické impulzy nielen vlastným spôsobom — neartikulovanými zvukmi, ale že ich naučia napodobňovať i ľudský hlas.

Jedného delfína naučili vzdychať do tých čias, kym nedostal odpoved v podobe elektrického výboja. Vedec však nezachytil jeho „nárek“ vo vyšších frekvenciach, nemohol teda odpovedať. Napokon mu pomohol sám delfín. Začal nariekať tak, aby ho človek počul. Kto tu vlastne koho skúšal?

ELVAR A JEHO DRUŽKA

Z kŕdla delfínov si Lilly obľúbil najmä jedného, ktorého pomenoval Elvar. Samec sa pri pokusoch priam prekonával. Počúval ho pomocou hydrofónu. Usilovne napodoboval každé slovo, spočiatku nejasne, potom čoraz zreteľnejšie. Nie je to práve ľahká vec, keď si uvedomíme, že zviera „hovorí“

pod vodom, kde je nedostatok vzduchu. Elvar však krákal celé dni, opakoval predriekané slová, ba pokúšal sa i spievať.

Cvičiteľ ho napokon odmenil tým, že mu do bazénu pustil družku — Tolvu. V tej chvíli prestal Elvar improvizovať a venoval sa výlučne Tolve. Nauročil ju hry, ktoré odkukal od prírodrovedcov a hrávali sa spolu s kolieskami, loptou a paličkami.

Tak získali vedci novú možnosť pozorovať, ako sa delfíny dorozumievajú. Keď ich od seba odlúčili, žalostne vzdychali a nariekali, keď sa opäť stretli, radostne vykrikovali a vrčali...

KEÚC K ZVIERACEJ RECI

Najzaujímavejšie je, že schopnosti „morských učňov“ sa nikdy nezmenšili, skôr bolo u nich badať zlepšenie. Vedci sú presvedčení že delfíny sa po vycvičení naučia chápať aspoň nepatrny zlomok ľudskej reči. Bude to iste veľký úspech vedy, keď sa podarí nájsť klúč k dorozumievaniu s týmito morskými živočichmi.

Vedecký triumf patrí však zatiaľ do ríše fantázie — a predsa sa už natískajú zaujímavé otázky: Nemohol by delfín pomáhať človeku pri love rýb? Nedal by sa využiť pri ťažbe piesku z morského dna, ako to robili slávne Čapkové mlaky? Nebol by delfín ideálnym hľadačom potopených lodí a podmorských pokladov?

MOJE POKOLENIE

Pracoviská...
Revolúcia obliekla si šaty brigádnika
Plápolajú červené stuhy slnečných lúčov
na šátach skropených betónom.

... Priateľu so zlatistou tvárou
kočko máš rokov?
Prisahám:
ani jeden rytier
zahálený v plášti
brnení
nebol nikdy taký pekný
ako si ty
s mlatom a belasým plameňom
kyslíka
pod našim romantickým nebom.

II.

Začiatok roky
Dážď a kroky
a hviezdy.
Uvedomelosť, nástroje
fažké, primitívne.

Nie, nemohlo byť vydané
uznesenie
o rýchlej, úplnej premene
uvedomelosti.

Potkýnali sme sa.
Akoby sme sa v pote tvári
samých seba zo skál tesali.
Nadšenie, nadšenie...
— Mladosť spievať?
Ruky ti dospeli
rýchlejšie ako tvár.
Boli sme všade potrební.

III.

O, naše roky
— biele stuhy svetla —
sú jeden ako druhý
sta vrchy zrodene
v tej istej ére:
tie isté kamene
sú v úbočiach a štítach.

Benedikt Morong

V diaľke bolo vidieť temnú stuhu lesa, pred lesom lúku a prostred lánov obilia stála chatrč, pokrytá slamenou strechou a machom. Z briez nad lúkou viseli zelené vrkoče, v hniezde na smreku stál bocian a vo višňovom sade sa černeli úle.

Cez otvorenú bránu vošiel na dvor pocestný a riekoval žene, ktorá stála na prahu:

— Pokoj tomu tichému domu, tým stromom, zbožiu i celému okoliu, aj tebe, matka!

Ona ho privítala ako hosta a odpovala:

— Chleba a mlieka ti nesiem, pocestný, hneď si sadni a odpočiň, lebo vidieť, že sa vraciaš z ďalekej cesty.

— Ako ten bocian i ako lastovička som putoval, vraciám sa zdaleka a od tvojich detí ti prinášam zvest.

Tu matke celá duša zbehla do očí a hneď sa pýtala pocestného:

— Azda vieš niečo o mojom synovi Jaškovi?

— Vari ti je najmilší, že sa najsemprv na neho pýtať? Ved jeden z tvojich synov v pústi pracuje, a do jazera sief hádže; druhý v stepi pasie

H. Sienkiewicz

ČI TI JE NAJMILŠI

kone, clivé piesne si pospevuje a do hniezd sa díva; tretí sa po skalách škriabe, na horách a čistinkách s ovocami noc trávi, započúva sa do kráčania orlov. Po kolená sa ti všetci klaniajú a posielajú ti pozdrav.

— A Jaško? — Vyzvedala sa so starostou v tvári.

— Smutnú zvest nechávam na koniec. Zle sa vedia Jaškovi: zem mu

nerodí, bieda a hlad ho trápi, v nesťastí sa mu miňajú dni a mesiace. Medzi cudzími a v núdzi aj reč twoju zabúda, nuž aj ty naň, lebo už nie je twoj... zabudni!

Ked to povedal, žena ho vzala za ruku, voviedla do domu, zobraza z police bochník chleba a riekovala:

— Pocestný, daj to Jaškovi!

Potom zo šatky rozviazala strieborný peniaz, blyštiaci sa, a chvejúcim sa hlosom hovorí:

— Sama som chudobná, ale aj toto je pre Jaška.

— Žena! — s veľkým údivom povedal pocestný — máš veľa synov, a všetko jednému dávaš. Vari ho najviac líubiť? Azda ti je najmilší?

A ona opäť pozdvihla smutné oči, zlialice sľzami, a hovorí:

— Moje požehnanie všetkým, ale dary len jemu samému, lebo som matka a on je najbiednejší.

HREBEN

— Ach, keby som sa tak mohol oženiť s Holou Hlavou.

ZUB

— Pokazíš sa čo najskôr, aby mi mohli dať zlatú korunu.

STROMČEK

— Chcem byť najoriginálnejší. Aby som nevzerali ako moji bratia, nech ma zasadia do zeme, ale hore koreňmi.

PLYTCINA

— Na základe mnohoročných vedeckých poznatkov a širokej vedeckej práce vyhlasujem: Hlbiny neexistujú.

KOMÁR

— Zožral som poriadneho vola. Pravda, troška mi pritom vlk pomohol.

MOMENT

— Večnosť, to je absurdum. Večnosti nict. Neuznávam: čo žijem, na nič podobné sa napatám.

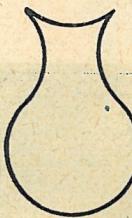
VODOPĀD

— Čo tam po hlbke. Dôležité je, aby som čo najmohutnejšie šumel.

HÁDANKY

Stará prehistorická keramika patrí k nejkrásnejším pamätkám, ktoré nám zůstaly po dobách dávno minulých. Stépiny starých váz, zásobník a jiných nádobi jsou často tak půvabné, že i dnes po staletích se musíme obdivovat výtvarnému citu jejich tvárců. Není proto divu, že výzvy se vyskytují často i v hádankách. Zde jsou dvě, úctyhodné staré, ale přece dost obtížné i pro lidi dvacátého století.

1. Čtverec a váza na hořejším obrázku mají stejně velkou plochu. Rozdělte čtverec na tři díly a složte z nich vázu. K tomu ještě jednu dobrou radu. Při dělení vezměte si na pomoc kružítko. Půjde to s ním mnohem lép.

NAJLEPSI DARCEK

Mládenec, ktorý nevedel, aký darček má kúpiť svojmu dievčaťu k narodeninám, opýtal sa mamy:

— Mama, keby si mala zajtra osiemnásť rokov, aký darček by si chcela k narodeninám?

— Nič viac!

SKROMNOST

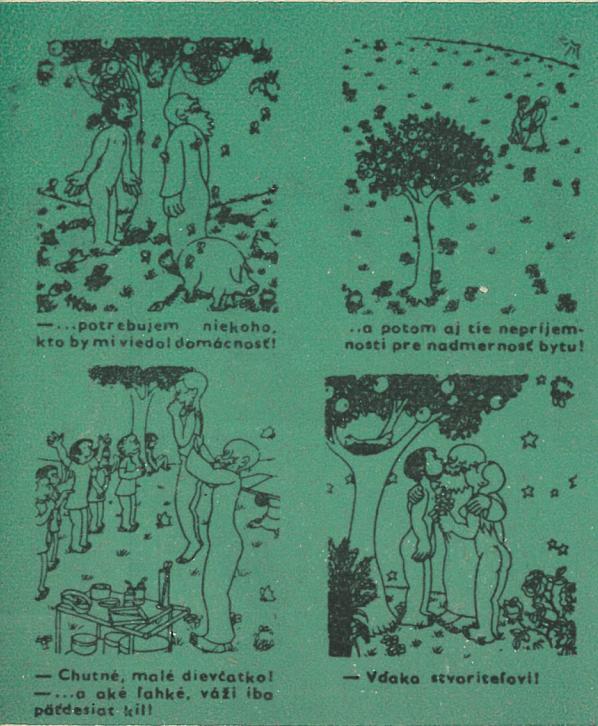
— Povedzte mi, prosím vás, kto u vás v úrade najlepšie hrá šachy?

— Kováčkij, no vždy s ním vyhrám.

PO PREMIERE

— Nerozumiem tomu, prečo sa Krasovská tolko rozčula a zlostí. Ved dosiahal skvelý úspech: obdarovali ju štyrimi nádhernými kytičkami.

— Ano, ale zaplatila za pät.

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

CIAŁO OBCE
W PRZEŁYKU BYDLA

Z ciałami obcymi w przelyku mamy u bydła często do czynienia. Spotykamy je nie tylko w przelyku ale i w reszcie przewodu pokarmowego, najczęściej w żołądku. Szkody spowodowane przez te ciała polegają nietykalnie na dobijaniu z koniecznością sztuk chorych lub ich śmierci, lecz również na zmniejszeniu użytkowności i wydajności zwierząt. Pod pojęciem „ciało obce” rozumie się wszelkie przedmioty, które z powodu swego kształtu, wielkości itp. nie nadają się na pokarm dla zwierząt. Przedmioty te można podzielić na dwie grupy: do pierwszej należą takie, które mogą spowodować przebicia — jak druty, gwoździe itp.; do drugiej takie, które zatykają przelyk — jak kamienie, drzewo, piasek, nie pogryzione ziemniaki, buraki itp.

Postranie przez bydło tego rodzaju przedmiotów jest spowodowane przez mimowolne, szybkie przyjmowanie pokarmu.

Do zatkania przelyku dochodzi najczęściej przy spasaniu

ULGI W PODATKU GRUNTOWYM

Ze względu na szczupłość miejscowości omówimy tylko niektóre z przypadków, jakie mogą być podstawa do otrzymywania ulgi w podatku gruntowym.

1. Ulgi dla członków rodzin żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową. Członkowie rodzin żołnierza prowadzącego gospodarstwo rolne przysługuje ulga w podatku pod warunkiem, że: żołnierz w chwili wcielenia do wojska pracował na gospodarstwie, na którym pozostaje członek rodziny; jeżeli służba żołnierza trwa conajmniej 9 miesięcy; jeżeli w gospodarstwie w roku przyznania ulgi oprócz tego członka rodziny nie ma innego zdolnego do pracy krewnego albo powinnowatego. Wysokość ulgi wynosi wówczas: a) 50% wymiaru rocznego jeżeli podstawa opodatkowania nie przekracza 32 tys. zł, b) 30% przy podstawie opodatkowania od 32 tys. do 61.270 zł, c) 20% podatku przy podstawie ponad 61.270 zł.

Jeżeli w roku przyznania ulgi jest jeden krewny albo powinnowaty zdolny do pracy w wieku ponad 18 lat ulgi są mniejsze i wynoszą: a) 30% podatku jeżeli podstawa opo-

Lekarz
weterinary

ziemniaków lub buraków. Wskutek zbyt szybkiego polyania ziemniak lub burak może uwiążnąć w przelyku, najczęściej w środkowej jego części. Przyczyną utknięcia jest skurcz przelyku i zaciśnięcie się go wokół ciała obcego. Ciało gładkie, i kuliste zamyka szczelnie przelyk i uniemożliwia odchodenie gazów, co grozi powstaniem niebezpiecznego dla życia wzdecia. Przy uwiążnięciu ciała obcego w przelyku występuje ponadto silny ślinotok.

Postępowanie lecznicze uzależnione jest od tego, w której części przelyku ciało obce utknęło. Jako zasadę winno się przyjąć, że tylko w wypadkach gwałtownego wzdecia należy natychmiast ciało obce usunąć. We wszystkich innych przypadkach należy zająć stanowisko raczej wyczekujące. Przy usuwaniu zaś ciała obcego z przelyku należy przede wszystkim starać się dokonać

tego zabiegami z zewnątrz, uważaając interwencję do środka przelyku za ostateczność.

a) UTKNIĘCIE CIAŁA OBCEGO W PRZEŁYKU BLISKO GARDŁA

W tych przypadkach ciało obce tkwi zwykle dość luźno i wzdecie bywa bardzo niewidoczne lub brak go w ogóle. Przez zatkanie nozdrzy ręka lub płotkiem staramy się wywołać atak kaszlu. Często silny kaszel może spowodować wymięcenie ciała obcego. W razie nie udanego się, staramy się wymasować go z przelyku. Masujemy kciukami oburak — stojąc z boku zwierzęcia. Należy pamiętać, aby wyciągnąć język zwierzęcia na zewnątrz. Wkładanie ręki do gardła to sposób ostateczny, którego należy raczej unikać. Zdziarzyć się bowiem wypadk, że u śliniącej się krowy 9 osób — przypuszczając zadawienie — manipuluowało w gardle, a potem okazało się, że ślinotok powstał na skutek wścieklizny.

b) UTKNIĘCIE CIAŁA OBCEGO W ŚRODKOWEJ CZĘŚCI PRZEŁYKU

Ten rodzaj występuje najczęściej. Ciało obce przesuwa się albo do przodu tak jak podano wyżej, lub staramy się je zepchnąć do żołądka — stojąc przedtem do krowy i masując przelyk od głowy do tułowia. Ten rodzaj daje duże wzdecie, dlatego też przed masażem należy krowę przebić cienkim trójgrancem w slabiznie.

Świadome polyanie ciał obcych, nie będących pokarmem, zdarza się u bydła dość rzadko. Niektóre mamy do czynienia z tego rodzaju przypadkiem przy lizawości. Wtedy łatwo dojść do przekonania, że zwierzę polknęło jakiś twardy przedmiot, który tkwi w przelyku. Najczęściej utknięcie w przelyku ciała obcego nie stanowi całego pokarmu, ale przypadek przekonuje do przekonania, że zwierzę polknęło laików. Spotykamy więc w przelyku kawałki kijów, szmaty itp. Usunięcie twardego ciała obcego ze środkowej części przelyku w takich przypadkach da się przeprowadzić jedynie przy pomocy operacji.

Dr H. MĄCZKA

Prawnik

2. Ulgi z tytułu wielodzietności. Ulga ta przysługuje podatnikowi posiadającemu na utrzymaniu 5 lub więcej dzieci do lat 14 lub 24 o ile uczą się w szkołach. Jeżeli przychodowość z jego gospodarstwa nie przekracza 34.650 zł. Wysokość ulgi wynosi 25% przy 5 lub 6 dzieciach, 50% przy 7 — 8 dzieciach. Postosowanie zaś 9 i więcej dzieci uprawnia do całkowitego zwolnienia z obowiązku płatienia podatku. Jeżeli podatnikiem jest samotna kobieta korzysta z 25% ulgi jeśli ma na utrzymaniu 3 lub 4 dzieci, z 50% przy 5 lub 6 dzieciach, z całkowitego zwolnienia przy 7 lub więcej dzieciach.

Czlonkami rodzin żołnierskimi są: zona, dzieci (własne, przysposobione i pasiery) oraz rodzice, jeżeli pozostały przedtem z nim we wspólnym gospodarstwie domowym i w przeważającym stopniu byli na jego utrzymaniu. Rodzicom przysługuje ulga tylko wówczas jeżeli ojciec ukończył 60 lat lub matka 50. Przed ukończeniem tego wieku mogą otrzymać ulgi jeżeli są niezdolni do pracy. Niezdolność do pracy na roli musi stwierdzić Komisja ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia.

Ponadto do otrzymywania ulgi w podatku konieczne jest przedłożenie zaświadczenie WKR stwierdzającego pełnienie zasadniczej służby wojskowej przez żołnierza z oznaczeniem data rozpoczęcia służby. Ulgi przyznaje się na wniosek zainteresowanego. Ostateczne przyznanie ulg zależy od decyzji władz.

3. Ulgi z tytułu klesz żywiowych. Kleski żywiołowe o charakterze masowym, tj. obejmujące całe gromady, wsie, osiedla mogą stanowić podstawę do przyznania ulgi w podatku gruntowym. Wysokość ulgi nie może przekraczać 50%

podatku za ten rok podatkowy, w którym kleska miała miejsce. Całkowite zwolnienie od podatku może nastąpić jedynie w wyjątkowych, gospodarczo uzasadnionych przypadkach.

Za kleski żywiołowe uważa się: pożary, powodzie, gradobicie, huragany, masowe poważenie się szkodliwych owadów albo innych szkodników zwierzących lub roślinnych oraz agminne szerzenie się choroby roślin lub zwierząt. Jeżeli kleska żywiołowa nie posiada charakteru masowego, np. dotknęła tylko pojedyncze gospodarstwo rolne a także w razie wypadków losowych, jak np. długotrwała choroba lub śmierć podatnika albo będącego go na utrzymaniu członka rodziny, upadki w inwentarzu itp. wówczas na wniosek podatnika może być przyznana jedynie ulga w sprawie podatku w formie odroczenia płatności lub rozłożenia na raty. Tylko w wyjątkowych wypadkach podatek może być częściowo lub całkowicie umorowany.

O przyznaniu ulgi decydują Wydziały Finansowe PPRN biorąc pod uwagę stan materialny i zdolność płatniczą poszczególnych gospodarzy.

mgr E. NEWSKA

SKŁAD MIESZANEK MOŻE BYĆ RÓŻNY (w kg na hektar):

na gleby leżajsze:

Lubin żółty niegorzki — 150 kg seradela — 20 kg

na gleby średnie:

Lubin żółty niegorzki — 100 kg peluszka — 60 kg

wyka — 30 kg

lub lubin niebieski — 70 kg groch polny — 60 kg peluszka — 60 kg

na gleby mocniejsze:

Bobik — 80 kg wyka — 60 kg

groch polny — 60 kg lub lubin biały — 120 kg wyka — 50 kg groch polny — 50 kg

Wskażane jest siano rośliny w mieszanach (po 2 — 3 rodzaje roślin), gdyż sprzyja to lepszemu wykorzystaniu składników pokarmowych, zawartych w różnych warstwach gleby. Poza tym gdy jedna roślina w mieszanach zawiedzie może się udać inne.

POPLONY OZIME sonto uprawy, do których najczęściej używa się wykry ozimej w różnych mieszanach — z y-

tem, z pszenicą, z trawami.

Siane są później niż popony ścierniskowe, a ich zbior następuje dopiero wiosną następnego roku. Daja wtedy doskonale paszę zieloną, zacierającą duże ilości białka.

MIESZANKI OZIME ZESTAWIA SIĘ NASTĘPUJĄCO (w kg na hektar):

wyka ozima — 30 — 40 kg

życie — 70 — 80 kg

lub w warunkach podgórkowych:

wyka ozima — 40 kg

inkarnatka — 20 kg

życie — 80 kg

Poplony mają duże znaczenie dla każdego gospodarza, ponieważ zbierane na paszę umożliwiają zmniejszenie powierzchni uprawy roślin paszowych słanych w plonie głównym.

Poplony można uprawiać również na nawozy zielone. Taki zielony nawóz przyjazny, rozkłada się w glebie szybciej niż obornik. Dlatego jego działanie jest również krótsze od obornika, nie przekraczając dwóch lat.

inż. M. SZWEDO

Kalendarz rolnika na m-c sierpień

gotujemy ziarno do siewu. W drugiej połowie sierpnia siejemy rzepak ozimy oraz mieszanki ozime na paszę (wykę z żytem, wykę z pszenicą).

Przeprowadzamy głęboką orkę pod zasiewy ozimin.

Przeglądamy i uzupełniamy brakujące narzędzia do zbiórów roślin okopowych na jesień.

W sadzie zbieramy pierwsze letnie owoce.

ZUZKA VARI

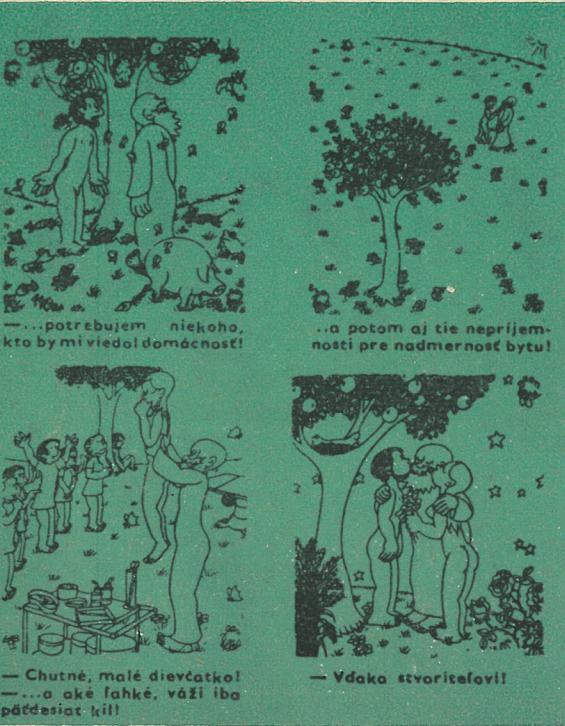
Zapečený karfiol so syrom. Rozpočet: pre 5 osôb: 3 dkg tuku, 5 dkg hladkej múky, soľ, 1/2 mlieka, 1 žltok, 10 dkg syra (ementálsky), 1 väčší karfiol, muškátový orešok, tuk a strúhaná do formy.

Postup práce. Z tuku a muky pripravíme svetlú záprážku. Zriedujeme je mliekom.

ŽIVOT CZASOPISMU SPOŁECZNO-KULTURALNEGO

Redaguje Kolegium. Redaktor naczelný — Adam Chalupec. Z-ca red. nacz. — Marian Kaškiewicz. Redaktor graficzny — Danuta Kuraho. Redaktor techniczny — Jerzy Nocuń. Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW „PRASA” Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 824-11.

Adres Redakcji: Warszawa, Aleje Jerozolimskie 37 p. I, tel. 21-15-41. Zamówienia i przedpłaty na prenumeratę przyjmują do dnia 15 grudnia br. — urzędy pocztowe, listonosze i placówki „Ruchu”. Można również zaprenumerować pismo dokonując wpłaty na konto PKO nr 1-6-100020 CKPiW „Ruch” Warszawa, ul. Srebrna 12. Ceny prenumeraty: roczna zl 12. — Prenumerata za granicą jest o 40% droższa. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmują Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wilcza 46 nr konta PKO 1-6-10024, nr tel. 849-58. Egzemplarze zdecentralizowane. Podpisano do druku 2.VIII.1963 r. Druk. Zakłady Graficzne RSW „Prasa”, Warszawa, ul. Smolna 12. Zam. 1106. L-85.

Začiatkom júna 10 dní zasadalo vo Varšave VI. valné zhromaždenie Výboru pre výskum kozmického priestoru — COSPAR. Sjazd COSPAR bol priležitosťou k prehľadke úspechov v obore kozmických výskumov najväčších mocností, SSSR a USA. Zároveň však bol spozorovaný veľmi rýchly vzostup okruhu štátov — súčasníkov výskumov tohto tématického

stamica vypustená začiatkom novembra 1962 z ľahkej družice Zene si európsne razí cestu vesmírom. Júostne znaky Sovietskeho sväzu pôd prenájali hlbšie do vesmíru. Rádiiové vysieláčky napájané normálnymi a slnečnými batériami pravidelne prenájaju na Zem údaje zložení a vlastnosťach medziplanetárneho priestoru. Na vlnách sústavu sa do pozemných prijímacích staníc prenosí či fotoseftri.

Mars bol už v dávnych dobach priaďaný rúškom tajomstiev. Starí babilónania, Chaldejci, Číňania, ety Marsu.

Ano, posíláme zo Zeme na Mars sú nály, trebáme prostredníctvom oňch nály, alebo zrkadie. Ak na Marsu existujú rozumné bytosti, určite nám odpovedia. Taktoto rozmyšľajú zástancovia teórie o existencii života na Marse v 19. storočí.

Táto samolománia zachvátila kolo. Navrhovalo sa, vypätiť obrccské prieistory Sibírskej Tajgy, alebo vykopat na Sahare veľké priekopy, zaliat ich vodou a petrolejom a tam zapalit. Pri tomto výpalovridzovali ako krusty, tirojúhojnili obrazce a pod. Neskôr si takýmto spôsobom mal na Zem zakresliť aj postavy ľudí, obrasy domov atď. až dobyvalo sa tiež zosrstovať obrovské zrkadlá, pomocou ktorých sa slnečné svetlo odrážalo smerom k Marsu a blikaním by sa pri vzdialke signalizácia.

Ani jeden z týchto návrhov neuskutočnil pre vysoké finančné náklady. Hľadalo sa teda iná cesta.

WAD dorozumienia. Riešenie sa na

MART'ANIA

SÚ ALEBO NE?

nie velkomest ani na atomové výbuchy na Zemi, ba dokonca ani nie na rádiové vlny. Známená to teda, že na Marse niet života?

V roku 1877 bol celý svet otárený zprávou, že talianský hvezdár Giovanni Schiaparelli objavil na Marse kanály. Áno, obyčajné zavodňovacie kanály, ktorých stavba bola v tej dobe na Zemi v móde. Vychádzalo sa z predpokladu, že Mars ma veľmi malo vody, takže jeho obyvateelia ju musia rozvádzat od pólov, kde jej je dostatoč, krovnikom. Ale aj táto kanálová teória bola definitívne vyradená neskôr, ktorým okamžikom bolo dokázané, že tu

Silný objavili, ktoré ukazali, že všetko nové nejde o kanály ale o rôzne velké tmavé škviry, zaradené do pomerne širokých, ale prerušovaných pásem. Tieto poznatky dali však podnet rôznym písateľom k rôznym poviedkam o spôsobe života rozumérých bytostí na Marse a ich volejenských výpravach na susedné planéty aj k nám.

stavbou kanálov, veľkých inžinierskych stavieb a komunikáciach, ktoré sú dnes v prevažnej miere zasýpané pieskom, a len tu a tam prezrážajú pozemskému pozorovateľovi, že kedysi pomáhal Martanom v boji proti surovym podmienkam.

Až vtedy prípravu pripraví

ALERO NIE

dza z hladiska, že pre nežitlivé prírodné podmienky na Marse je rozumny život na tejto planéte nemožný.

Bolo tomu tak aj v minulosti? Nemal kedy s Mars dostatok vody a kyslíka na to, aby na ňom mohli žiť inteligenční Martania? To je časťa, ktorú si v poslednom čase na Marse a uvidí zvyšky dávnej marťanskej minulosti, iste sa začíne, že nikde žiadnych rozum-ných obyvateľov nevidí. Kam sa všetci Martania podeli? Aj na túto otázkou davalajú zástanci teórie o existencii života na Marse v dävnej minulosti jasné odpoved. Od-stahovali sa.

kladie nejeden hvězdár. Ved voda sa mohla za dlhé tisice a milióny rokov vyparit a kyslík vytratit do

A tak vzniká nová teória o existenci života na Marse v dalekej minulosť. Podľa nej žili ľudia na Marse vysokointeligentné bytosti, ktoré v najväčšom prírodnom rozkvete svojej planéty dosiaľ uvedomili vysoký stupeň civilizácie. So zhoršova- ním životných podmienok na Marse sa začali proti nepriaznivým vplyvom marťanskej prírody brániť.

This image shows a close-up of a dark, textured surface, likely a book cover or endpaper. The material has a mottled, reddish-brown color with various shades of brown, tan, and black. It features prominent, irregular vertical streaks and patches of discoloration, suggesting age and wear. The texture appears rough and uneven, with some areas looking more like cracked earth than a smooth fabric. There are also some darker, almost black, spots and areas of discoloration scattered across the surface.

niekoľko posledných desaťročí svojho pozorovania zívrhli svoj let a priblížili sa k povrchu Marsu. Podľa toho sa dá usudzovať, že Phobos je obrovskou umelou družicou Martanov, ktorá sa raz zrazi s Marsom. Rovnaký približovací

proces nastáva aj u umelých druzíc Zeme, ktoré sú brzdené odporom atmosféry, ktoré sú vzniklo časom klesajú a zvyčlujú svoj pohyb. Šklovskij tvrdí, že druzice Marsu môžu sice vziať 100 miliónov ton aj viac, avšak vytvorenie takýchto kovových druzíc s prázdnym vnútrom je významným problémom. Podľa jeho názoru je veľmi pravdepodobné, že v najbližších storočia budú takéto umelé druzice oblieňovať a i našu Zem. Pozemšťania ich použijú ako odrazových miestkov pre lety do dalekých neznámych svetov.

Je prirodzené, že aj táto teória má veľa odporcov, ktorí naopak tvrdia, že život na Marse sa len rozvíja.

Priateľom Martanovia aj na Zemi? Stúpení teórie o existencii života na Marse v dávnej minulosť tuč možnosť pripustiajú. Stahovanie Martanov na iné hviezdy sa vraj uskutočňovalo po etapach, tak že poslední Martania sa údajne odstahovali len pred niekoľkými tisícročiami. V tom čase zavitali aj k nám.

Svedectvom toho sú vraj legendy starých Peruáncov, Eskimákov a obyvateľov Severnej Európy. Podľa týchto dávnovekých legend sa totiž na Zemi v období počiatku vývoja ľudskej civilizácie, objavovali rôzne bytosti, ktoré mali inú stavbu tela než ľudia. Takéto legendy kolovali aj medzi starými: Rí-